BEŞİNCİ YIL SAYI: 50 ARALIK 1991 10.000 TL (KDV'li)

TOPLUMSAL KURTULUŞ

AYLIK TEORİK-PRATİK SOSYALİST DERGİ

TOPLUMSAL KURTULUŞ
ELLİNCİ SAYI

BEŞİKÇİ: BAŞKALDIRININ KOŞULLARI

DEVRİMCİ UMUTLUDUR
DEVRİMCİ ROMANTİKTİR
SELAM DÜNYANINDEVRİMCİLERİNE

TOPLUMSAL KURTULUŞ
aylık teorik-pratik sosyalist dergi

Beşinci Yıl, Sayı: 50
Aralık 1991

Sahibi: Şevki Ömeroğlu
Genel Koordinatör: Çelik Bilgin
Genel Yayın Yönetmeni: Nejdet Kanbir (Türkiye)
Mustafa Silar (Avrupa)
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Nejdet Kanbir
Yazı İşleri Müdürü: Kadir Güven
Yayın Kurulu: Hasip Akgül
Candan Baysan
Murat Ceran
Bilgesu Erenus
Alper Yalman

Merkez: Büyük Reşit Paşa Cad. 40/4 Beyazıt / İstanbul
Telefon: 513 84 29 - 528 43 72
Ankara Bürosu: Konur Sokak 73/9 Ankara
Telefon: 125 93 78
Avrupa Temsilciliği: Frankfurt
Schichau Str. 7-9 6 Frankfurt 1 Almanya
Telefon: 069 / 495743
Danimarka Temsilcisi: Fadıl Ölmez
Bellingevej 128/B 5250 Odense SV Tel: 65/961562
Stuttgart Temsilcisi: A. Kanber Resuloğlu
Postfach 40 02 617000 Stuttgart 40 Almanya
Paris Temsilcisi: A.Yalman
Poste Restante Paris Bonne Nouvelle
75010 Paris, France
Bonn Temsilcisi: İmam Zeynel Aslan
İsviçre Temsilcisi: Baran Fırat
Postfach 87 4123 Allschwil 2
Mönchengladbach Temsilcisi: İlhan Pasın
luisental 34 4050 Mönchengladbach 3 Almanya
Strasbourg Temsilcisi: İ.Çamur
5 Rue Des Lys 67100 Strasbourg Fransa
Abone Koşulları: Yurtiçi Yıllık: 100 bin TL
Posta Çeki Numarası: 324663 Nejdet Kanbır İstanbul
Yurtdışı: Yıllık 80 DM
Yurtdışı aylık: **Almanya:** 10 DM
İsviçre: 10 SF
Fransa: 28.5 FF
Danimarka: 40 DK.Kr

Kapak Resmi:
Basıldığı Yer: Baran Ofset

İÇİNDEKİLER

TOPLUMSAL KURTULUŞ'UN BEŞ YILI

Sahibi:	Genel Müdür:	Genel Koordinatör:	Genel Yayın Yönetmeni:	Yazıişleri Müdürü:
Bilgesu Erenus	Hasan Akgüç	M. Emin Sert	Erhan Tezgör	Servet Ulusoy
Yalçın Küçük	Şevki Ömeroğlu	Abdullah Keskin	İlhan Akalın	Orhan Gökdemir
Ahmet Zengin		Çelik Bilgin	Onur Erk	Felemez Ak
Şevki Ömeroğlu			Candan Baysan	İlhan Akalın
			Nejdet Kanbir	H. Kaya Eker
				Metin Ağaçgözgü
				Sedat Yılmaz
				Hasan Kara
				Nejdet Kanbir
				Kadir Güven

TOPLUMSAL KURTULUŞ ELLİNCİ SAYI

"Her çıkış bir zenginliktir ve yaşayabilmek için itici güce muhtaçtır Bizim bir değil iki itici gücümüzün olduğuna inanıyoruz...

"Bir mücadele birikimimiz var: Bizi yüreklendiriyor. Bir bilimimiz var: Bize güven veriyor...

"Her çıkış bir güven işidir: Sosyalizmi kurmak istiyoruz ve bunun yalnız bizim işimiz olmadığını bilerek yola çıkıyoruz. Mücadele tarihimizdeki ayrılıkları, çıkışımızın başında, zenginliklerimiz olarak görüyoruz ve sosyalizmin kuruluşuna katkıda bulunmak isteyenlerin çeşitliliğini aynı ölçüde zenginlik sayıyoruz. Simyacının felsefe çekici ile bir ilgimiz yok; ancak, işimizi zenginliği tek olan öze indirgediğimiz zaman başarmış olacağımızı, bilimden çıkarıyoruz.

"... Yolumuzda tüm katkılara açık olmak son derece önemlidir ve biz de katkıda bulunmak için çıkıyoruz.

"Devrimci iyimserdir ve derviştir...

"Çıkarken, devrimci kadar iddialı ve derviş kadar mütevaziyiz. Devrimci kadar sabırsız ve derviş kadar sabırlıyız. Böyle olmak istiyoruz.

"Sosyalizmin kurulmasını istiyoruz. Herkesi, tartışarak ve birbirini eleştirerek, mümkün olan en büyük katkıya çağırıyoruz.

"Sosyalizmi istiyoruz ve kuruluşuna katkıda bulunmak için çıkıyoruz...

"Toplumsal Kurtuluş olarak çıkıyoruz: Toptan kurtuluşu arıyoruz.

"Biz toptan ve toplumsal kurtuluş istiyoruz: Görevimizi, her türlü kurtuluş özlemi duyanları biraraya getirmek olarak formüle ediyoruz. Toplumun her yanındaki kurtuluş filizleriyle candan bir ilgimiz var. Hepsini aynı potada eritmek için ateşli bir çaba gösterilmesi gereğine inanıyoruz."

***

Çıkış manifestosundan aktarmalar yaptığım Toplumsal Kurtuluş'un 50. sayısını elinizde tutuyorsunuz.

Ellinci sayıyla merhaba.

Mutluyuz.

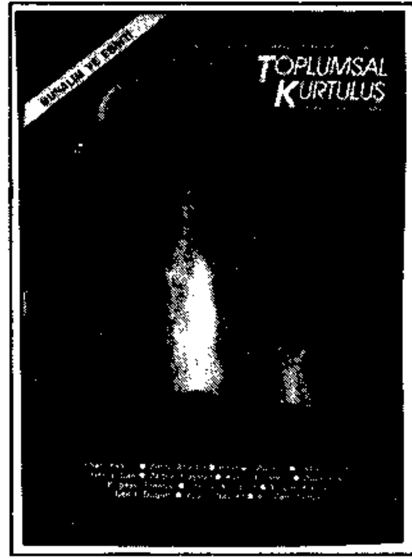
Aylık bir dergi için, böylesi bir konjonktürde, böylesi yoğun ve sistematik baskılardan geçerek ve gelişerek 50. sayıya ulaşabilmek büyük bir mutluluktur, sizlerle paylaşıyoruz.

Zaman zaman gerilere giderek kısa bir değerlendirmeyle, geldiğimiz noktanın gereklerine dikkat çekmek istiyorum.

***

Bir kurgu ile düşünmek ve düşünceyi kendi mantık dizgesinde ilerletmek, kimi görüş açıklıkları kazandırabilmektedir. Kazanılan bu açıklık olumlu olabileceği gibi aklımızın ve niyetimizin yönlenişine göre olumsuz da olabilir. Ancak pratik adımlardır ki bizi gerçeklikle buluşturur. Bu buluşmalar, bizi olumsuz kabul edilebilecek bir durumla karşı karşıya bıraksa dahi, kurgularla ulaşılan olumluluktan daha yararlıdır, mücadelenin geleceği ve başarısı açısından. Yaşanarak görülen gerçeklikle birlikte düşünmek, bize, yolumuzda daha da hızlandıracak adımları da attıracaktır.

Her pratik adım bir maddi güç'ün varlığını da öngerektirir. Politikada bu maddi gücün önemli iki bileşeni; 'bakış' ve kadrodur. Hiçbiri, diğeri olmadan gerçekliğe müdahale eden, ona teslimiyeti değil onu değiştirmeyi amaç edinen politik pratikleri yaşayamaz. Politik pratiğin somut ifadesi ise örgütlü 'iş' yapmaktır. Politika güç işi ise, ki öyledir, teorik bakış da maddidir; çünkü elle tutulmasa da elle tutulur etkisi vardır. Yürüyüşümüzde fenerimizdir. Aydınlık bir yolda daha güvenli ve daha hızlı adım atabiliyorsak gücümüz artmış demektir; 'bakış' maddi bir güçtür. Bütünsel bir teoriyle donanmış insan, kadro, gücün eyleme dönüşebilmesinin ifadesidir. Ve güç' toplamaya devam edilebildiği sürece, gelişilebildiği sürece, mücadelenin; siyasi, ideolojik ve askeri boyutlarının bütünselliği yaratılabilir. Karanlıkta yol almaya çalışan kütleselliktense aydınlıkta yol alan daha 'az sayılar', daha çok yol katedebilmektedir.

"Bakış ve kadro": Yaşanan süreçle ilişkili olarak, politik hareket, kimi zaman biri, kimi zaman diğeri açısından daha şanslı veya daha az şanslı olabiliyor.

Toplumsal Kurtuluş, çıkışında bu bileşenlerden biri açısından, diğerine göre daha şanslı olmuştur. O'nu bu güne kadar taşıyan merkezi anlayış açısından, geçmiş hiçbir hareketin devamı, mirasçısı bir durum sözkonusu değildir. Alınan miras hiç yok değildir; geçmişte kalan, devrimin ölümsüzleşenleri ve 'mücadele birikimimiz' O'nun devraldığı mirastır. Pratik olarak geçmiş bir hareketin devamı olmamak bir şanssızlık ya da zayıflık noktasıysa, şanslı ve güçlü olunan nokta 'bakış'tır. Farklı bir bakış. Yeni bir bakış:

Mücadelenin hiçbir alanını ve hiçbir yöntemini yadsımayan, radikalizm ve bilimsel sosyalizmi içselleştirmiş bir bakış.

'87 lerde Eylülist karanlığın sessizliğini yırtan ilk seslerden biri olan Toplumsal Kurtuluş, değişik algılar ve değişik beklentili insanlarla tanışmıştır. Tümünü istediği oranda etkileyip dönüştürdüğü söylenemez. Hatta "ilgi duyanlardan, ilgisi ilişkiye dönüşenlere oranla, kopanların sayısı çok daha fazla olmuştur" denebilir. Bunda temel eksiklik, kadro politikasından ziyade, bence, böylesi bir kadro politikasını uygulayacak kadro'nun eksikliğidir. Çünkü, dönüp bakıldığında rahatlıkla görülecektir ki, bakışın bütünselliği, içeriği, gerekli kadro politikasını da ifade ediyor. Oysa başlangıç bileşenlerinden 'misafirler' de sözkonusudur ve sosyalizmin ay tutulması süreçlerini yüksek politik irade kullanarak aşacak gücü gösteremeyen kimileri asıllarına ve dükanlarına dönmüşlerdir. Asıl irade ve insiyatifse sürmüştür.

Burada şu rahatlıkla dile gelebiliyor; teorik, ideolojik güç merkezi düzeyde öznelerde ve hatta giderek bireyde ifadesini bulabiliyor. Ancak pratik politikada güç demek, sayı demektir.

Eylül öncesinden kalan ve Eylül karanlığının toplumu getirdiği noktada 'sayı' konusunda kötümser olunmasa bile çok fazla iyimser olunamamaktadır. Toplum, birçok açıdan tıkanma yaşamaktadır. Toplumsal muhalefet kanalları da bu tıkanmadan nasiplenmiştir. Eylülist rejimin fizik baskısı devrimcileri esir etmiş, yok edememiştir. Ama ideolojik baskısı toplumsal muhalefeti, neredeyse yok etmiştir. Son seçimlerin çıkardığı iktidar tablosu da tüm toplumun bir boşluğu yaşadığını iyice hissetiriyor. 'Sayı' sıkıntısının önemli bir nedeni bu sürece bağlıdır. Bundan kurtulmanın mücadelesi sürüyor ve bu noktada **"azalan sayılar"** gündeme geliyor; artık, azalan sayılar ve **artan nitelik** sözkonusudur. Açığımızı hızla kapatabilmenin tek yolu yolarkadaşlarının arkadaşlığını geliştirip yoldaşlığa çevirmek ve yoldaşların niteliğinin ön plana çıkmasıdır. Nitelik, inatçı bir mücadeleyle kendini çoğaltabiliyor ve etkili ve kalıcı olmanın yolu buradan geçiyor. 'Sayı' etki yaratabiliyor ama kalıcı olması kendisinden çok dış faktörlere bağlı oluyor, nitelik ise, 'sayı'ya geç kavuşsa bile etkisi önceden beliriyor ve kalıcılığı daha mümkün oluyor. Toplumsal Kurtuluş'u bugüne getiren de 'sayı'dan çok niteliktir.

Çıkış toplantılarından bize aktarılana göre toplanan insanların yaş ortalaması ellinin üzerinde olduğu gözleniyor. Bugün Toplumsal Kurtuluş'un kurullarının yaş ortalaması bunun yarısı civarında hesaplanıyor. Bu sevinçtir, bu geleceğe kök salmaktır. Bu gelişmenin göstergesidir. Bu etkiyi ve kalıcılığı gösteriyor.

Toplumsal Kurtuluş'un bir özelliğinden daha bahsetmeliyim: Kendine güven.

Toplumsal Kurtuluş, herhalde, en çok böyle tanımlanabilir. Toplumsal Kurtuluş'a ilgi-

niz varsa o size güvenir ve sizinle birlikte yürüyüşüne devamda hiç tereddüt etmez. Size çok fazla sunumcu değildir; O'nu geliştirme fırsatından, kendinizi geliştirme, mücadeleye katkı fırsatından başka. Ve size güvenir; çünkü kendine güvenir. Bunun adı "yolarkadaşlığı"dır. Ancak, Toplumsal Kurtuluş'ta yolarkadaşı olarak ilanihaye kalınamaz, ya yoldaş olunur ya kopulur. Yolarkadaşlığı, kendine güveni ve ortak 'iş' yapma gereğini ifade eden bir başlangıçtır. Bu anlamda Topulumsal Kurtuluş, bir yanıyla 'işlik', bir yanıyla 'okul'dur. Artık, kalıcı olmak, geliştirmek ve gelişmek; sorumluluk almaya, üretken olmaya ve irade de ısrara bağlıdır.

Burjuvazi evrensel ve tarihsel deney birikimleriyle, toplumu, kütleleri bastırmakla kalmıyor, savunma psikozuna giren her türlü öğeyi de kimliksizleştiriyor. Kendine güvenini yitiren her öğe, kendini koruyormuş gibi yaparak savunmaya, oradan da teslimiyete gidiyor. Politikanın eğik düzlemde bir mücadele olduğu sayfalarımızda sıkça yinelenir. Karşıt güçlerin baskısı yolu engebeli ve düzlemi eğik ve kaygan kılar. Fizik düşünün; eğik düzlemde etkili bir 'var' oluş için sürekli ilerlemekten başka çareniz yoktur, savunma psikozu ile girilen bir duraksamada karşıt güçlerin baskısı sizi gerilere, diplere kaydırır ve bu süreç önce akılda, bilinçte başlar giderek örgütsel planda da yok eder, nice yakın zamanlı örneklerde olduğu gibi önce demokratlaşılır, sonra liberalleşme ve uzlaşma ile perde kapanır; örgüt de bitmiştir.

Toplumsal Kurtuluş, burada da önlerde bir mücadele yürütmüş, bilincimizin-belleklerimizin silinmesi operasyonuna karşı sürekli mücadele etmiş, entellektüel şiddeti hep önemsemiştir.

Toplumsal Kurtuluş'un açtığı ve yürüttüğü en önemli tartışmalardan biri Açık Devrimci Parti konusu olmuştur. Bunun dününe ve bu gününe geçmeden biraz sesli düşünmek istiyorum.

***

İdeolojinin kütlelerin bilimi, birikmiş şiddet olduğu birkez daha doğrulanıyor. Burjuva ideologları, ideolojiyi toplumsal ilişkiler ve temellerinden koparak ders kitaplarına koyunca, savunmaya çekilen ve kendine güvenini yitiren 'sol' buna saldıracağına, bu argumanlarla düşünüp, tartışmaya başlıyor.

Birde bakıyorsunuz ki devletin çeşitli aygıtları oluşmuş, bunlar özerkleşmiş ve bu önce akıllarda oluşmuş.

Devletin ideolojik aygıtları oluşmuş, devletin baskı aygıtları oluşmuş. Bunlar birer gerçeklik, evet bunlar her devletli düzende görülüyor. Ancak sorgulanması gereken bunların özerklileridir.

'Dün', gerçekten çok şey söylenmiş ve ne yazık ki yeteri derinlikte ve yaygınlıkta kalıcılık sözkonusu değil. Marx ne güzel söylemiş, "Özle biçim bir olsaydı hertürlü bilim gereksiz olurdu." Toplumsal Kurtuluş, görüntüyü aşıp öze çalışma demektir.

Evet, devletin aygıtlarının özde bir olmaları kadar yansımalarıda bir olsaydı, herhalde hiç bir tartışma olmazdı.

Burjuvazinin evrensel ve tarihsel birikimi, 'işi', kendi açılarından kolaylaştırıyor ama herkesi aynı oranda etkileyemediği de bir gerçek.

Hiç bir devlet çıplak şiddet kullanmayı istemez. Bu kabul edilmelidir. Hiç bir düzen, başkaldıranı olmadan zorba yüzünü göstermez. İdeoloji ile uyuttuğu, bastırdığı toplumda uyumsuzluk gösterecek birileri olmasa devlet başka hangi aygıt ya da aygıtlara ihtiyaç duyar? Niye duysun ki?

Hem "kütleleri bastırmanın silahı olan birikmiş şiddet", ideoloji ve hem de bu kütlelerden farklı olan başkaldıran devrimcilere yönelen çıplak şiddetin tek ortak amacı vardır: Düzeni korumak.

Bu öz, görüntüde ve ayrıntıdaki farklılıkları abartmayı ve tartışmayı bu ayrıntılarda ve görüntüler üzerinde yürütmeyi de, burjuva ideolojisinin başarılarından saymayı gerektiriyor.

Toplumsal Kurtuluş'un çıkışında, mevcut siyasal anlayışlardan en belirgin farkının, "mücadelenin hiçbir alan ve yöntemini yadsımamak ve radikalizm ile bilimsel sosyalizmi içselleştirmiş olmak" olduğunu söylemiştim. Bu, benim Toplumsal Kurtuluş'tan anladığımdı. Bunu, ilgiyi başka bir yöne çekmek için tekrarlıyorum.

Böylesi 'farklı' bakışın açılımları nelerdi?

Toplumsal Kurtuluş böylesi bir bakışın gereği olarak neler söylüyordu?

Toplumsal Kurtuluş'un "mücadelenin hiç bir alan ve yöntemini yadsımamak" bakışının en iyi ifadesi 'sac ayağı' formülasyonudur. Sac ayağı formülasyonunda yürütülen tartışma ve getirilen açılım, herşeyden önce ortaklıkları, ayrılıklardan daha fazla önemseme ve bundan yola çıkarak devrim, sosyalizm yürüyüşüne, olabilen en büyük katkıyı sağlama amacının ifadesi saklıdır. Bu yeni bir anlayış olduğu gibi, aynı zamanda yeni bir ahlâkın da ifadesidir.

Sac ayağı formülasyonunda; devrimci demokrat hareket, işçi sınıfı partisi ve açık alan çalışmalarının en olgun ifadesi olan açık parti bileşenleri vardır.

Sac ayağı formülasyonunda; legalizme ve parlamenterizme düşmeyen açık alan çalışmaları var.

Sac ayağı formülasyonunda; gizli parti var.

Sac ayağı formülasyonunda; silahlı mücadele var.

Ve sac ayağı formülasyonunda; bunların birbirine karşı konumlanışı, diğerlerini yadsıyan bir anlayış yoktur; bunlar birbirini tamamlayan ve mücadeleyi hayatın her alanında yürüten bir anlayış bütünlüğünün ifadeleridir.

Ve sac ayağı formülasyonunda; bunların ayrı örgütlenmeleri, örgütlülük ve mücadelenin olgunlaştığı aşamaya kadar sadece görüntüde değil, zorunlu olarak fiilen de ilişkinin çok zayıf olduğu bir durumdur: Bu mücadelenin geleceği ve başarısı açısından, bir nevi tercih edilmesi gereken bir strateji olarak ifade edilir.

Toplumsal Kurtuluş'un sac ayağı formülasyonu bir başka formülasyonuyla tamamlanır: Devrim Sürecinin Momentleri formülasyonu. Bu momentler; egemen ideolojiyi **paralize**, devletin baskı aygıtlarını **nötralize** ve kütleleri **aktivize** etmek şeklinde ifade edilir.

Bu noktada hemen ilave etmeliyim ki bu anlayışta ihalecilik yoktur ama herşey güç oluşturmaya ve sürece bağlıdır. Süreci hızlandırmak ve gelişmek, irade ve ısrar ister; o da vardır.

***

'Bakış'taki darlık, pratik politikaya öylesine yansıyor ki bazen duyulan 'acı' 'kahkahaya dönüşebiliyor.

Açık Devrimci Parti üstüne Toplumsal Kurtuluş'ta tartışma başlatıldığında, çeşitli çevrelerden gösterilen tepkileri anımsayıp, bugün aynı çevrelerin içinde bulundukları konuma bakıldığında acı bir tebessüm yansıyor yüzümüze. Ve soruyorsunuz; bu darlık ne zaman aşılacak? Kuşkusuz aşılacak, Toplumsal Kurtuluş'un bugüne kadarki çabası bunu da hedefliyor ve gelinen noktada atılacak adımlarla bu süreç hızlandırılacak, artık bu gücü kendimizde duyuyor ve bakışımızın gerektirdiği pratik adımların alt yapısının oluşturulmasında epey mesafe aldığımızı düşünüyorum.

***

"Mücadelenin hiçbir yöntemi ve alanı.. " dedik. Burjuvazi, madem ki tarihsel deneyleriyle bizi bastırmanın, yok etmenin kırk yolunu bulmaya uğraşıyor; biz de var olmanın ve yok etmenin kırkbir yolunu bulmalıyız. Burjuvazi aygıtlarını özerkleştiriyor mu; biz de her alana ilişkin gereken yöntem ve aracı üretebilmeliyiz.

Burjuvazi, kütleleri ideolojik aygıtlarıyla manuple mi ediyor; biz de kütleleri sarsmak, ideolojik mücadeleyi merkezi hedefi sayan araç ve yöntemlere yöneleceğiz ve burjuva ideolojisinin etkisini **paralize** edeceğiz.

Burjuvazi, herşeye rağmen başkaldıranları yok etmek için özel baskı aygıtları mı oluşturuyor, biz de bu baskı araçlarını nötralize edecek, işlemez kılacak devrimci baskı araçlarını, örgütlenmelerini yaratacağız.

Bunların var olması kağıt üstünde bir dengeyi ifade ediyor görünüyor, bir iç savaş demek oluyor; en dengede durum demek oluyor, ama bizim amacımız denge değil devrim olduğuna göre ve devrim kütlelerin eseri olduğuna göre uykusundan uyanmış kütleleri harekete geçirmek gerekiyor. Bunun için eylem ve "eylemli bilinç taşımak" gerekiyor.

Kuşkusuz görüntüde ve söylemde böylesi bir birinden kopuk süreçlermiş ve alanlarmış gibi ifadelendiriş kimseyi yanıltmamalı, biz bütün bunların ortak bir amaca yönelik olduğunu biliyoruz. Böylesi kopuk kopuk ifadelendiriş biraz da işimizi kolaylaştırmak, asıl dikkat çekmek istediğimiz noktayı kolay gösterebilmek için gerekli oluyor: Burjuvazinin aygıtlarının görünüşteki özerkliği türünden, mücadele araç ve yöntemleri arasında bir ayrılık görüntüsü sunuldu. Oysa temel öz, burjuvazinin bastırma ve yok etme araçlarında nasıl ki düzeni korumaktır, devrimci mücadelenin araç ve yöntemlerinin temel öz'ü de düzeni değiştirmek, yeni bir düzen kurmaktır.

Farklı bir anlayış olmanın bir diğer boyutu ise "radikalizm ile bilimsel sosyalizmin içselleşmiş oluşu" dedim. Bu devrim ve sosyalizm anlayışının, pratik politikasını belirleyen asıl öz'ün formüle ediliş tarzıdır.

Mücadelenin hiç bir yöntemini -açık-gizli, silahlı-silahsız- yadsımayan bir anlayış, herhalde kendine bir yöntemi doğru sayıp ötekini elinin tersiyle itecek değildir. Gücüne bağlı olarak her alan ve yöntemle mücadele yürütecektir: Ama her alanda, özellikle açık alanda da radikal bir mücadele; çünkü silahlı mücadele zaten radikal olacaktır, köktenci devrim anlayışına sahip olmayanın ne silaha ne de gizliliğe ihtiyacı vardır; oysa köktenci ve devrimci olacaksanız, açık-gizli, her alandaki mücadelenizde radikal olacaksınız, radikalizm yoksa teslimiyet vardır, risk yoksa katkı yoktur.

Toplumsal Kurtuluş anlayışında açık alan mücadelesinde de radikalizm temeldir ve gerekiyorsa belirtmiş olalım; mücadelenin ideolojik boyutu bizim için çok önemli oldu.

"Bilimsel sosyalizm anlayışı..." dedim. Bunda da Toplumsal Kurtuluş farkı şudur: Mevcut literatürle ve teorik argumanla yetinip, savunmacı bir konumda durulmamaktadır. O'nun anlayışında bilim; güçlüdür ve değişir; yani gelişir. O halde karşıtları tarafından saldırı argumanı olarak kullanılabilecek her 'zayıf' konuda, önce bilim yanlılarının kendileri serinkanlı sorgulamalara gitmeli ve geliştirici olunmalıdır; bilimin savunulmaya değil geliştirilmeye ihtiyacı vardır; bilim sosyalizmdir ve Toplumsal Kurtuluş'un hedefi İleri Sosyalizm'de ifadesini bulur. "İleri Sosyalizm" işçi sınıfının düzenidir.

Toplumsal Kurtuluş'un, İleri Sosyalizm yönelimi, birçok konuya bakışı da rahatlatmıştır. Önemli mihenk taşlarımızı sıralayacak olursak;

Beklenticilik'e karşı İradi müdahale,

Sınıf kuyrukçuluğu ve halk dalkavukluğuna karşı eylemli bilinç taşıma,

Şovenizme karşı enternasyonalizm; başkasının devrimini kendi devrimi sayma, enternasyonalist görevi, öncelikle yaşadığı topraktaki devrimci görevlerin yapılması sayma,

Anti'ler mücadelesi yerine yeni bir dünya yaratma mücadelesi,

Toplumsal Kurtuluş'un bir başka yanı da 'kitab'ı bilmek ama 'kitabi' olmamaktır. Bu nedenle çok söz söyleyip iş yapmayanlar ve eylem yerine "söz dalaşını" seçenlere "mektepli" eleştirisini getirmektedir.

***

Kimine göre bunlar soyut belirlemeler, söylemden ibaret şeylerdir. Oysa bilinmesi gereken bir başka boyut da söyleme çıkamamış, formüle edilememiş faaliyet ve eylemin, mücadeleye kalıcı kazanımlar sağlayamayacağıdır. Bu 'söylem' eyleminize yön veren 'fener'in, 'bakış'ın genel çerçevesidir. Ayrıntılar ise, pratik faaliyetin, yaşamın süreçlerinde şekillenir.

Bugün gelinen noktada görev yanlız Toplumsal Kurtuluş'un, Toplumsal Kurtuluşçu-

lar'ın omuzlayabilecekleri boyutlarda değil.

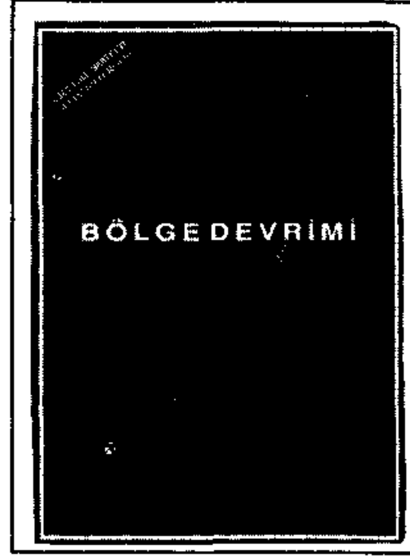
Görev, burjuva ideolojisinin etkisini kırmak, akılları 'değiştirmek'tir.

Görev, devleti işlemez kılmaktır.

Görev, 'Dükkancılık' düşüncesinin kısırlaştırıcılığından da kurtulmak, ortak 'işler' yapmaktır.

Görev İşçi sınıfının etrafındaki kuşatmayı yarmak, işçi sınıfı kütlesini harekete getirmektir.

Burada Kürt Devrimciliği mutlaka hatırlanmalıdır. Toplumsal Kurtuluş, çıktığı andan itibaren Kürt Devrimciliği'ni Türkiye Devrimi açısından da çok önemli bir imkan olarak görmüştür. Bu görüş ile yer yer ve gücü yettiğince Kürt Devrimciliği ile dayanışmayı kendi önüne koymuştur. Kendi içinde ve solla ilişkilerinde Kürt sorununa yaklaşımı, devrimciliğin önemli kıstaslarından saymış, buradan kararlar, tavırlar çıkmış, bir an için dönüp arkasına ve arkada kalanlara bakmamıştır.

Şimdi sevinç var: Hareketli Kürt emekçileri, "Türk" emekçileriyle, aynı açık harekette buluşmak istiyor. Bu Toplumsal Kurtuluş'un da isteğidir.

Kurtuluşçular'ın ayrıca görevi örgütlülüğü geliştirmek, 'az sayılar'ı 'artırmak'tır. Artış, hem nitel hem nicel düşünülmelidir. Herkes, öncelikle kendini geliştirmeli, gelişimini yoldaşının gelişimindeki çabasıyla da göstermeli; önce kendini örgütlemeli, disipline etmeli ve 'alanına' yönelmelidir. Yaşamını devrimcileştirmeli, her anını devrim için eylem ve planla doldurmalıdır. Özellikle bağları ve bağlantıları zayıf olan Kurtuluşçular 'yanlız' kalmaktan korkmadan ve kendini insiyatifli kılacak 'işler' içinde geliştirmeli, devrimci sabırsızlığını devriş sabrıyla dengelemelidirler. Arkası gelecek ve gelişecektir.

Geleceğe ve kendimize güveniyoruz.

Gelecek, sosyalizmdir.

Gelecek, sınıfsız dünya için işçi sınıfının iktidarıdır.

Gelecek için, sosyalizm için, İleri Sosyalizm için; "deryada damla" misali de olsa daha yetkin ve 'yeterli' Toplumsal Kurtuluş sayılarında, başka 'işler' ve 'yerler'de de buluşmak dileğiyle...

***

İsmail Beşikçi yine tutuklandı. Bu sayımızın kapağı Beşikçi.

Bu sayımızın yayın planında İsmail Beşikçi ile ropörtaj yapmak vardı. Ropörtajın sorularını Beşikçi'ye yazılı olarak ilettik, öyle istedi. Tutuklandığı gün (25/11/1991) yanıtları alacaktık. Tutuklamadan dolayı yanıtlar bize ulaşmadı, ropörtajı yayımlama imkanımız olmadı. Yayın planımıza, son anda, Beşikçi'nin, 31 Ekim 1991 günü Ankara DGM'deki duruşmasında sunduğu yazılı sorgu metnini aldık.

Beşikçinin tutuklanmasını kınıyor, yeniden aramızda görmek için her türlü çabanın harcanması gereği doğrultusunda okurlarımızı duyarlı olmaya çağırıyoruz.

Bu sayıdan itibaren dergimiz 48 sayfa olarak çıkacak. Yaptığımız maliyet hesapları sonucu, okur satınalma gücünü de düşünerek, fiyat artırmak yerine sayfa azaltmakta karar kıldık. Ancak sizlere ulaştırmamız gerekenler konusundaki hassasiyetimizden ödün vermemeyi, sayfa kaybını, derginin yazı yoğunluğunu artırarak telafi etmeye çalıştık.

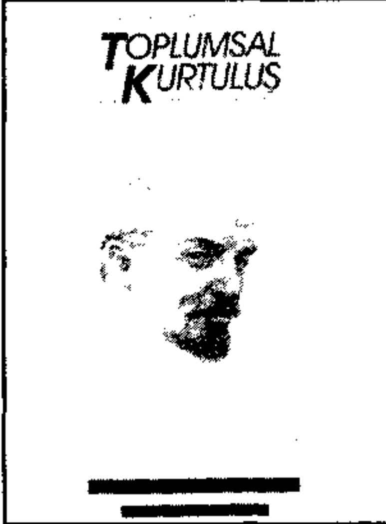
Dergimizin sayfa sayısını düşürmenin yine de zorlukları oldu, son sayı planı yapıldıktan sonra elimize ulaşan Garbis Altınoğlu'nun, Bölge Devrimi Soruşturması'na verdiği yanıtları, diğer bazı yazılarla birlikte gelecek sayımıza bırakmak zorunda kaldık.

Toplumsal Kurtuluş ellinci sayıyı geride bırakırken, okurları bir kardeş dergiye daha kavuşuyorlar: Yeni İnsan. Yeni İnsan'ı daha önce bu sütünlardan duyurmuştuk. İlk sayısı Aralık '91 olarak çıktı. Hoş geldin Yeni İnsan diyor, yeni insanın özlemiyle Yeni İnsanı selamlıyorum.

Dostlukla...

Nejdet Kanbir

KURTULUŞ'A TOPLATMA ve "SAVAŞ HÜKÜMETİ" SORUŞTURMAMIZ

Devrimci Sosyalist bir yayının misyonu, diğerlerinin yanında, tüm riskine karşın devrimcilere bilgi de ulaştırmaktır. Devrimciler, özellikle böylesi bir devrim coğrafyasında hergün yeni bilgiyle uyanlmalı, yarına daha iyi hazırlanmalıdır.

Dergimiz bu misyonunu hiç gölgelemedi. Kendisine ulaşan her yeni bilgiyi hiç tereddütsüz ve sansürsüz ve kuşkusuz gerçekliğini ve yönünü tesbit ederek devrimcilere ulaştırdı. Ne 400 küsürlü kararnameler; ne evveliyatı ne de sonrası yasal tehditler, ne sistematik toplatmalar ve yolaçtığı ekonomik sıkıntılar, ne açılan onlarca dava ve ne de hücrelerhapisler.

Hiçbiri dergimizin bu misyonunu gölgeleyemedi ve bu böyle de sürecek.

Sıcak Savaş kararnameleri ilk çıktığında dergimizin 33. sayısı montaj aşamasında idi ve matbaaya gittiğinde kararnameler yürürlüğe girmişti. Birbuçuk ay matbaaları dolaştırdık, tek sözcük çıkarmadık, tek çizik atmadık, kurullarımızda tartıştık ve "kendi çocuğumuzu boğmayacağız" dedik. O günlerde 'ölü doğanlar' halen belleklerden silinmiş değil, bir sözcük bir bant dolu sayfalar... okunamıyor, anlaşılamıyordu bile... acaba niye çıkmıştı?

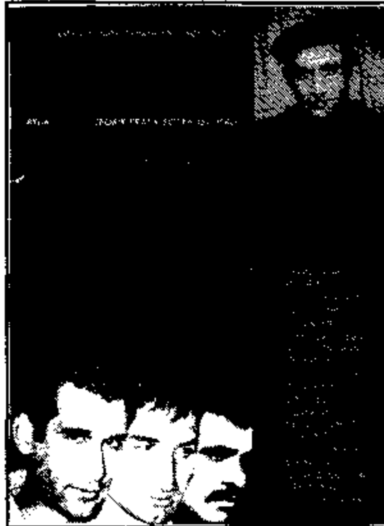
Derken 3700 küsürlü yasa çıktı. Devletin, Seçmeli Terör Yasası. Kararnameler yırtılmıştı. 'Büyük' basının sızlanmalarına, ilgili Bakan, "size ne oluyor" derken Toplumsal Kurtuluş, devrimcilere, "güçlerine güvenmeleri gerektiği"ni hatırlatıyordu. Toplatılan onlarca dergi, birçok gözaltı, birçok tutuklama, birçok ceza ve onlarca dava... Sonuç; dövüşmeyi göze alanlar kararnameyi yırtıyordu. Katkımızı, abartmıyor ama biliyoruz.

Çıkışında da bu vardır Toplumsal Kurtuluş'un, topluma, en unutturulmak istenen sözleri ve sesleri duyurmak. Bu misyon bitmedi ve bitmez de. Değişen koşullar ve gelişen mücadele, yeni durumlar yaratıyor.

49. sayımız, ilk kez Anayasa'nın bir maddesine dayanılarak toplatılan sayımız oldu.

49. sayımız, ilk kez CMUK'nun bir maddesine dayanılarak toplatılan sayımız oldu.

49. Sayımızı, savcılar, suçlamak için okumaya vakit harcamadan toplattılar.

49. sayımız, iddiasız toplatıldı.

49 sayımız, kendine özel bir yer ayırdı, 49 sayı içinde.

33. sayımızın da farklı bir yeri olmuştu. Sıcak Savaş kararnamelerinden sonra ve birbuçuk ay gecikmeyle ve değişmeden çıkmanın bedeli 7 ayrı dava açılması olmuştu. 33. sayımız bu rekorunu koruyor; 7 dava ve 'suçlu' bulunan 55 sayfa. Davaları henüz tümüyle bitmiş değil.

SORUŞTURMAMIZ

Bu satırları okuyan herkes; Yoldaşlar, Dostlar, size sorularımız olacak.

Alacağımız yanıtları, olabildiğince değerlendireceğiz, siz ayrıca belirtmemişseniz değerlendirmelerinize imzasız olarak yer vereceğiz.

Sorularımız 49. sayı da yayınladığımız bir yazıya yönelik olacak. Soruşturma konusu yazı "Savaş Hükümeti" yazısı.

Kürt devrimcilerinin, mücadelelerinin geldiği aşama, "Savaş Hükümeti" kurmaya elverişli bir aşama olarak değerlendiriliyor.

Tüm devrimcilere bu bilgi ve değerlendirmeyi 49. sayımızda duyurduk. Yanıtlarınızı oluşturururken, zorunluluk duymadığınız müddetçe şu çerçevede oluşturmanızı istiyoruz:

PKK, Botan-Behtinan bölgesinde bir Savaş Hükümeti kurmanın imkanlarının yarattıldığını tesbit ediyor.

Bu tesbitten yola çıkarak:

1- Türkiye'yi de içinde sayarak, Savaş Hükümeti'ni, Devrim açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?

2- Gerçekleşebilirliğini nasıl karşılıyorsunuz?

Gerekli gördüğünüz takdirde bu çerçeveyi de aşarak lütfen yanıtlarınızı bize ulaştırın ve mümkün olabildiğince değerlendirmelerinizi özetleyerek iletin.

GÜÇSÜZLÜĞÜN YÖNETİMİNE DOĞRU

I

SHP; YENİ DARÜLACEZE

SHP'nin bir güçsüzler yurdu olduğu ortaya çıktı ve kesinleşti. SHP, ancak Demirel'in eksiğini doldurabiliyor.

SHP, 87 seçimlerinde, 12 Eylül Bildirisini okuyan Mesut Mertcan'ı aday yaptı. Mertcan, Star 1 televizyonunda SHP'ye karşı en ağır anti-propagandayı okuyan spiker oldu.

SHP, 91 Seçimleri'nde, Hasan Cemal'i aday yapmak istedi. Cemal, DYP-SHP koalisyonunu önlemek için harekete geçen oligarkların aleti durumuna geldi ve Cumhuriyet Gazetesi'ni Amerika'ya teslim etti.

SHP, yemin töreninde son derece masum sözler karşısında yaratılan şiddet havasına teslim oldu.

Güçsüz bir kuruluştur.

SHP için parti demek imkansızlaşmıştır.

Parti, bir taraflılığı temsil eder ve kendi taraftarlarıyla birleşir. SHP, kendisine karşı olanları içine alan ve kendisinden olanları dışlayan bir kişiliksizliktir.

MESUT MERTCAN SARHOŞ MUDUR?

Mesut Mertcan, 12 Eylül'de faşistlerin bildirisini okuyan spikerdir.

Mertcan, 1987 seçiminde SHP'nin milletvekili adayıdır.

Mertcan, SHP'ye karşı propaganda savaşı açan Star 1'de SHP'ye küfürleri okuyan spikerdir. Mertcan'ın okudukları karşısında SHP örgütü büyük tepki göstermiştir ve bazı SHP'li belediyeler Star 1'in yayınlarını kesebilmek için antenleri kaldırmışlardır.

İşte SHP budur. 12 Eylül'ün spikerini milletvekili adayı yapan partidir. Bu, 12 Eylül'e yaranmak istemesindendir. Ancak yaptıklarının karşılığını almıştır. Mertcan, SHP'ye karşı küfürler okuyucusu olmuştur.

"Paşalar Politikası" kitabının yazarı Muammer Yaşar, 11 Eylül akşamı için şunları yazıyor; "Mesut harika bir haber spikeri idi. Ama, içkiye aşırı tutkunluğu vardı. O gece bir yerlerde içmiş, evine geç gitmiş". Mesut'u Genel Kurmay'a getirmek zor olmuş. Mesut ayakta duramıyormuş ve kendisine ilgi gösteren generallere de cevap vermiyormuş. Mesut, Muammer Yaşar'a generallere neden cevap vermediğini şöyle açıklamış; "Muammer ağabey nasıl konuşayım. Ağzımı açsam rakı kokacak. Ben bu halde ihtilalin içine düşmüşüm. Genelkurmay'a getirilince neye uğradığımı şaşırdım". Sarhoş ve şaşkın Mesut, 12 Eylül bildirisini okuyor ve SHP'den aday oluyor. Daha sonra SHP'ye karşı küfürleri haber olarak okuyor. Mesut mu sarhoş yoksa SHP mi?

HASAN CEMAL GERİ ZEKALI MI?

Kim geri zekâlı?

Bakın SHP'nin büyük strateji uzmanlarının seçimi kazanma taktiklerine. Hürriyet Ailesi'nden Emre Kongar aday yapılacak ve seçimlerde Hürriyet SHP'nin olacaktır. Sabah gazetesi'nden bula bula Uluç Gürkan çıkartılacak ve Sabah seçimlerde SHP'nin olacaktır. Milliyet gazetesinden Mümtaz Soysal alınacak ve seçimlerde Milliyet SHP'nin olacaktır. Peki Cumhuriyet? Cumhuriyet'ten ise büyük sermayenin ve Washington'un adamı Hasan Cemal milletvekili adayı yapılacak ve Cumhuriyet SHP'nin olacaktır.

Çok güzel. Cumhuriyet'in yazarları Hasan Cemal'den kurtulmak için bu teklife dört elle sarılıyorlar ve Hasan Cemal'i adaylığa zorluyorlar. Ancak Hasan Cemal kabul etmiyor ve seçimlerden sonra kurulması mümkün DYP-SHP koalisyonunu önlemek için Aydınlık Gazetesi'nden Ulagay İlaç Fabrikatörünün oğlu Osman Ulagay ile yine Aydınlık'tan Şahin Alpay'ı harekete geçiriyor.

SHP'nin adaylık teklif etmediği İlhan Selçuk, Uğur Mumcu, Ali Sirmen buna karşı çıkıyorlar. SHP'nin hükümete girişi sorunu, Cumhuriyet Gazetesi içinde uzun zamandır süren kavgayı alevlendiriyor. Sonunda Hasan Cemal, büyük sermaye ile açıkça bütünleşerek, gazetenin tüm yazarlarının gazeteden ayrılmasını sağlıyor.

Cumhuriyet içindeki bu kavgada gazetenin yazarları hep Hasan Cemal'in zekasının azlığından söz ediyorlar. Hasan Cemal'i tanıyanlar ise buna karşılık, "Hasan'ı yeni mi tanıyorsunuz?" cevabını veriyorlar. Hasan, eski Hasan'dır ve zekası değişmemiştir.

SHP, kendisine karşı bir genel yayın müdürünü milletvekili yapmaya çalışıyor.

SHP mi geri zekalı, Hasan Cemal mi?

ZANA VE DİCLE

Meclis kürsüsü her türlü düşünceyi dile getirmek içindir.

Yemin töreninde yemin dışı söz söylemeyi yasaklayan hüküm yoktur.

Usulsüzlük de değildir.

Alışkanlıklara uymayabilir. Ancak o zamanda alışkanlıkların dışına çıkmanın tepkisiyle karşılaşır.

Diyarbakır Milletvekili Leyla Zana, yemini usulüne göre yaptıktan sonra, Kürtçe; bu yemini Türk ve Kürt halklarının kardeşliği için gerçekleştirdiğini belirtiyor. Hatip Dicle ise faşist dönemin anayasasına bağlılığı ancak şeklen yaptıklarını ifade ediyor.

Bir gürültüdür, kopuyor. Benzer sözleri, DYP milletvekili Melik Fırat da dile getiriyor ve bir iki itiraza "otur" cevabını verince itirazcılar yerine oturuyorlar.

Fakat SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, "ben bunları istifa etmiş saydım" deyiveriyor. Korkak, ürkek, aciz, bir partinin usül bilmeyen Genel Başkanı'dır. İstifanın saymakla olmayacağını bilmiyor ve kişinin dile getirmesi gerektiğini hala öğrenemiyor.

Kim istifa etmiş sayılmalı? Zana ve Dicle mi, yoksa İnönü mü? ■

II

ARTIK WASHİNGTON'UN DA BİR GAZETESİ VAR: CUMHURİYET

Cumhuriyet'te Washington ve iş çevrelerinin uşakları kemalistleri attı.

Kemalizm, kemalizmin dayanağı sayılan yayın organından da kovuldu.

Bilgesu Erenus, Cumhuriyet'i okutmama kampanyasını açtı ve ilk on günde tiraj yarı yarıya inerek 60 bin çevresinde kaldı.

Washington Gazetesi'ne eski maocular ve TKP'liler yerleşti.

Cumhuriyet'te olanların üç yanı var: Birincisi, Washington'un pürüzsüz ve doğrudan doğruya kendisine bağlı bir gazeteye sahip olmak istemesidir. Hasan Cemal ve Emine Uşaklıgil ikilisi, gazeteyi açıkca Amerika'ya teslim ettiler.

Washington, yeni kurulacak

hükümetin bir ayağında ANAP'ın olmasını istiyordu. Bu, aynı zamanda, oligarkların da tercihidir. Oligarkların yeteneksiz yazarı Osman Ulagay, DYP-SHP koalisyonu yerine DYP-ANAP koalisyonunu savunmaya başladı. Bu açıkça SHP karşıtı bir tutumdu ve gazetenin yazarları buna karşı çıktı.

KEMALİZM KEMALİSTLERİ ATTI

Cumhuriyet, kemalizmin gazetesi olmakla övünüyordu.

Şimdi kemalizmi dar bulduğunu söylemekle övünüyor.

DYP-SHP koalisyonuna karşı DYP-ANAP koalisyonu tartışması, İlhan Selçuk, Uğur Mumcu, Ali Sirmen, Oktay Akbal başta olmak üzere kemalist yazarların gazeteden ayrılmasıyla sonuçlandı.

ONURLU İŞTİR

İlhan Selçuk, Uğur Mumcu ve diğer Cumhuriyet yazarlarıyla Toplumsal Kurtuluş'un tartışmaları olmuştur. Kemalisttirler. Sosyalizme ve Kürt sorununa bakışları sınırlı ve yer yer terstir. Toplumsal Kurtuluş, hep bu tartışmayı yaptı ancak bu yazarları, oligarkların saflarına itmemek için özen gösterdi.

Özen verimli olmuştur. Cumhuriyet yazarları, gazetede kalabilmek için verebilecekleri ödünlerin bir sonu olduğunu bilmişlerdir. Ayrıldılar. Böylesine büyük bir ayrılık ilk kez oluyor. Türkiye Aydın hareketinin geleceği açısından umut taşıyor.

İç kavga duyulur duyulmaz Bilgesu Erenus aydınlar arasında harekete geçti. Bir basın taplantısı ile Cumhuriyet'in alınmaması kampanyası başlattı. Kampanya tuttu ve tiraj altmış bin çevresine düştü.

MAOCULAR ve TKP'LİLER

Bu utanç verici gazeteye maocular ile TKP'liler sahip çıktılar. Yazılarıyla destek oldular. Utanmayacaklarını gösterdiler.

Tüm Maocular ve tüm TKP ve TSİP'liler değil, ancak bir uçları Washington'un ve tekellerin gazetesini bağırlarına basmaktan çekinmediler. Utanmadılar.

Utanmazlar. ■

BU GAZETEYİ ARTIK

7 Kasım 1991 Gazeteciler Cemiyeti lokalinde yaptıkları basın toplantısıyla, sanatçı ve yazarlar Cumhuriyet Gazetesi'ni artık almayacaklarını Öğretim üyesi, yazar ve sanatçıların kendi düşüncelerini de dile getirdikleri basın toplantısında, Bilgesu Erenus şunları söyledi:

"Cumhuriyet'le ilgili temaslarda dikkatimi çeken bir yan var. Konuşulurken gözler kaçırılıyor birbirinden, 'acaba, belki, ne olur ne olmaz' ve o meşhur sözcük uzlaşma her an mümkün olabilir kaygıları eşliğinde ses tonu sanki bir yavaşlıyor. Oyun yazarlığıma verip bağışlayın, ben bunu yaşlı ve acımasız bir büyük babanın gazabına uğrama kompleksine yoruyorum. Artık bizi sevmeyecek ya da mirasından mahrum bırakacak korkusu.

Cumhuriyet'te kalan kimi çalışanların da biz Cumhuriyet okurlarıyla aynı ruhsal yapıyı paylaştıklarına inanıyorum. Ortak metinde belirtildiği gibi, geçmişindeki kimi iniş ve çıkışlara karşın, "halkın çıkarlarını savunan gazete" imajını haklı olarak yitirmek niyetinde değiliz.

Oysa bu yaşlı büyük baba, bir epeydir bizimle ilgilenmiyor artık. Dünyanın sağa kayışı onu da etkiledi, tıbbı bile şaşırtan bir konumda, yaşı gereği geçmişini daha net anımsaması gerekirken, yalnızca bu günü ve dengelerini anımsıyor, unutkanlıklarını ise bile bile, kasten uygulamakta. Bunları birbirimize itiraf edecek kadar büyüdük sanırım. 1980 sonrası hızla tırmanan bir eğilimle bizim cephemizde yaşananları çizgi içersine iteledigi küçük haberlerde verebiliyor. Kemalist evhamlarından dolayı halklar sorununa bir kaç imza dışında çok ürkek yaklaşılıyor. Sermaye zincirine maddi değilse bile manevi bağımlılığı var. Günün modası gereği adeta hayran. Son seçim şarlatanlığı örnektir, TÜSİAD'a kendini beğendirme yarışındaki politikacılara, güzellemeler düzüyor, puanlar veriyor, psikologlara danışıp vücut dillerini değerlendiriyor, önemseyip, önemsetmeye çalışıyor.

İçinde bulunduğumuz ruhsal yapı ne olursa olsun, bu yaşlı büyükbabanın gözlerinin içine bakarak, seni, tercihin TÜSİAD ve iş çevreleriyle başbaşa bırakıyoruz demenin zamanıdır ve söylüyoruz da.

Az önce Aziz Nesin'inde vurguladığı gibi okur tepkimizin ilk ve çok önemli olduğuna katılmakla birlikte bir özeleştiriye çağırmak gereği duyuyorum kendimi. İstifalarına tepki verdiğimiz isimlerin dışında, sanırım bundan bir yıl öncesi elliyi aşkın çalışanın işine son verildi Cumhuriyet'te, tıpkı hayran olduğu tekellerin sıkça başvurduğu bir gerekçeyle, "Ekonomik Dar Boğaz". Hiçbirimizin kılı kıpırdamamıştı, keşke bu tepkiyi o zaman da gösterebilseydik diyorum."

ORTAK BASIN AÇIKLAMASI

Cumhuriyet Gazetesinde üç yönetim kurulu üyesini ve hemen tüm yazar ve gazeteci kadrosunu istifaya sü-

III

KULLANMAYANLARA ÖZGÜRLÜKLERİ VERİLİYOR

Öğrencilerin derneklere ve partilere girme hakları vardı. Solcuydular. Hakları alındı. Şimdi sağdalar. Hakları veriliyor.

Öğretim üyeleri partilere giriyordu. Solcu idiler. Sağ partilere girmeye utanıyorlardı. Şimdi sağ partilere koşuyorlar. Alınan hakları veriliyor.

Kullanmayanlara özgürlük dağıtılıyor.

Özgürlüğünü yitirenler özgürlük bayramını kutluyorlar.

Tekeller düzeni ve partileri, soldan, öğrencilerden, öğretim üyelerinden, sendikalardan, işçilerden korkmaz oldular. Şimdi bunlara özgürlük dağıtıyorlar.

ÖĞRENCİLERE ve ÖĞRETİM ÜYELERİNE

1960 ve 1970 yıllarında öğrenciler ve öğretim üyeleri derneklere ve partilere girebiliyorlardı. Çoğu solcu ve devrimciydi.

Geldiler ve kırıldılar.

Gelenler ve kırılanlar, öğrenci ve öğretim üyelerinin çok büyük bir bölümünü sağcılaştırdılar.

ODTÜ'de alternatif açılışa elli kişi katıldı.

Bilkent'te alternatif açılışa yirmi beş kişi katıldı.

Boğaziçi'nde yeni düzenlemeye karşı bir toplantı, gerçekleştirilemedi.

Durum işte budur.

Öğretim üyelerinin çok bü-

ALMAYACAĞIM

rükleyen gelişmeleri üzüntü ve tepkiyle karşılıyoruz.

Geçmişindeki kimi iniş ve çıkışlara karşın Cumhuriyetin basınımızda çağdaşlığın, aklın ve bilimin egemenliğini ve çalışan halkın çıkarlarını savunan önemli bir gelenek olduğuna inanıyoruz. İstifaların bu geleneği büyük ölçüde kesintiye uğratan bir kimlik değişikliği anlamı taşıdığını düşünüyoruz.

Cumhuriyetin bu yeni kimliği ile sadece basına değil yaşamın her alanına egemen olmaya başlayan piyasa ideolojisi doğrultusunda sıradanlaşacağı endişesini taşıyoruz.

Ayrılmak durumunda kalan yazarlar ve gazeteciler, Cumhuriyetle uzun bir geçmişe dayanan bağlarımızın önemli halkalarıydı. Onların kopuşu bizlerin de kopuşu demektir.

Yazar, öğretim üyesi ve sanatçılardan oluşan bir okur gurubu olarak öğrencilerimiz, izleyicilerimiz ve okurlarımız ve dinleyicilerimizle birlikte bu yeni cumhuriyetle her türlü ilişkimizi kesmeye, onu satın almamaya ve okumamaya kararlı olduğumuzu kamu oyuna duyuruyoruz.

ÇAĞRI

Cumhuriyet Gazetesindeki son gelişmelerle ilgili olarak 7.11.1991 Perşembe günü saat 11'de Gazeteciler Cemiyeti Lokalinde sanatçı, bilimci ve yazarların tepkilerini dile getirmek üzere bir basın toplantısı düzenliyoruz.

Katılmanızı bekliyoruz.

Çağrıyı yapanlar:
Aziz Nesin, Aytaç Arman, Müjdat Gezen, Leyla Erbil, Gencay Gürsoy, Coşkun Özdemir, Bilgesu Erenus, Edip Akbayram

Katılanlar
Aziz Nesin, Gencay Gürsoy, Coşkun Özdemir, Bilgesu Erenus, Leyla Erbil, Edip Akbayram, Esin Afşar, Müştak Erenus, Sadık Gürbüz, Beklan Algan, Yusuf Ziya Bahadınlı, Asım Bezirci, Behzat Ay, Jale Parla, Cem Karaca, Hasan Kıyafet, Aydın Aydemir, Reha İsvan, Zihni Anadol, Tan Oral (Her iki taraftan da değilim), Aytaç Arman (gelmedi), Müjdat Gezen (Sanat evi adına tel çekti), Selda (Edip Akbayram kanalıyla, tv çekimi, imza verdi), Müjde Ar (Böyle bir cumhuriyeti okumayı düşünürüm), Gülsen Tuncer, Engin Akça (Çekimde, imza, Reha İsvan kanalıyla), Sadık Şendil (Sağlık sorunu, imza, Erbil kanalı), Nezihe Meriç, Tomris Uyar (evdeyim, pazar yazısı red), Ahmet Leventoğlu, Zuhal Olcay (Ayşe Silivri-Akrep), Haluk Bilginer (Özel toplantı-dünden itibaren almıyoruz).

yük çoğunluğu ANAP'lı ve DYP'lidir. ANAP'tan ve DYP'den aday olmak için yarıştılar.

Düşünülen şudur; Eğer öğrenciler ve öğretim üyeleri sağcı oldularsa, bunlara özgürlükleri neden verilmesin? Şimdi DYP-SHP öğrenci ve öğretim üyelerine özgürlüklerini iade ediyorlar.

**KORKMASINLAR
ve
KORKSUNLAR**

Şimdi korkmasınlar. Yarın için korksunlar. Çünkü çok yakında öğrenci solcu olacaktır. Öğretim üyesi buna uyacaktır.

SOYSAL'I AMERİKA VETO ETTİ

Güçsüzlüğün kabinesi açıklandı.

Her hükümet için önemli olan Dış İşleri için isim belirlenirken Amerikan etkisi kendini suyüzüne vurdu.

Sosyal Demokrat Yol kabinesinde 'Sosyal Demokrat'lara bırakılan Dış İşleri için, buradaki en 'beklenen' isim Bakan olamadı.

Kimileri Hikmet Çetin'in itiraz ve isteğine bağlasada asıl neden Amerika'nın itiraz ve Soysal'ı istememesidir.

Amerikanın iki önemli nedeni vardır:

Birincisi; Soysal, ABD emperyalizmine karşı olan sovyet müdahalesini, Yalçın Küçük ile Türkiye'de destekleyen tek insandı. Amerika bunu önemser ve unutmaz.

İkincisi; Amerika, Kıbrıs sorununu çözmek istiyor ve muhtemelen '91 de bitirmek istiyordu. Amerika'nın çözümüne Rauf Denktaş direnç gösterdi. Amerika bu direnci Soysal'a saydı; çünkü Soysal, Denktaş'ın danışmanıdır.

Soysal'ı Amerika veto etti.

IV

KİM KORKAR HAİN KOALİSYONDAN ve ya SOSYAL DEMOKRAT YOL PARTİSİ

**Partiler birbirine benzedi.
İktidarın tabanı bütünleşti
Egemenler arasında görüş ayrılıkları kalmadı.
Parlamentoda sayı ayrılığı kimseyi korkutmuyor.
DYP ile SHP birbirinden, bir birinin aynı partinin üyeleri kadar ayrılıyor.**

Deniz Baykal, SHP'nin solcu olduğu zamanda Washington ve oligarklar için gerekliydi.

Deniz Baykal, kendi işlevini unuttu.

11 Eylül 1980 tarihindeki Adalet Partisi olmuş uysal SHP artık Amerika ve oligarklar için bir korku kaynağı değildir. Amerika ve tekeller DYP-ANAP hükümeti istediler. Fakat Demirel'in diretmesi üzerine DYP-SHP hükümetine de razı oldular.

Baykal'ın huysuzluğuna gerek kalmadı. Baykal, kendi konumunu unutarak, DYP-SHP hükümetini engelleyebileceğini düşündü. Sonra kulağı çekildi ve uysallaştı.

İNÖNÜ'NÜN BÜYÜK HİZMETİ

SHP'nin HEP ile yaptığı seçim alışverişi, seçimlerin sonunda, İnönü'ye büyük bir prestij getirdi. İnönü, "bölücü" partinin seçimlere tek başına girmesini önlemek için böyle bir yola başvurduklarını açıkladı. Taktiği, önce kuşku ifade eden "yüksek" yöneticiler tarafından çok beğenildi.

SHP-HEP seçim alışverişi, seçimlerden sonra, İnönü'yü rahatlattı. Bütün seçim yenilgisine karşın Baykal hizibi dışında hiç kimse yıpratmak istemedi. SHP, MİT-Genelkurmay için, kendilerinin yapamadığı bir işi yapıyordu. Yeni Ülke'de HEP kökenli SHP'li milletvekili Zübeyir Aydar'ın belirttiği gibi HEP tarafı da bunu biliyordu. HEP kanadı da İnönü'nün bu açılımının, en azından Genelkurmay-MİT tarafının bir kanadı tarafından onaylandığını biliyordu. Burada taktikler birbirini tuttu.

Seçimler, SHP'yi, Washington ve tekeller nezdinde biraz daha güvenilir yaptı. Hükümet kapılarını açtı.

Gerçi SHP içinden Washington'un güvenemediği Mümtaz Soysal'ın dış işleri bakanı olması eğilimi çıkıyordu ama bunun önlenebileceğine inanılıyordu. SHP, böylece, DYP'nin eksikliğini tamamlayan renksiz ve uysal bir araç haline geliyordu.

KÜTLEDE MUHALEFET OLMAYINCA

Gerçekçi olmak gerekiyor; Önemli bir işçi muhalefeti yoktur.

Zonguldak direnişinin lideri bir şarlatandır. Seçimlerde işçi sınıfı, büyük bir ürküntü ve ürkmüş bir azınlık kompleksiyle geri partilere oy vermiştir.

Üniversitede muhalefet yoktur. Üniversite öğretim üyeleri, iş çevrelerinin uzantısıdır. Düzenin destekçisi olmuşlardır.

Öğrenci muhalefeti sınırlıdır. Şu anda önemli bulunmamaktadır.

İş çevreleri içinde bir ayrılık görülmemetkedir.

Basın, hem düzenin parçasıdır hem de MİT ile iç içe yaşamaktadır.

Toplumda, Kürt muhalefet çıkışının dışında önemli bir ses yükselişi bulunmamaktadır. Kürt devrimciliği konusunda ise üniversite, öğrenci çoğunluğu, işçi kütlesi, partiler, odalar, hepsi birleşmektedirler. Basın, büyük bir şoven borazanıdır.

Böyle bir durumda koalisyon dan korkmuyorlar.

Çünkü dayanaklarda birlik bulunuyor.

Basında birlik var. Odalar birliğinde birlik var. İşçiler ayrı ses çıkarmıyor. Aydın ayrı ses çıkarmıyor. Öğrencinin ayrı sesi duyulmuyor. Böyle bir durumda Turgut Özal istediği kadar koalisyonun hain olduğunu söyleye dursun, kimse koalisyondan korkmuyor.

Türkiye, Sosyal Demokrat Yol Partisi'nin hükümetine açılıyor.

Seçimden rahatlamış çıkan bir Türkiye var.

Boşluğun rahatlığını duyuyor.

Şimdi koalisyondan korkmuyor.

Ancak muhalefet yükselince koalisyondan korkacaktır.

Muhalefet yükselince koalisyon çatırdayacaktır. ■

DİSK VE KOALİSYON

DYP-SHP koalisyonunu savunmak DİSK'e yakışmaz.
DİSK, basit politik çözümlerin evetleyicisi olmamalıdır.
DYP-SHP koalisyonundan işçi sınıfının bir umudu olamaz.
Bunu, umut olabilecek bir biçimde göstermek, adı devrimci olan bir sendikanın yolu olmamalıdır.
DİSK, SHP'nin kolay çözümlerinin makyajcılığından uzak durmalıdır.

V

DEVRİMCİ SOL OLMAYINCA SOSYAL DEMOKRASİ APANDİSİTTİR

Sadece sermaye değil sosyal demokrasi de miyoptur. Hep devrimci solculuğunun kökünü kazımaya çalışır. Kazıdığı kendi tabanıdır. CHP ve SHP hep devrimci solculuğun yüksek olduğu zamanlarda oyunu arttırabilmiştir.

CHP'nin en yüksek oy aldığı dönem 1973 ve 1977 seçimleridir.

Birincisinde 12 Mart darbesinden umutla çıkışın ve ikincisinde ise solda yükselişin izleri vardır.

SOL DEVRİMCİLİK, KAYALARI PARÇALAR

Sol devrimcilik, kütleyi harekete geçiriyor. En durgun ve donmuş bölgelerin bile içine dinamik sokuyor. Kütle hareketleniyor ve sola eğiliyor. Oy platformlarında sola eğilen kütle devrimci sola oy vermiyor. Bunun yerine sol edebiyatı yapan, kütledeki yükselişe sahip çıkacağı izlenimini veren sosyal demokratlara oy atıyor.

Türkiye'nin yakın tarihi bunu açıklıkla ortaya koyuyor.

SHP'nin 1987 seçiminde de göreceli olarak başarılı olması bunu gösteriyor. Çünkü 1987 yılından önce Türkiye'de SHP'nin olmayan bir sol yükseliş vardı. SHP, kendisinin olmayan yükselişi ve eylülizmden çıkış moralini yaşadı.

KÜTLEDE HAREKETSİZLİK ve '91 SEÇİMLERİ

Doksanbir seçimlerine girerken dünyada sol ve sosyalizm, tam bir yenilgi dönemine girmiştir. Sovyet sosyalizmi trajik-komik bir biçimde çökmüştür. Amerika ise, buradaki başarının ötesinde, Körfez Krizinde görüntüde çok büyük bir zafer elde etti. Bütün bunlar dünyada soldan kaçış sürecini hızlandırdı. Bu, atılan oylara da yansıyor.

SHP BUNU ANLAMAZ

SHP kendi yenilgisinin nedenlerini anlayacak bir parti değildir. Çünkü bakışı, terstir. Devrimci solun veya sosyalizmin panzehiri olma iddiasındaki bir hareketin, başarısızlığını, devrimciliğin ve sosyalizmin çöküşü ile bağlı görmesi imkansızdır.

Ancak istatistikler ve mantık bu yöndedir.

Devrimci solculuğun seçimle iktidarı mümkün değildir. Ancak

devrimci solculuk kütleleri etkilediği zaman sol oylar artacaktır.

KÜRDİSTAN ÖRNEĞİ

İspatı Kürdistan'da görülüyor.

SHP'yi yine Kürdistan kurtarmıştır.

Çünkü Kürdistan'da devrimci bir hareket vardır.

Kütle, devrimciliğin gücünü görmektedir.

Kütle, devrime eğilmektedir.

Bu durumda kendisine en yakın partiye oy vermektedir.

Daha da önemlisi oy vermekten korkmamaktadır.

Ancak SHP bunu anlayamaz.

Çünkü danışmanı MİT-Genelkurmay'dır. ■

VI

İNÖNÜ'NÜN MİT KURYESİ KİMDİR?

İkibine Doğru talihsiz bir çıkış yaptı ve Fehmi Işıklar'ı İnönü'nün MİT kuryesi olmakla suçladı.
İkibine Doğru ve SP Başkanı Perinçek, aradıklarını bulamamanın etkisiyle hırçınlaşıyor. Bir uçtan diğerine sıçrıyorlar.
MİT kuryelerini yanlış yerde arıyor.

Doğu Perinçek'in politikada bir uçtan diğer uça uçan kimliği artık netleşmiştir.

Fehmi Işıklar'a seçim ittifakı önermesinin mürekkebi kurumadan Işıklar'ı MİT ile bağlantılı olmakla suçlamıştır.

Kızgınlığını PKK'ye de götürmektedir. Kulaklara fısıldanan dedikoduları haber olarak yazmaktadır.

Bu bir yol değildir.

BABA İNÖNÜ ve MİT

Şu anda baba İnönü yanında yetişen Bülent Ecevit'in konuşmalarına dikkat edilmelidir. Sınırda bir otorite boşluğu olacağı yolundaki demeçleri MİT kaynaklıdır. MİT, PKK'nin savaş hükümeti çalışmalarını bilmektedir ve Ecevit'e iletmektedir.

Baba İnönü'nün yanında yetişmiştir. Baba İnönü, muhalefet yıllarında her hafta Anadolu Klüp'te bir kez özel arkadaşlarıyla briç oynuyordu. Kimsenin dikkatini çekmiyordu. Birisi gazeteci Mete Akyol'un babasıdır. MİT mensubuydu. Briç seanslarında İnönü'yü MİT adına "brif"etme görevi vardı.

OĞUL İNÖNÜ ve MİT

Oğul İnönü'nün MİT'çisi SODEP kuruluşunda yer almıştır. SODEP'te İnönü'nün yakınında olmuştur. Daha sonra mekan olarak uzaklaşmıştır. Ancak hem günü gününe mesajlarını göndermiş ve hem de her hafta İnönü ile bir araya gelmiştir.

HEP ile seçim alışverişinde Oğul İnönü ile MİT'çisi ayrı düştüler. Sonunda İnönü'nün dediği oldu. MİT'çi de İnönü'nün taktiğine geldi.

Doğu Perinçek, gözünün önündekini görmüyor.

Öküz altında buzağı arıyor. ■

Y 9208 C

13 EKİM 1991 YIL 5 SAYI 31 5000 TL
2000
FEHMİ IŞIKLAR İNÖNÜ'NÜN MİT KURYESİ

Cumhuriyet
DÖNEKLER KULÜBÜ

HEP: YENİDEN YAPILANMA

N. K

İnce gerekçelerin yarattığı atalet, sorumluluğun en büyük düşmanıdır.

Yeni Ülke Gazetesi'nin 17-23 Kasım sayısında yayınlanan açık oturumu Toplumsal Kurtuluş adına izledim. Bu açık oturumda tartışılanlar ve tartışmayla gelinen nokta bize uzak olmadığı gibi öteden beri dile getirdiğimiz düşüncelerimizle çakışan noktalarda önplana çıktı.

Toplumsal Kurtuluş, anlık gelişmeler karşısında heyecana kapılan, ya da ince hesaplar peşinde koşan dar ve pragmatik bir anlayışın sahibi değildir. Mücadeleye katkısı olacak her projeye omuz verme anlayışını, böylesi projeler oluşturmayı, devrimin çıkarından başka çıkar gözetmediğini her pratik süreçte kanıtlamıştır.

HEP ne olacak, sorusuna yanıt ararken seçim öncesi süreçteki HEP'e ilişkin söylenenler ve seçim süreci değerilendirmeleri kuşkusuz önemlidir. Ancak açık oturumda dile gelenlerden en önemlisi HEP bundan sonra ne olacak sorusu çerçevesinde öne çıkanlardır.

Burada öne çıkan en önemli ve ısrarla üzerine gidilmesi gereken nokta ikidir. Bunun birincisi; HEP'in kendini şimdiye kadar da solda görmüş olmasına rağmen solun rağbet etmeyişi karşısında bu kez resmen sola açılma eğiliminin ifade edilmiş olmasıdır.

İkincisi ve bence ilk noktayı daha da anlamlı kılan unsur ise HEP'in programının tartışmaya, yeniden yazmaya açılmış olmasıdır.

Bu iki nokta birarada düşünüldüğünde şöyle bir sonuç çıkması büyük imkan dahilindedir; Kürt ve Türk emekçilerinin ortak partisi. Sosyalizme açık bir emekçi partisi yaratmanın imkanı doğmuş olacaktır. Bu Toplumsal Kurtuluş'a yabancı değildir ve böylesi bir imkanın gerçekliğe dönüştürülmesi için, saç ayağı formülasyonumuzdan vazgeçmeksizin projeye omuz vermeye hazırlanmak önümüzdeki mücadele sürecinin gelişimi açısından gereklidir. Bu, işçi sınıfının kuşatılmasını kırmak, kütleyi sarsmak ve kütlesel çıkış için değerlendirilmesi gereken önemli bir imkandır. Türkiye solunun bu imkana ciddiyetle yaklaşmasını dileriz.

HATIRLATMA

22 Kasım'da Cumhurbaşkanı Özal meclise yeni seçilen milletvekilleriyle sohbet etti. ANAP'lı milletvekillerine pek "yüz vermeyen" Özal, daha çok DYP'li ve "HEP kökenli" milletvekilleriyle konuşmayı tercih etti.

Bu arada Fehmi Işıklar'la da sohbet eden Cumhurbaşkanı, Kürt Sorunu hakkındaki görüşlerini kendisine aktardı. Fehmi Işıklar, Kürt sorunuyla ilgili olumlu gelişmeler olduğunu söyleyen Özal'a "Gelişmeleri siz başlattınız, devam etmesi gerekiyor. 'Doğu' ekonomik olarak çok geri" vb. sözler söyleyerek can-ı gönülden katıldı.

Bunun üzerine biz de Fehmi Işıklara bir kaç şeyi hatırlatmak zorunluluğunu duyduk. Kürt sorunuyla ilgili eğer olumlu bir gelişme varsa, bunu Türk ve Kürt aydınları, devrimcileri sağlamıştır. İsmail Beşikçinin hâlâ tutuklu olduğu şu günlerde bu gelişmeleri halen Cumhurbaşkanı olan Özal'a maletmek unutkanlık değilse eğer, çok büyük bir ayıptır. Özal Kürtçenin yasak olduğu, her fırsatta Kürtlerin varlığının bile inkar edildiği bir dönemin başbakanıdır. Başarılan işlerin, kaydedilen gelişmelerin İsmail Beşikçi'nin, Yalçın Küçük'ün Türk ve Kürt devrimcilerinin özverili çabalarıyla olduğunu Fehmi Işıklar'a hatırlatırız.

YENİDEN SAC AYAĞI

Tevfik Fikret Yorulmaz

Marksizm-leninizm'in düğüm noktalarından birisi kütle ile bilim ilişkisi oluyor; kütle ile bilimin içiçe girişi, çekirdeğin ayrışmasına benzer bir güç kaynağı olabiliyor. Birbirine çok uzak olmayan iki yanı var; kütle içindeki temel eğilimi görüp geliştirerek, formüle ederek, kütleye dönüştürmek birinci yoldur. Kütleye yatkın eğilimleri netleştirerek kütleye içermek diğer yoldur. Her iki yolla kütle dinamizmine kavuşuyor veya bilim, hareketli somuta dönüyor.

Çok yakın zamanda Cumhuriyet Gazetesi'ndeki gelişmeler bu ilişkinin anlaşılmasına yardımcı bir nitelik taşıyor: Toplumsal Kurtuluş, Cumhuriyet'in bir TÜSİAD gazetesi olduğunu yazıyor, İkibine Doğru Dergisi, Cumhuriyet'teki dönekler üzerine bir sayı çıkarıyor ve Cumhuriyet Gazetesi, dönekler veya TÜSİAD yanlıları ile bunların dışında kalanlar olarak ikiye ayrılıyor. Şimdi gazete TÜSİAD'lı döneklerin hizmetindedir; ayrılanlar Cumhuriyet Gazetesi'nin bir TÜSİAD gazetesi olduğunu, yerli ve yabancı basın yayın organlarına ifade etmekten çekinmiyorlar.

Cumhuriyet Gazetesi'nde olanlar bir ayrışma veya patlama niteliğini taşıyor; başında Toplumsal Kurtuluş'un işareti var. Ancak gelişmelerin Kurtuluş'un maddi gücünü çok aştığı kesindir; Kurtuluş'un, kütle ya da madde, burada Cumhuriyet Gazetesi, içindeki temel eğilimleri ve çelişkileri zamanında görüp formüle ettiği ortaya çıkıyor. Bu formülasyon, pasif ya da edilgen bir iş değildir; bunu dile getirmek istiyorum. Ayrıca formülasyonun büyük tirajlarla dağılmasının da sanıldığı kadar önemli olmadığı anlaşılıyor; çünkü, ham bir biçimde kütlenin içinde bulunuyor. Kütle ya da madde, yatkın bir durum gösteriyor.

"Sac Ayağı" formülasyonun da buna yakın bir konum ve işlevi olduğunu düşünüyorum. İlk kez 1980 yıllarının ortasında, sosyalist parti kuruluşunun yeniden tartışmaya başladığı bir zamanda, daha çok Murat Belge, Uğur Mumcu, Doğu Perinçek ve Yalçın Küçük'ün katıldıkları toplantı ve panellerde daha çok Yalçın Küçük tarafından dile getiriliyordu. İlk dile getirilişinde bir askeri darbeden yenik çıkmış olmanın ezikliğiyle, devrimci demokrat silahlı eylemleri mahkum etme eğilimini ve diğer yandan legal parti gereğini anlatırken gizli parti pratiğini tümden yok sayma aşırılığını karşılama ihtiyacı önemli bir yer tutuyor; ilk formülasyonlarda silahlı eylem, gizli parti ve açık partinin birbirinden ayrı olacağı ve insan iradesinin ötesinde, her üçünün de ortaya çıkabileceği vurgusu ön plana çıkıyor.

İlk olan formülasyonların çoğu türünden çubuğu tersine bükmenin etkilerini taşıyor.

1991 yılının sonlarına doğru ise kendi kütlesinin içinde daha net bir eğilim olarak görülüyor. Burada, bu incelemede, bu netlik üzerinde durmak istiyorum. Ancak önce, belli bir durum saptaması veya envanteri ortaya koyma ihtiyacı var.

Bir, Sovyet sosyalizminin resmen çöküşü, Türkiye devrimci hareketi ve solu içinde depolitizasyon sürecine yeni bir ivme vermiştir; ve sosyalist gelecekten umudunu kesenlerin sosyalist düzeni son derece küçültmüş bir dünyada kendilerini çok daha fazla yalnız hissederek, güçsüzlük hastalığına yakalanmaları ve sol devrimci mücadeleden ayrılmaları yeni bir hız kazanıyor. Eylülist darbeden sağ kalan sol devrimci kadrolar, yeni ve sonuncu bir darbe ile karşı karşıya geliyorlar; görünürdeki gerekçeleri farklı olmakla birlikte bir devrimci irade felcine yakalananların sayısında konjonktürel bir artış saptanıyor.

İki: Yirmibin kişilik Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde düzene karşı "alternatif" açılış ancak elli kadar öğrenci toplayabiliyor. Bilkent'te ise bu yıl yapılan alternatif açılışa otuz dolayında öğrenci katılmış bulunuyor. Geçen yıla göre öğrenci hareketliliğinde bir düşüş görülüyor.

Üç: Toplumsal Kurtuluş'un kendi değerlendirmelerine güvenliliği açısından Zonguldak seçimleri ayrı bir mihenk taşı oluyor. Seçimler, Zonguldak maden işçiliğinin köy bağlantıları ve maden işçilerinin lider takımının güvenirsizliği üzerine, Toplumsal Kurtuluş'un yazdıklarını, aşırı ölçüde doğrulamış bulunuyor. Ancak doğrulanmamış olmasını halâ temenni etmek gerekiyor; Paşabahçe Direnişi ile birlikte son zamanların en önemli işçi hareketliliğinden birisi olan Zonguldak eylemi, işçi cephesinde iyimser değerlendirmeler ve abartmalı yazılar konusunda son derece uyarıcıdır.

Dört: 1980 yılları ortasında, susuzlukla ölüme yaklaşan sebzelerin meyve vermesi türünden, hızla verim atan aydın hareketi, tekellerin kuşatmasına dayanamayarak, daha sonraki yıllarda erime gösterdi; ancak 1991 seçimlerinin diyalektik bir uzantısı olarak yeniden canlanma işaretleri veriyor. Bugün en düşük noktasındadır; ortada olan sadece canlanmanın işaretleridir. Devlet sanatçılığını reddedebilen sanatçılar Cumhuriyet Gazetesi'nden ayrılmayı göze alabilen yazar ve okuru ile Küba halkı ile dayanışma girişiminin yolaçtığı ilgi umut vericidir.

Beş: Kim söylerse söylesin, radyodan ve televizyondan sosyalizm sesinin duyulması son derece önemlidir. Bu açıdan bakıldığında Sosyalist Parti ve lideri Doğu Perinçek, son seçimlerde, önemli bir iş yapmışlardır ve övülmeye değer buluyorum. Ancak genel olarak bakıldığında, ayrıntısına girmeden, son derece övgüye değer bulduğum bu işin yanında, bu seçimlerin asıl kayıplılarının başında Doğu Perinçek

ve Sosyalist Parti'nin geldiğini düşünüyorum. Oy olarak hesaplamıyorum; böylesine önemli bir işi başarmış olmasına karşın, bu kadar az destek alabilmiş olmasını, artık Türkiye sol devrimci topluluğunun Perinçek'i kabul etmeyeceğinin işareti olarak almak gerektiğini düşünüyorum. Bunu, devrimci sol kütledeki temel eğilimlerden birisi sayma gereği var.

Bunda, herhalde, çok çabuk ve çok zaman son derece kısa dönemli yararlara uygun görünen görüş değiştirmelerin etkisi olmalıdır; kısa bir zaman önce birlik önerilen bir partinin liderini istihbarat örgütlerinin kuryesi göstermenin, artık sol devrimci pratikte olmaması gerektiğine inanıyorum.

Altı; Sosyalist Birlik Partisi, giderek kendisini tam bir hiçliğe mahkum ediyor; Türkiye Komünist Partisi'nin, denize ulaşamadan kaybolan ana kanalı olarak görünüyor. Son genel sekreteri ile son genel başkanı unutulmayı ve TİP ve TSİP'de Sosyalist Birlik Partisi'ni temaşa etmeyi tercih etmişe benziyorlar; içlerinden bir kanat, marksizmi tümden reddederek tabanında ve Anadolu'da halâ varolan sağlıklı öğeleri de mezara göndermeyi planlıyor.

Yedi: TKP içinde muhalefetle başlayarak bir ara Toplumsal Kurtuluş çevresinde veya başka yerlerde, dergi çıkararak ya da broşür yayınlayarak daha devrimci söylem tutturan çeşitli TKP fraksiyonları, artık dükkancı kimliklerini kendileri de görerek kendi kendilerini bile ciddiye almaz bir duruma geldiler. Öyle anlaşılıyor, bir ayağını imkanlı DİSK'e ve diğer ayağını güçlü Sovyet sistemine koyarak gerçekleştirilen TKP atılımı kadroları, her ikisinin yokluğuna bir türlü alışamıyorlar ve sürekli olarak yeni bir dayanak arıyorlar ve önemli zamanlarını "bulduk-bulamadık" tartışmalarıyla geçirmeye ayırıyorlar.

Sekiz: Devletin de bu tür tartışma ve zaman ayırışlarını ciddiye almadığı görülüyor. Şimdi Türkiye ceza hukuku sisteminde, son yıllarda benzeri olmayan yepyeni bir durum var: Son değişmelerle birlikte, Türk ceza sisteminde, silahlı mücadeleye girmemek koşuluşla, gizli sol siyasal örgüt kurmayı yasaklayan ve cezalandıran hükümler ortadan kalkmış bulunuyor. Bunun anlamı şudur: Silahlı mücadeleye girmemek koşuluyla, girenler biliniyor, devlet, eylülist darbe öncesinden kalan ya da yeni yetişen kadroların gizli örgüt plan ve çabalarını kendisi için önemli bulmuyor. Ceza sistemindeki boşluk bunu gösteriyor.

Bu nokta üzerinde durmak gereğini duyuyorum. Bugünkü konjonktürde klasik anlamda "komünist" gizli örgüt peşinde koşmanın her hangi bir riski bulunmuyor. Mümkündür, devlet, bu alandaki ilerlemelerin sınırlı ve yavaş olacağı değerlendirmesini yapıyor. Gerçekten de klasik anlamda gizli örgütlenmede hızlı gelişmeleri beklemek hayaldir; ancak önemsiz olduğu anlamına gelmiyor. Önemlidir; fakat ciddi bir risk taşımıyor. Sabır istiyor ve çok zor görünmüyor.

Silahlı hareketlerin dışında devlet düzeninin bugün önemli gördüğü hareket türü, kendi ideolojik hegemonya ve kuşatmasını sarsan hücumlardır; bunlar kütle hareketliliğinin başlatıcıları sayılmalıdır. Kütle hareketliliğinin hızlanması, çoğalması ve belli bir düzeye gelmesi, gizli siyasal örgütlenmelere eğilimleri artırıcı bir işleve sahip görünüyor.

Dokuz: Manzara budur. Yalnız politikanın gücün şiiri olduğu unutulmamalıdır; güç kavramının kendisi ise önemli bir görecelik öğesi taşıyor. Güç kavramının kendisinde karşılıklı konumlanış önemli bir yer tutuyor, bu nedenle çizilen tablo, karşılıklı bir konuşlandırma mantığı içinde ele alınacak olursa, hiç bir umutsuzluk mesajı vermiyor.

Seçimlerden en büyük oy oranı ile çıkan partinin bu düzenin en büyük şansızlığı olduğu rahatlıkla söylenebilir. Doğru Yol Partisi ve lideri, toplumun önündeki hiç bir soruna çözüm olamıyor. Ayrıca başarıyı abartmamak gerekiyor, oyların dörtte birinden biraz fazlasını temsil ediyor ve daha ileri gitme imkanlarından yoksun görünüyor. Demirel, tekrar başbakanlığa dönüşünü sağlayabilmek için eski rakipleri Hüsamettin Cindoruk ve Bedrettin Dalan türünden isimleri bağrına basmak zorunda kalmıştır; bu, Demirel'in pek çok manevrasının önünü kesiyor. Demirel, bir koalisyon ile iktidar koltuğuna oturma imkanını elde ederken kendi partisi içinde iktidarından büyük fedakarlıklar yapmak zorunluluğunu duyuyor.

Demirel'in gidebilecek bir yeri görünmüyor. SHP için de durum aynıdır; SHP seçimden çıkmaz sokak psikolojisiyle çıkmıştır. İktidarın çok uzağındadır ve görünen dinamikler iktidara yaklaştırıcı değil uzaklaştırıcı bir nitelik taşıyor.

Yakın gelecek bir "sol" hükümet işareti vermiyor. ANAP ise ancak DYP'i ortadan kaldırarak veya DYP ile birleşerek iktidar olabilir; ikisi de zor görünüyor. Bütün bunlar bir araya geldiğinde, mevcut burjuva partiler açısından ortaya çıkan tablonun tümüyle bir çözümsüzlüğü yansıttığı çok açıktır; sol devrimci güçlerin kütleselliğinin en az noktalara indiği bir zamanda burjuva düzeni ancak statükoyu tutabilecek bir noktadadır.

On: Giderek daha fazla statükoya mahkum düzen partilerinin "insan hakları" edebiyatında birbirleriyle yarış etmeleri bir paradoks görüntüsü veriyor. Bunda modaya uymak kadar kuşatılmış olan işçi sınıfı ve emekçilerin uyanmasından korkunun büyük rolü olmalıdır; emekçiler ile işçi sınıfının bu edebiyattan güven duymaları ihtimal dahilindedir.

Onbir: Kürt devrimci hareketi, düzen partilerinin düzen içinde çözemeyecekleri bir aşamaya girmiş görünüyor. Her türlü ibre Kürt devrimciliği tarafına dönüyor; bunun, Kürt devrimci kadrolarını önemli bir bakış rahatlığına yöneltmesi kaçınılmazdır. Bugünler kaçınılmaz olanın işaretini veriyor.

Oniki: Botan ve Behdinan Bölgeleri'nde kurulmaya çalışılan hükümet, ciddi bir adımdır. Hükümet'in ve Genelkurmay'ın, bu adımı ve ciddiyetini, Toplumsal Kurtuluş'un haberinden çok daha önce duymuş olmasını beklemek gerekiyor. Bülent Ecevit'in de, bu

bölgede bir otorite boşluğundan söz etmesini, istihbarat kaynaklarının Ecevit'e ulaştırdığı bilgilere bağlama eğilimi taşıyorum. Hem son "sınır ötesi" hareketlerin ve hem de askeri makamlara yakın açıklamalar yapan Bülent Ecevit'in tutumunun, söz konusu bölgede bir "Yeni Lübnan" kaygısına dayandığını sanıyorum; Ecevit uyarıcı oluyor ve askeri hareket bölgenin bir tür "Lübnanlaştırılmasını" önlemek amacına dayanıyor.

Onüç: Mümkün mü? Şu aşamada gelişmeleri dikkatle izleme gereğine işaret etmekle yetiniyorum.

Ondört: Sac ayağından ikisinin, bir süre için de olsa, üst üste binme ihtimali belirmektedir.

Onbeş: Seçim sonuçları, Türk ve Kürt emekçilerinin, sosyalizme açık, emekçi partisi için çok daha elverişli politik koşullar yaratmıştır.

Onaltı: Kürt hareketliliği, "Türk" hareketliliğine büyük değer biçen bir duruma gelmiştir.

Bu saptamaların ışığında bir tarihsel değerlendirme yapma imkanının olduğunu düşünüyorum. Birincisi, Türkiye İşçi Partisi'nin eninde-sonunda, bir emekçi partisi niteliğini aşamamış olması ile ilgilidir. 1965 yılında elde ettiği başarı ile Kürt emekçi yığınlarını kazanma ihtiyacını duydu; "Doğu Mitingleri" bu ihtiyacın ürünü oldu. Bu dönemde TİP, kapsamlı ve kapsayıcı bir Türk-Kürt emekçi partisi olarak çalıştı; önce THKP'nin ve daha sonra da Kürtçülük yaptığı ithamıyla Anayasa Mahkemesi'nin darbelerine ve darbesine dayanamadı. Lübnan ve Filistin kamplarını bir eğitim alanı olarak seçen THKP-THKO, tarih içinde daha sonra geldi; 12 Mart'ın darbeleri içinde öncü kadrolarının hemen hemen tümünü, ya ölümle ya hapislikle, kaybetti.

Yapmak istediğim saptamanın tarihle ilgili yanı şöyle oluyor: İki ayak aynı zamanda değil ve birbirini ortadan kaldırarak ortaya çıkıyorlar. Gizli parti arayışlarının biraz ciddiyet kazanması ise, tarihsel olarak, daha da sonraki dönemde beliriyor.

Öyle görünüyor, 1960 sonrası Türkiye'nin sol tarihi de, uyumsuz olmakla birlikte, yine bir sac ayağı formülasyonu veriyor.

Ancak önemli olanın tarihsel uyumsuzluğu ortadan kaldırmak olduğundan kuşku duymuyorum. Bugüne böyle bir şansla bakabiliyorum.

Değerli Bilimadamı İsmail Beşikçi ile yazılı bir röportaj yapmıştık, bu sayımızda yayımlamak üzere. Ancak yanıtları kendisinden alacağımız gün tutuklandı. Bu nedenle röportaj yerine Beşikçi'nin 30 ekim '91 günü Ankara DGM'sinde verdiği yazılı metni sunuyoruz. Beşikçi'yi yeniden aramızda görmek için her türlü çaba gösterilmelidir. Kurtuluş okurlarını duyarlı olmaya çağırıyoruz.

"BAŞKALDIRININ KOŞULLARI"

İsmail Beşikçi

Sayın Yargıçlar,

"Ortadoğu'da Devlet Terörü" isimli kitaptan dolayı yargılanıyorum. İddianamede, "Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü" aleyhine suç işlediğim, antiterör yasasını ihlal ettiğim iddia ediliyor. Bu iddialarla ilgili bazı hususları belirtmek istiyorum.

I
" DEVLETİN ÜLKESİYLE ve MİLLETİYLE BÖLÜNMEZ BÜTÜNLÜĞÜ" SLOGANI ve KÜRTLERİN ULUSAL HAREKETİ

"Devletin ülkesiyle ve milletiyle bölünmez bütünlüğü" ifadesi, toplumsal gerçekleri aksettiren bir ifade değildir. Bu sadece bir slogandır, resmi ideolojinin önemli bir belirlemesidir. Bugün, Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasal sınırları içinde 20 milyon civarında Kürt yaşamaktadır. Kürtlerin yaşadığı ülkenin adı Kürdistan'dır. Kürtler, İran'ın batı tarafında, Irak ve Suriye'nin kuzeyinde de yaşamaktadırlar. Kürtlerin ülkesi Kürdistan, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Türk-Ermeni ve Türk-Yunan savaşları sürecinde, bölünmüş, parçalanmış ve paylaşılmıştır. Kürdistan'ın bölünmesi, parçalanması ve paylaşılması emperyalist bir politikadır. Bu politikanın oluşturulmasında ve uygulanmasında, İngiliz ve Faransız emperyalizmiyle, Kemalistler, Arap ve Fars monarşileri işbirliği ve güçbirliği yapmışlardır. Kürdistan'ın ve Kürt ulusunun, bölünmesi, parçalanması ve paylaşılması sırasında bir Kürt Devleti'nin zaten varolmadığı anlayışı, bu konunun ele alınmasına hiç bir zaman engel olamaz. Düşünelim ki, 1885'de, Afrika da, emperyalist Avrupa devletleri tarafından bölünmüş ve paylaşılmıştı. Sömürgeler, 1885 esasları üzerine kuruldu. O zaman da, Afrika'da bağımsız devletler yoktu. 1960'lı yılların başlarında ortaya çıkan bağımsız Afrika devletleri, 1885 sınırlarıyla bağımsızlık kazandılar.

Kürtlerin küçük bir kesimi de Kafkasya'da, Ermenistan, Azerbaycan ve Gürcistan sınırları içinde yaşamaktadır.

Bugün, Kürdistan'da, sömürgeci bir düzen egemendir. Kürdistan Ortadoğu'nun ortasında devletlerarası bir sömürgedir. Hatta, Kürt kimliğinin ve Kürdistan kimliğinin inkâr edilmesinden dolayı Kürdistan sömürge bile değildir.

Kürtler ve Kürdistan somut bir gerçekliktir. Türkler+Kürtler yeni bir biçim meydana getirmezler. Bu, yine, Türkler+Kürtler olarak kalır. Bu bakımdan, **"devletin ülkesiyle ve milletiyle bölünmez bütünlüğü"** bir slogandan başka bir şey değildir. Toplumsal olgular yasa hükümleriyle, anayasa maddeleriyle ortadan kaldırılamazlar, değiştirilemezler. Anayasada, çeşitli yasalarda, **"devletin ülkesiyle ve milletiyle bölünmez bütünlüğü"** sloganını istediğiniz kadar tekrarlayın, Kürt gerçeğini ve Kürdistan gerçeğini değiştiremezsiniz, yok edemezsiniz.

Eğer, Anayasa hükümleriyle, yasa maddeleriyle toplumsal ve siyasal sorunlar halledilebilirse, Türkiye'nin Kıbrıs sorunu bir çırpıda çözüm yoluna girebilir: Türkiye, ordusuyla, Kıbrıs'ın tamamını işgal eder. Bu işgalden kısa bir zaman sonra, **"Kıbrıs'ta yaşayan herkes Türk'tür, Kıbrıs ülkesiyle ve milletiyle bölünmez bir bütündür"** buyuran bir anayasa yapılır. Böylece, ada tamamen türkleşmiş, Kıbrıs sorunu bir çırpıda çözümlenmiş olur. Rum olduklarını söyleyenler, Rum toplumu olmaktan doğan haklarını savunanlar da, **"vatan hainleri"** denerek, **"iç düşmanlar," "dış düşmanların içteki uzantıları"** denerek yargılanır, cezalandırılır.

Böyle bir sürecin, değil gerçekleşmesi, düşünülmesi bile mümkün değildir. Kıbrıs Rumların ve Yunanistan'ın uluslararası ilişkilerdeki siyasal ağırlığı buna engeldir. Fakat, Kürtler ve Kürdistan için durum aynen böyle olmuştur. Çünkü, Kürdistan, bölünmüş, parçalanmış ve paylaşılmıştır. Bu ise, Kürdistan'ın ve Kürt toplumunun iç dinamiklerini parçalamıştır. Kürtlerin düşmanlarını artırmıştır. Kürdistan'ın bölünmesini, parçalanmasını ve paylaşılmasını sağlayan devletler, Kürtlerin uluslaşmasını önleyebilmek için her türlü düşmanlığı yapmışlardır.

Birinci Dünya Savaşı sonunda gerçekleştirilen emperyalist bölüşüm politikası, Kürtlerin, kendi devletlerini kurmalarını engellemiştir. Bugün, emperyalist bölüşüm politikasının oluşturduğu statüko aynen sürdürülmek istenmektedir. Türk Cumhurbaşkanı Turgut Özal, sık sık bağımsız Kürdistan'ın kurulmasına izin verilmeyeceğini vurgulamaktadır. Gazetelerde sık sık **"Özal-Bush anlaştılar: Bağımsız Kürdistan'a izin yok"** biçiminde haberler yer almaktadır. Aynı şekilde, **"Özal-Rafsancani anlaştılar: Kürdistan'a geçit yok", "Özal-Hafız Esat anlaştılar: Kürdistan olmayacak"...** biçimindeki haberlere de her zaman rastlanmaktadır. Irak'ın, 2 Ağustos 1990'da, Kuveyt'i işgal etmesinden sonra gelişen olaylar sürecinde en çok duyulan ibarelerden biri de yukarıda ifade edilenler gibiydi.

Görüldüğü gibi Cumhurbaşkanı Turgut Özal, ABD Başkanı George Bush, İran Cumhurbaşkanı Haşimi Rafsancani, Suriye Cumhurbaşkanı Hafız Esat görüşlerini açıklıyorlar. Bağımsız Kürdistan'a izin verilmeyeceğini vurguluyorlar. Benzer şekilde, Türk basını, Türk siyasal partileri, politikacılar, profesörler, işadamları, hukukçular, yazarlar, din adamları.... vs. benzer düşüncelerini, isteklerini, arzularını açıklıyorlar. Benim bu konuya ilişkin düşüncem de bu. Ben, bağımsız, birleşik ve demokratik Kürdistan kurulmasını tercih ediyorum. Kürtlerin Ortadoğu'daki nüfusu 30 milyonu aşkındır. Kürdistan'ın ülke olarak genişliği 550 binkilometrekare civarındadır. Dünyada, nüfusu, 50 bin, 300 bin vs. olan devletler vardır. Nüfusları 10 binin altında olan devletler bile vardır.

Aslında, olayı bir tercih meselesi olmasından çok düşünce özgürlüğünün kapsamı içinde değerlendirmek gerekir. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın ve Başkan Bush'un **"Kürdistan'a izin yok"** biçimindeki sözlerinin

şu şekilde incelenmesi de mümkündür. Bu sözler tartışabilmelidir. Bağımsız Kürdistan'a neden izin verilmediği olgusal dayanaklarıyla anlatılabilmelidir, savunulabilmelidir. Bu tartışma sürecinde, bu düşüncelerin aksini savunanlar da elbette olacaktır. Eğer bu düşüncelerin aksini savunanlar, düşüncelerini özgürce ortaya koyamıyorlarsa, bu, **"Kürdistan'a izin yok"** diyenlerin düşüncelerinin de, özgür bir düşünce değil, sadece bir dogma olduğunu gösterir. Çünkü, aksi iddia edilemeyen, aksi tartışılamayan görüşler ancak dogma olabilir. Bağımsız, birleşik, demokratik Kürdistan düşüncesi de tartışılabilbelidir. Bu bakımdan temel sorun, herhangi bir düşünceyi veya siyasal akımı tercih edip etmemekten çok, değişik bir düşüncenin de ifade edilip edilemeyeceğidir. Düşünce özgürlüğünün özü budur.

Öte yandan, düşüncenin açıklanmasına karşı baskı yapılması, kitapların toplatılması çağdaş uygarlık karşısında çok büyük bir ayıptır. Kitapların, içlerinde, suç var mı, yok mu diye okunması çirkin bir davranıştır. Düşünceden korkulmamalıdır. Bir düşünceye karşı yapılacak en iyi mücadele, daha doğru olduğu bilinen bir düşünceyle onu çürütmek olmalıdır. Eğer bunu yapamıyorsanız, sözkonusu düşünceyi, daha doğru sandığınız bir düşünceyle yürütemiyorsanız, o düşüncenin etkinliğini, baskı, şiddet, ceza, ceza tehdidiyle önlemeye çalışıyorsanız.... aslında, büyük bir acz içindesiniz demektir. Bizim kitaplarımızın baskı adedi çok sınırlıdır. Buna rağmen devlet, bu düşüncelerin etkinliğinden çekindiği için, kitabı toplatmakta, dava açmaktadır. Halbuki, devletin denetiminde olan pek çok kurum vardır. Devlet, basın, radyo, televizyon gibi kitle haberleşme araçlarını kullanarak, kendisinin, daha doğru bildiği düşüncesini açıklayarak, zararlı dediği düşünceyi çürütebilir. Bunların tirajlarının milyonlarca olduğuysa bilinmektedir. Devlet, üniversitelerini, profesörlerini, benzer araştırma kurumlarını kullanarak yakındığı düşüncenin geçersizliğini ortaya koyabilir. Fakat, devlet bunu yapacak cesarette gözükmüyor. Sakıncalı bulduğu düşünceleri yasaklıyor, kitapları toplatıyor, kamu davası açıyor. Böylece tartışma ortamının oluşmasını engelliyor, tartışmayı kesiyor. Bu, aslında, ilgili kişileri ve kurumları, kendilerini savunmaktan yoksun bırakmak anlamına gelmektedir. Onların eleştirilmelerini engellemek, onlar için de çok büyük bir eksikliktir.Ayrıca, biz de düşüncelerimizin tartışılmasını isteriz. Kitapların toplatılması, tutuklanma ve yargılanma süreci ise, bu tartışmayı engellemektedir. İnsanlar, en azından, bazı ahlaki nedenlerle, tutuklanan bir kişiyi, onun yazılarını eleştirmekten kaçınmaktadırlar.

Öte yandan, iddianame, PKK için, **"terörist"**, **"eşkiya"** gibi sıfatlar kullanmaktadır. Türk basını, Türk yazarları, profesörler vs. de aynı sıfatları, benzerlerini kullanarak, PKK'yı aşağılamaya çalışmaktadır. Savcının, Türk basınını, profesörlerin... bu saptamalarına katılmıyorum. PKK'yı övmenin, PKK hakkında objektif belirlemeler yapmanın ağır cezalarla karşılaştığı bu ortamda, bu iddiaların hiçbir inandırıcılığı olamaz. Sorun, kuşkusuz PKK'yı övmek veya karalamak değildir, özgürce değerlendirme yapabilmektir. Böyle bir özgür düşünce ortamının oluşmasını sağlayabilmektir.

II
ESAS TERÖR DEVLET TERÖRÜDÜR.

İddianamede, bizim terörün propagandasını yaptığımız, terörü desteklediğimiz iddia edilmektedir. Halbuki, bugün esas terör devlet tarafından gerçekleştirilmektedir. Türkiye'de yoğun bir devlet terörü yaşanmaktadır. Bunun örneklerini gerek Kürdistan'da, gerek Türkiye'de, her yerde, her zaman görüyoruz. Halkın Emek Partisi Diyarbakır İl Başkanı Vedat Aydın, 5 Temmuz1991 gecesi, saat 23.45 sularında, uykudayken, kendilerinin polis olduğunu söyleyen, Vedat Aydın tarafından da öyle bilinen insanlar tarafından, karısının ve üç çocuğunun arasından, evinden alınmış, işkence edilerek öldürülmüştür. Vedat Aydın'ın cesedi, 8 Temmuz 1991 sabahında, Maden-Diyarbakır yolu üzerinde, bir köprünün altında bulunmuştur. Bu cinayetin, Özel Tim'e mensup görevliler tarafından kontrgerilla tarafından gerçekleştirildiğinden hiç kimsenin kuşkusu yoktur. Cenaze töreni sırasında, Türk güvenlik güçlerinin, Kürt halkına yağdırdığı tehditler bu düşüncenin önemli bir kanıtıdır.

Türk güvenlik güçleri, Diyarbakır'da 10 Temmuz 1991'de cereyan eden cenaze töreni sırasında, sık sık, **"Bu Halepce'nin küçük bir örneğiydi, esas büyüğünü yakında göreceksiniz..." "Türkler geliyor!" "Yakında Kürtlerin kökünü kazıyacağız!"** gibi sloganlar atıyorlardı. Özel Savaş'a mensup bir görevli, insan hakları savunucusu bir Kürt'e veya HEP yöneticisi bir Kürt'e rastladığı zaman da, **"Bugün Vedat, yarın sen, hepinizin kökünü kazıyacağız!"** diyerek tehditler savuruyordu.

Vedat Aydın cinayetinin, Özel Savaş'a, kontrgerillaya mensup görevliler tarafından gerçekleştirildiğinden kuşku yok. Kaldı ki, Vedat Aydın, işkenceyle katledilmiş, cesedi de ortada bırakılmıştı. Kürt yurtseverlerinin, insan hakları savunucularının, HEP yöneticilerinin, cesedi bu şekilde görmesi ve paniğe kapılması isteniyordu. Korkması, sinmesi, geri çekilmesi, resmi ideolojinin, devletin değerleriyle bütünleşmesi isteniyordu. bundan dolayı, ceset, kasıtlı olarak toprağa gömülmemişti. Böylece, Kürt gerillaların binlerce şehit vererek oluşturduğu değerlerin geçersizliği ortaya konacaktı. Yine aynı gün, cenaze törenine katılan insanlara, surların üzerinden, maskeli, silahlı unsurlar tarafından, gelişi güzel ateş açılmıştı. Bu ateş sonucunda pek çok insan ölmüş, yaralanmıştı. Helikopterlerden de ateş açılıyordu, gaz bombası atılıyordu. Güvenlik güçleri, hastanelerin, acil servis arabalarının yaralı insanları almasına engel oluyordu. Cankurtaran arabalarının yaralanmış insanlara yaklaşması engelleniyordu.

Bunlardan daha iyi bir terör olur mu? Bunlar, devlet tarafından gerçekleştirilmiyor mu? Devlet terörü, terörün en korkuncudur. Çünkü hiçbir terörist grup devlet kadar organize değildir. Hiçbir terörist grup devlet kadar silahlanmış ve yaptırım gücüne sahip değildir.

Devlet ve hükümet yetkililerinin bu katliamı, benzer katliamları, yarım ağız bir şekilde inkâr etmeleri, bu gerçeği gizleyebilir mi? Adalet mekanizmasının, hukuk kurumlarının, bu cinayetler karşısında işlevsiz kalmaları bu olayların ağırlığını ortadan kaldırabilir mi?

Bugün Kürdistan'da, insanlar, Türk güvenlik güçleri tarafından gayet kolay bir şekilde öldürülebilmektedir. Zaten siyasal düşüncelerinden dolayı insanların öldürülmesi Kürdistan'da her zaman uygulanan bir devlet politikasıdır. Anti-terör yasalarıyla, bu cinayeti işleyenler yasal bir dokunulmazlık kazanmışlardır. Özel Tim'e mensup görevliler, Özel Savaş'ı yürüten elemanlar, savunmasız insanları evlerinden almakta, işkence yapmakta ve kurşuna dizmektedir. Benzer cinayetler sık sık

işlenmektedir. Adalet kurumlarının, bu cinayetler karşısında hiçbir fonksiyonu yoktur. Bunlar en ufak bir soruşturmaya bile neden olmamaktadır. Zaten, Anti-terör yasası benzer cinayetler dolayısıyla, ilgili insanlar hakkında soruşturma açılmasını engellemektedir. Bu süreçte, adalet kurumlarının halka güven vermeyeceği, bu kurumlara güvenilemeyeceği açıktır.

Bunun dışında, Kürdistan'ın doğal kaynakları her gün tahrip edilmektedir. Ormanlar sık sık yakılmakta, gelecekteki Kürt kuşaklarının yaşantısı, şimdiden zora sokulmaya çalışılmaktadır. Evler içindeki eşyalarla birlikte yakılmakta, yıkılmaktadır. İnsanlar yerlerinden, yurtlarından baskıyla zorla sürgün edilmektedir. İnsanların bağlarında, bahçelerinde, tarlalarında çalışılması engellenmektedir. Sık sık yaylaya tarlaya, köyün dışına, evin dışına çıkılması yasaklanmaktadır. Üretim engellenmekte, insanlar mağdur edilmektedir. Arama bahanesiyle ailelerin mal varlığı yağmalanmaktadır. "Güvenlik araması" denilen bu aramalara sık sık başvurulmaktadır. Bütün bunlar, devlet terörünün kapsamını ve yoğunluğunu açık bir şekilde göstermektedir.

İddianamede, bu ve benzeri operasyonların halkı korumak amacıyla yapıldığı da iddia edilmektedir. (s.3) Olayları kavrayışta iddia makamıyla derin bir çelişkide olduğumuz açıktır. Bu çelişki uzlaşmazdır. Bu sömürge-sömürgeci çelişkisidir. Savunmasız Kürt halk kitlelerine ateş açılıyor, insanlar, gece yarılarında, çocuklarının ve karısının arasından alınarak kurşuna diziliyor... Bunlara halkı korumak deniyor. Biz bu anlayışta değiliz. Bu tür iddialar da gerçeği değiştirmez. Yalnız burada, Türk yönetiminin Kürdistan'a ilişkin niyetiyle Kürt halk yığınlarının düşünceleri, davranışları arasındaki derin fark bir kere daha görülmektedir.Türk güvenlik güçleri, Vedat Aydın'ın cesedini Maden'de, otopsi yapılmadan, "**sahipsiz**"diye gömmüşlerdir. Halbuki iki gün sonra, Vedat Aydın'ın cenazesi yüzbinin üzerende insanın katıldığı bir törenle toprağa verilmiştir. Devlet terörü uygulanarak, devlet terörü yoğunlaştırılarak bu çelişkinin bastırılması mümkün değildir.

Ayrıca, Kürt halkı, kime karşı korunuyor? Kürt gerillaları, Kürt halkının öz varlıkları değil mi? Kürt gerillalarla Kürt halkının organik bir şekilde bütünleştiği bilinen bir gerçekliktir. Bilakis, Özel Tim'e karşı, kontrgerillaya karşı, gerillanın, Kürt Halkını korumasından söz etmek gerekir.

Vedat Aydın'ın "**sahipsiz**" diye gömülmesi devletin, Kürdistan sorununu nasıl algıladığını da göstermektedir.Vedat Aydın'ın "**sahipsiz**" olması, Vedat Aydın'a "**sahipsiz**" denilmesi resmi ideolojinin, devletin gerçeğidir.Devlet Kürt sorunu böyle algılamaktadır, böyle göstermektedir. "*Bir buçuk eşkıyanın, üç-beş çapulcunun işi*" denilmektedir. Halbuki, Vedat Aydın'ın cenazesi, yüzbini aşkın insanın katılımıyla toprağa verilmiştir. Devletin bütün engellemelerine rağmen bu kadar kalabalık toplanabilmiştir. Bu da, Kürt halkının, Kürdistan'ın gerçeğidir. Devlet, sorunları görmezden gelerek, küçümseyerek, olduğundan çok çok küçük göstererek hiçbir yere varamaz. Böyle bir tavır ve davanışla Türk Kamuoyunun aldatılması bile olası değildir. Bu, sadece, Kürt halk kitleleri karşısında, Türk devleti'nin değerleninin, itibarının nasıl erozyona uğradığını, devletin, itibarının nasıl ufalandığın gösterir.

Bu süreç, kuşkusuz, devletin dış itibarıyla da yakından ilgilidir. Devlet, bu çirkin görünümünü, Kürdistan'daki sömürgeci konumunu gizleyebilmek için, "İnsan Hakları" toplantıları düzenlemeye gayret etmektedir. resmi ideolojinin, beynini çürüttüğü Türk profesörleri de, devletin bu iki yüzlü politikasının ve uygulamalarının gizlenmesine yardımcı olmaktadırlar. Bir tarafta, baskı, işkence ağırlaştırılarak sürdürülüyor, öte taraftan da Ankara, İstanbul gibi şehirlerde, devletin girişimiyle İnsan Hakları toplantıları düzenleniyor. Yabancı uzmanlar da bu tür toplantılara davet edilerek, Türkiye'nin insan haklarını bağlılığı anlatılmaya çalışılıyor.

Bu arada, bazı Türk aydınları, "*milliyetçiliğin 'doğrusu' yoktur*" diyerek bildiri yayınlıyorlar. (Cumhuriyet, 8 Ağustos 1991) Kendi devletlerinin ırkçılığına, Kürdistan'daki sömürgeci konumuna en ufak bir eleştiri getiremeyen Türk aydınlarının, Kürtler tarafından, bu ırkçılığa ve sömürgeciliğe karşı bir mücadele geliştirilmeye başlandığı zaman, "*milliyetçiliğin 'doğrusu' yoktur*" diye uyarıda bulunmaları ibret vericidir. Bu Türk aydınları, niyetleri ve ideolojileri ne olursa olsun Türk devleti'nin milliyetçiliği, daha doğrusu ırkçılığı yanında yer almaktadırlar. Ezen ulus milliyetçiliğiyle, ezilen ulus milliyetçiliği arasında bir fark koyamayan bir zihniyet, her zaman ezen ulus milliyetçiliği yanında yer almış olmaktadır. Kürdistan'da uygulanan Türk milliyetçiliği ise koyu bir Türk ırkçılığıdır. Türk'e has bir ırkçılık...

Türk aydınları, Kürdistan'da demokrasiyi, evrensel bir prensip, çağdaş bir değer olduğu için değil, hızla gelişen uluslaşma duygusunu, uluslaşma bilincini yenmek için istemektedirler. Demokrasinin milliyetçi duyguları yeneceğini düşünmektedirler. Bunun bir yanılgı olduğu da açıktır. Demokrasinin gelişmesi uluslaşmayı her zaman hızlandıracaktır.

Türkiye'deki devlet anlayışında insan haklarının hiç yeri olmadığı bilinen bir gerçektir. Kürdistan'da insan haklarının kırıntısı bile yoktur. Devlet ve hükümet yetkililerinin bir takım profesörlerle, basın mensuplarıyla ve hukukçularla birlikte, insan hakları toplantısı için girişimde bulunmaları,Türk Devleti'nin, uluslararası demokratik kamuoyu önünde itibar kazanmasını sağlayabilir mi? Bunun olanağı yoktur. Zira, Türkiye'nin, insan hakları konusundaki uygulanan devlet politikalarıdır. Devletin ve hükümetin göstermelik insan hakları girişimleriyle, benzer girişimlerle, Kürdistan'da Kürt toplumuna ve Kürt insanlarına karşı sürdürülen ırkçı ve sömürgeci baskıları, zulmü, işkenceyi, gizleyebilmesinin hiçbir olanağı yoktur. Devlet ve hükümet, üniversitelerini, profesörlerini, basın mensuplarını, basının tirajını, radyoyu ve televizyonu, bunların milyonları etkileyen gücün, işçi kuruluşlarını, din adamlarını ve dinsel kurumları, kamu yönetimini, okulları... vs. düşünerek, kendilerinin milyorlanca, bizim ise bir avuç oldğumuzu düşünebilir. Bizim bir avuç olduğumuz doğru değildir. Kaldı ki, nicelik değil nitelik önemlidir. Düşünelim ki, 17. yüzyılda, Avrupa'da, dünyanın döndüğünü ve yuvarlak olduğunu bilenler, bu düşünceyi savunanlar da çok az idiler. Bunlar küçük fakat çok nitelikli bir gruptu. Fakat dünyanın dönmediğine ve düz olduğuna inananlar, yani resmi idelojiyi, Kilise'nin ideolojisi savunanlar da çok az idiler. Bunlar küçük fakat çok nitelikli bir gruptu. Fakat dünyanın dönmediğine ve düz olduğuna inananlar, yani resmi ideolojiyi, Kilise'nin ideolojisini savunanlar milyonlarcaydı. Doğru olan, ahlaki olan kuşkusuz milyonların bildiği, savunduğu değildi. Doğru

olan, ahlaki olan, az fakat nitelikli grubun bildiği ve savunduğuydu. Doğrunun ölçütü hiçbir zaman nicelikler değildir. Geniş kitlelerin yanlış olanı bildikleri, savundukları çok görülmüştür. Düşünce özgürlüğünün önemi bu noktada da ortaya çıkmaktadır.

Hükümetin düzenlediği bu tür insan hakları toplantılarına profesörlerin de katılmaları onların itibarlarını artırmaz, bilakis zedeler. Zira, hükümetin bu tür toplantıları düzenlemekteki temel amacı, Kürdistan'da kopkoyu bir şekilde uygulanan ırkçı ve sömürgeci politikaları, Kürt halkına uygulanan soykırımları Kürt insanlarına karşı sürdürülen cinayetleri gizlemektir. Bunların, kamuoyunun bilincine çarpmasını önlemektir. Dolayısıyla bu profesörler, benzer hükümet toplantılarına katılarak, ırkçılığın, sömürgeciliğin, bakının, işkencenin ve zulmün sözcülüğünü yapmış olmaktadırlar.

İstanbul, Ankara, İzmir, Diyarbakır, Siirt, Batman, Şırnak, Van, Adana, Mersin... gibi çeşitli şehirlerdeki İnsan Hakları Dernekleri'nin çalışmalarını, kuşkusuz bunlardan ayırmak gerekir. Zira bu dernekler de, devletin ve hükümetin baskısının, zulmünün ve işkencesinin hedefleri arasındadır.

III
BAĞIMSIZ KÜRDİSTAN İSTEĞİNİN GEREKÇESİ

Yukarıda, Kürdistan'da sürdürülen devlet terörünün kapsamını ve yoğunluğunu belirtmeye çalıştım. İşte, bizim, neden bağımsız Kürdistan istediğimizin gerekçesi burada yatmaktadır. Çünkü, Türkler, Araplar ve Farslar, Kürtleri çok kötü yönetmektedirler. Kürtleri bok yedirerek, kimyasal silahlarla tehdit ederek, sık sık kimyasal silahlar kullanakar yönetmektidirler. Kürdistan'ın, maden, orman,, toprak gibi doğal kaynaklanını tahrip etmektedirler. Kürtleri, evlerini, köylerini yakarak yönetmektedirler. Sürgün sık sık kullanılan bir devlet politikasıdır. Üstelik, Özel Savaş devletin iç sorunu kabul edildiğinden, savaşın cereyan tarzı, katliamlar, soykırımlar, evlerin, köylerin yakılması... Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi, Avrupa Parlamentosu gibi uluslararası kuruluşların Uluslararası Af Örgütü, Helsinki Watch gibi kuruluşların gözetiminin dışında gerçekleştirilmektedir. Buysa, Kürtler için çok daha ağır sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Kürdistan baskıyla, işkenceyle, zulümle yönetilmektedir. Kürdistan kararnamelerle yönetilmektedir. Sömürgeler kararnamelerle yönetilir. bütün bunlardan dolayı Kürtler kendi kendilerini yönetmelidirler. Kürtlerin kendi kendilerinin en kötü yönetimi, Türklerin, Arapların ve Farsların en iyi yönetimlerinden daha iyidir. Kürtleri ille de Türklerin, Arapların ve Farsların yönetmesi kabul edilebilir bir durum değildir.

Burada, Türk siyasal partilerinin, Kürdistan'ın yönetilmesi konusundaki işlevsizliğini bütün açıklığıyla görmek gerekiyor. Türk siyasal partileri, *"İnsan hakları hiçbir ayrım gözetilmeden herkese uygulanmalıdır, gerek Doğu'da, gerek Batı'da yaşayan herkese uygulanmalıdır."* gibi soyut bir istek ileri sürüyorlar. Fakat, Kürdistan'daki somut insan hakları ihlalleri konusunda ha hiçbir şey söylemiyorlar. Bunları, görmezden duymazdan geliyorlar. Devlet güçlerinin bu cinayetleri konusunda en ufak bir tepki göstermiyorlar. Hatta, Kürdistan'da cereyan eden olaylar, *"insan hakları ihlalleri"* kapsamında bile ele alınamaz. Çünkü Kürdistan'da insan haklarının kırıntısı bile yoktur. Türk basınınını, Türk yazarlarının, profesörlerin, hukukçuların, din adamlarının, iş adamlarının... vs. düşüncelerini, tavır ve davranışlarını da genel olarak bu çerçeve içinde değerlendirmek gerekir. Soyut olarak insan haklarının işlerlik kazanmasını istemek, somut plandaysa Kürt insanlarına yapılan baskıları ve zulmü görmezden gelmektir, fakat devletin, hükümetin her türlü icraatını da desteklemektir.

IV
GERÇEKLERİ TERSYÜZ EDEN KİM.

İddianamede, bizim gerçekleri tersyüz ettiğimiz de vurgulanmaktadır. *"...Türkiye'mizde Kürt adı verilen vatandaşlarımız azınlık değil, birinci sınıf vatandaştır,, Türk vatandaşıdır. Türk vatandaşının sahip olduğu siyasi ve medeni bütün haklara sahiptir..."* (s. 3) denmektedir. Gerçekte hiç de, savcının iddia ettiği gibi değildir. Kürtler, Türklerle eşit değildir. Kürtler, eğer Kürt kimliklerini inkar ederlerse, Türkleşirlerse, Türkçülük propagandası yaparlarsa, Kürtlere karşı düşmanca tavır takınırlarsa Türklerle eşit olabilirler. Bu da eşitlik değildir. Böyle bir eşitlik anlayışı, demokrasiyi özünden zedeler.

Kürt olduklarını söyleyenlerin, Kürt toplumu olmaktan doğan haklarını savunanların, hiçbir kamu kuruluşunda görev alamadıkları açıktır. Bunlar, değil, öğretmen, vali, subay, yargıç, profesör, odacı bile olamazlar. Bunların olabilecekleri tek şey sanık olmaktır, mahkum olmaktır.

Övünüle övünüle bitirilemeyen *"dil serbestliği"*nin de nasıl göstermelik ve uyduruk bir şey olduğu dikkatlerden uzak değildir. Bir taraftan, *"Kürtçe'ye serbestlik getirdik, herkes rahatça konuşabilir, şarkı söyleyebilir"* diyerek propaganda yapılmakta, öte yandan *"resmi dil Türkçe'dir"* denerek, Kürtçe kasetlere izin verilmemektedir. Kürtçe kasetler toplatılmaktadır.

V
BAŞKALDIRININ KOŞULLARI

Kitabımızdaki çeşitli yazılarda, hiçbir toplumun, kendisine yapılan hakaretleri, zulmü içine sindirmemesi gerektiğini, zulme karşı başkaldırması gerektiğini anlatmaya çalıştım. Bu hakaretlerin ve düşürme yöntemlerinin neler olduğu kitapta yazılı. İddia makamı bunların suç olduğunu iddia ediyor. Türk Devleti'nin Kürtleri aşağılamasını, horlamasını normal bir davranış olarak kabul ediyor. Kürt insanlarının köleleşmesini, kişiliksizleştirilmesini... *"huzur sağlama"*, *Doğu'ya uygarlık götürme"* olarak değerlendiriyor. Bizim, bu düşüncede olmadığımız açıktır. Kaldı ki, zulme karşı başkaldırı hakkı, **İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi**'nin **Giriş** bölümünde, bütün açıklığıyla kabul edilmiş bir haktır.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, devletlere, insan haklarını kullanmaya zorlamamak için, devletin, insan haklarının gerçekleşmesi konusundaki görevlerine yerine getirmeleri gerektiğini" söyler.

Kürdistan'daysa, insan haklarının kırıntısı bile yoktur. Kürdistan'da sömürge yönetimi vardır. Kürdistan sömürge bile değildir. Kürt toplumu sömürge bile olamamıştır. Kürdistan, kararnamelerle yönetilmektedir.

Bu yönetim biçiminin en temel unsurlarından biri *"Kürt'ü Kürt'e kırdırmak"* olarak özetlenebilen sömürge politikasıdır. "Böl-yönet" politikası sömürgeciliğin en temel biçiminde uygulanmaktadır. Yok edilen, elbette Kürt kişiliğidir. Kürdistan kişiliğidir. Devletin bütün baskısına ve terörüne rağmen, hala Kürt kimliğini savu-

nanlar varsa, onların da fizik varlıkları yok edilmektedir.

Türk sömürge yönetimi, Kürt'ün Kürt'ü kırmasını hızlandırmak, böl-yönet ve yoket uygulamalarını derinleştirmek için koruculuk kurumunu ayakta tutmaya ve yaygınlaştırmaya çalışmaktadır. Bu sömürge yönetimi, Kürt'ün Kürt'ü kırmasını hızlandırmak, böl-yönet ve yoket uygulamalarını derinleştirmek için koruculuk kurumunu ayakta tutmaya ve yaygınlaştırmaya çalışmaktadır. Bu sömürge politikasını etkin bir şekilde ayakta tutabilmek ve yaygınlaştırmabilmek için her türlü maddi olanakları, para olanaklarını seferber etmektedir. Bu paraya ve maddi olanaklara tenezzül etmeyen,Kürtleri ise, baskıyla, zorla, korucu yapmaya çalışmaktadır. Korucu olmayan, devletin silahını almayan köyleri yakmakta ve yıkmaktadır. Evler, içindeki yarlarından, yurtlarından sürgün edilmekte, mağdur edilmektedir. Resmi makamlar, koruculuğun isteğe bağlı olduğunu, köylülerin kendi iradeleriyle, ellerine devletin silahının verilebilmesi için ağır ve yaygın bir devlet terörü uygulanmaktadır.

Bütün bunlara rağmen ulusal bilinç hızla gelişmektedir, Kürt kişiliği günden güne güç kazanmaktadır. Ulusal bilincin gelişmesi, Kürt kişiliğinin güç kazanması, koruculuk kurumunun, korucuların itibarsızlığını bütün açıklığı ile ortaya koymaktadır. Şehit olan gerillaların cenazesi bazen binlerce kişinin katılımıyla toprağa verilmektedir. Korucunun cenazesini ise, kaldıracak dört kişi bulunamamaktadır. Kürt insanları, şehit düşen gerillanın ailesine haftalar boyunca taziyeye gitmektedirler. Çatışmalarda öldürülmüş bir korucunun ailesineyse hiçbir Kürt insanı taziyeye gitmemektedir. Çarşıda, pazarda, yolda, kahvehanede, camide vs. koruculara selam verilmemektedir. Koruculara ziyarete gidilmemektedir. Korucular, köylerde, gittikçe, daha çok tecrit olma sürecine girmişlerdir. Yoğun ve yaygın bir tecrit yaşamaktadırlar. Kürt insanlarının bilinci, artık, koruculuk aleyhine hızla gelişmektedir.

İşte bu koşullarda, korucular, koruculuktan istifa etmeye, devletin silahını iade etmeye başlamışlardır. Sömürge yönetimi, baskıyla, zorla, maddi ve manevi olanaklarını seferber ederek korucu yaptığı Kürt insanlarını, yine baskıyla, zorla, orada tutmaya çalışmaktadır. İstifaları kabul etmemekte, silahları geri almamaktadır. Kürt insanlarının koruculukta tutabilmek için, ne maddi olanakları arttırıp kurumu cazip hale getirmekte, hem de devlet terörünü artırmaktadır. Her şeye rağmen, koruculuk hızla çözülmektedir. Görevin itibarsızlığı, koruculuğun onursuz bir görev olduğu günden güne daha iyi anlaşılmaktadır.

Bugün, devlet Kürdistan'da çok yoğun harcamalar yapmaktadır. Fakat bunların çok büyük bir kısmı, hatta tamamı, güvenlik harcamalarıdır. Özel Savaş alanında görev yapan memurlara iki katlı maaş ödenmektedir. Bu memurların yollukları, tazminatları yine iki katlıdır. Özel Tim görevlilerine, koruculara ödenen ücretler milyarlarcadır. Özel Savaş'ın gereği olarak alınan araç ve gereçlerin tutarı tirilyonlarla ölçülmektedir. Bu yönleriyle, Türkiye'deki enflasyonun en önemli nedenlerinden biri, Özel Savaş'ın bizzat kendisidir. Kürdistan'da yapılan jandarma karakollarının, polis merkezlerinin, cezaevlerinin sayısı günden güne artmaktadır. Bütün bunlar Kürt toplumunu baskı altında tutmanın, uluslaşmayı engellemenin gereği olarak yürütülen faaliyetlerdir. Mahrumiyet bölgesidir, diyerek, görevliler için lojmanlar, misafirhaneler yapılmaktadır. Fakat o bölgelerde, o yörelerde yaşayan Kürt insanlarının hayatını kolaylaştırmak, refahını o yörelere de yaygınlaştırmak için hiçbir şey yapılmamaktadır. Bilakis, baskı, terör geliştirilerek, Kürt insanlarının hayatı zorlaştırılmaktadır. Kürt insanları için gittikçe zorlanan hayat, bunun gerektirdiği baskı ve terör, sömürgeci görevliler için ayrı bir gelir kaynağı olmaktadır. "Apo tazminatı" denen bir kurum yaratılmıştır. Sömürge toplumuyla sömürgeci görevliler arasındaki uçurum gün geçtikçe derinleşmektedir.

VI
TÜRK YARGI ORGANLARINA GÜVENMİYORUM

Burada, son olarak mahkemelerin durumundan da söz etmek istiyorum. Benim Türk yargı organlarına, mahkemelere güvenim yoktur. Gerekçesi şudur: Yukarıda, kısaca, Kürdistan'da sık sık görülen devlet terörünün içeriğini belirtmeye çalıştım. Kürt insanları, karısının ve çocuklarının arasından, gece yarıları evlerinden alınıyor, işkencelerle öldürülüyor, kurşuna diziliyor... Bu tür cinayetler, Kürdistan'ın her tarafında, her gün, her zaman işleniyor, sık sık işleniyor... Demokratik ülkelerde, bu cinayetler, ellbette hukuk kurumlarının, yargı organlarının sorunu olur. Fakat, Kürdistan'da Özel Tim tarafından, Kontrgerilla tarafından gerçekleştirilen bu cinayetler, Türk hukuk kurumlarını, yargı organlarını hiç ilgilendirmemektedir. Bu cinayetler, hukuk kurumları tarafından, görmezden, duymazdan gelinmektedir. Anti-terör yasası, bu ve benzeri olaylara karışan görevliler hakkında soruşturma açılamayacağını hükme bağlamıştır.

Fakat, bu cinayetlerle hiç ilgilenmeyen hukuk kurumları, hukuk adamları, resmi ideolojinin gereklerini uygulamak için büyük bir hassasiyet göstermektedir. 1991-1992 Adalet Yılı'nın açılışında konuşan Yargıtay Başkanı Dr. İsmet Ocakçıoğlu'nun düşüncesi, tavır ve davranışı bu bakımdan ilgi çekicidir. Yargıtay Başkanı Dr. İsmet Ocakçıoğlu, 6 Eylül 1991 günü yaptığı konuşmada, resmi dilin Türkçe olduğunu, Türkçe'nin dışında hiç bir dilin anadil olarak okutulamayacağını, öğretilemeyeceğini vurgulamaktadır. Görüldüğü gibi Kürtçe'nin yasaklanması konusunda çok hassas olan, yasağın ısrarla sürdürülmesini isteyen Yargıtay Başkanı, Kürt insanlarına karşı, devlet güçleri tarafından işlenen cinayetler karşısında, en ufak bir şey söylememeyi, bir tepki ifade etmemeyi, bunları görmezden, duymazdan gelmeyi, önemli bir politika olarak benimsemektedir. Ben böyle bir adalete güvenmiyorum. Bu bakımdan bu davada beraat etsem de, makum olsam da, bu davanın, bu duruşmaların hiçbir meşruiyeti yoktur.

Türkiye Barolar Birliği gibi önemli bir hukuk kurumunun tavrı ve davranışı da aşağı yukarı böyledir. Bu bakımdan, Türkiye Barolar Birliği'ni ve bu çerçevede değerlendirmek gerekir.

Görüldüğü gibi bu davanın, hukuksal değil politik bir dava olduğu bütün açıklığıyla ortada durmaktadır.

Fakat suçlanmış kişilerin güvenilir yargı organında yargılanmaları, böyle bir yargı organı talep etmeleri, bunu aramaya çalışmaları en doğal haklarıdır. Biz böyle bir organı her zaman arayacağız.

Sayın Yargıçlar,

Duruşmanın bu safhasında söyleyeceklerim bunlardan ibarettir. Saygılarımla sunuyorum.

AVRUPA ŞENLİKLERİMİZDEN NOTLAR

Alper Yalman

İçeriği politik ağırlıklı bir şenlik düzenleme fikrini ilk açtığımızda arkadaşların birçoğu konuya ihtiyatla yaklaşıyorlar. Avrupa'da durum bellidir. Değil sol politika yapmak, artık neredeyse konuşulmuyor bile. Ancak denemeye değer buluyoruz.

Önce altı ya da sekiz ayrı merkezde düşünüyoruz. En fazla iki hafta sonu kalabiliriz, diyor Yalçın Hoca. Köln, Berlin, Amsterdam ve Londra'yı ileri bir tarihe erteleyerek Basel, Stuttgart, Lyon ve Paris'i öne alıyoruz. Basel salon bulmakta son haftaya kadar zorlanıyor; ancak bulunuyor.

Bir hafta kala hazırlıklar tamamlanıyor. Gazete ilanları, bildiriler ve afişler... Türkiye'lilerin yoğun olarak yaşadıkları yerlerde "Yalçın Hoca geliyormuş, duydun mu?" "İlyas Salman da varmış, Ali Erenus Bilgesu'nun oğluymuş..." türünden sözcükler havada uçuşuyor. Belli ki insanlarımız Türkiye'de çok şeyin namusunu kurtaran bilimadamı ve sanatçılarımızı yalnız bırakmaya niyetli görünmüyorlar.

Basel ve Stuttgart'ta coşkulu geçen iki akşamdan sonra sağını solunu bantlarla sararak yürütmeye çalıştığımız arabamızla yola çıkıyoruz. Fransa'ya giriş için küçük bir engel var. Ali Erenus pasaportunu son anda alabildiği için Fransa vizesi için başvuracak zamanı olmamış. Uçağa bile gecikmeli olarak yetişmiş. Bir yer hostesi Ali'yi tanımış, böylece ancak bakan ya da yüksek bürokratlara nasip olan uçak bekletme işini bizimkiler de başarmışlar.

Sınıra beş kilometre kala İlyas'ın tuvalete gideceği tutuyor. Bilgesu ve Ali de aynı dertte muzdarip görünüyorlar. İlk benzin istasyonunda duruyoruz. Ne görelim, istasyon sınır kapısına yüz metre kadar var yok. Böylece sınır kapısındaki giriş çıkışları kontrol etme olanağı doğuyor.

Gümrük memurları akşam saatinde gelip geçenleri kontrol etmeye pek niyetli görünmüyorlar. Ancak herşey olabilir. Bir aksilik gece geç saatlere kadar yüzlerce kilometre yolu yeniden katederek bir başka kapıdan geçmeyi gerektirebilir.

Yalçın Hoca Bilgesu ile yer değiştirerek öne geçiyor ve gitarı viyolensel gibi tutarak yepyeni bir taktik deniyor. Ne işe yarayacağını gerçekten pek merak ediyoruz. İlyas'ın yol boyunca yaptığı espriler yerini sessizliğe bırakıyor. Her şey yüz metre sonra bitecek. Yorgunluğu ikiye katlamayı göze almışız fakat ya üçe hatta dörde katlanırsa...

Yalçın Hoca, "Merak etmeyin, durduracak olurlarsa ben İlyas Salman'ım derim", diyor.Kimsenin gülecek hali yok. Fransız Hükümeti kaçak geçenlere savaş açmış, tatsızlıklar olabilir. Haydi, diyoruz, "Ya herru, ya merru".

Hoca kılıfının içindeki gitarı viyolonsel gibi tutmaya devam ediyor. Bir elinde pasaportu. Bilgesu sol arkaya oturuyor. Önceden orada İlyas oturuyordu. Öyle ya, ne olur ne olmaz. Valizini Stuttgart'ta bırakarak kısa kollu bir t-shirtle yola çıkan İlyas'ın İlyas Salman olduğunu gümrük memurları nereden bilsinler. Daha ziyade sınırları hergün yolgeçen hanına çeviren kaçak işçilere benziyor İlyas. Bu durumundan da son derece hoşnut görünüyor.

Gümrüğe giriyoruz. İyice yavaşlıyo-

Foto, Ali Şahın

rum. Geç işareti bekliyorum ama gümrükçüler oralı bile değiller. Aralarında sohbet ediyorlar. Hoca kılıfının içindeki 'viyolensel' i pasaportuyla çalmaya başlıyor. Bir yandan da bana "geç, geç", diye taktik veriyor. Geçiyoruz.

Stress yerini bir anda neşeye bırakıyor. Arabamız kahkahadan sarsılıyor. Egzosun patlayarak Ali'nin valizinde, bagaja verdiği ısıyla, kocaman bir delik açtığını duymuyoruz bile.

Cuma günü öğleden sonra İlyas'la Yalçın Hoca'nın imza günü var. Aynı akşam bir de radyo programı. Bilgesu kaldığımız evden erken çıkmak istemiyor. Sürekli burnunu siliyor. Sonra gelir alırım, diyorum.

Radyo programı saat 19'da başlayacak. Saat 17, bir arkadaş, "ben gider alırım" demişti fakat gitmemiş. Kitapçının önünde biriken kalabalığı yararak hemen yola çıkıyorum. Paris'te sağlık işçileri ve hemşirelerin yürüyüşleri var. Trafik her zamanki gibi felç. Eyfel Kulesi'nin radyosu sık sık yol durumunu veriyor. Gideceğim yer otuz kilometre kadar ama radyoya göre bunun 28 km' si kapalı. Yetişmek imkansız. Bir de bunun geriye dönüşü var. Tek çare radyoya dönerek durumu anlatmak. Sinirler gergin. Mümkün değil, diyorum. Teknisyen arkadaşlar "Telefonla bağlantı kurarız, stüdyodaymış gibi programa katılır", diyorlar. Fakat bir kulaklık eksik. Son anda bantla sarılarak onarılan bir diğer kulaklıkla program başlıyor.

Camlı salona dışarıdan "Herşey yolunda" işareti yapıyoruz. İlyas herkesi kahkahaya boğuyor. Bilgesu, "İsmail Beşikçi" diyor, "Bir namustur". Yalçın Hoca onaylıyor. Herşeye rağmen güzel bir program gerçekleşiyor.

"Lyon Lyon olalı biz Türkiye'li işçiler böyle coşkulu bir şenliğe katılmadık", diyor bir işçi arkadaş. Yirmibeş yıldan beri Lyon'da işçiymiş. Dört yetişkin kızıyla birlikte gelmişler. Altmışa yaklaşan yaşına rağmen çocukları ve eşiyle birlikte bir görevli gibi baştan sona çalışıyorlar. Şenliğin başlamasına bir saat kala salonda oturacak yer kalmamış durumda. Program başlarken ayakta dahi yer bulabilmek gerçekten maharet istiyor.

Ev sahipliğini hemen oracıkta üstlenen kıdemli işçi arkadaşımız, herkese yer bulmaya çalışıyor.

Başlangıçta bir sürü kargaşa yaşanıyor. Telâş en üst noktada. Ses düzeni yetersiz. Salon görevlisi, "Bana sadece bir konferans dediler", diyor. Kim söyledi, diye soruyorum. Tek kelime bile Fransızca bilmeyen bir arkadaşı gösteriyor. Anlaşıldı, diyerek ses düzeni peşinde koşturuyorum. Ancak çabalar boşuna, başlama zamanı geçiyor bile.

Bilgesu açılışı yapıyor. "Hava kurşun gibi ağır..." ve salon ayakta. Artık kötü ses düzenini kimsenin düşündüğü bile yok.

"Türkiye'de devrim olur. Biz bu devrimi yaparız. neden hep ölülerimiz için saygı duruşu yapıyoruz? Bu kez dirilerimiz için saygı duruşu yapalım. Fabrikalarda, dağlarda, okullarda, dergi bürolarında, sokaklarda ve cezaevlerinde bir yeni dünyayı, bir güzel dünyayı kurmak için döğüşen yürekli insanlarımız için de saygı duruşu yapalım. Ama bu sessiz değil, alkışlı olsun."

"Biz bu devrimi yaparız. Türkiye'de devlet sanatçılığı ünvanını reddeden aydınlarımız varsa Türkiye'de devrim olur. Çünkü bu insanlar sadece devlet sanatçılığı ünvanını değil, aynı zamanda ayda sekizon milyonluk ömür boyu bir maaşı da reddetmiş oluyorlar.

Reddedenler içinde güçbela geçinebilen sanatçılar da var. Türkiye'de böyle insanlar varsa devrim de olur. Hiç kimsenin kuşkusu olmasın".

Bunlar yol boyunca arabada geçen sohbetlerden aklımda kalanlar. Hemen oracıkta bir kutlama telgrafının metni hazırlanıyor. "Yaşar Kemal aracılıyla tüm devlet sanatçılığını reddedenlere".

"Devlet reddedebileceğinizi düşünmedi ancak siz reddederek onurlu bir iş yapmış oldunuz. Bu tavrınızı destekliyor, içtenlikle kutluyoruz.".

İlyas, Lyon'da mücadele etmekte olan dirilerimiz için alkışlı saygı duruşu yaptırdıktan sonra telgraf metnine iliştirilmek üzere yüzlerce ve yüzlerce imza. Görülmemiş bir coşkuyla imzalıyor insanlar... Çocuklar da imzalıyorlar.

"Değil beni dev-

Foto, Ali Şahin

let sanatçısı, devlet yapsanız bile kabul etmem arkadaş" diyor İlyas. Zaten yarısı ayakta olan salon tekrar ayaklanıyor. Coşku içeri giremeyenlere kadar ulaşıyor. Dışarıdan alkış sesleri yükseliyor. Genç kızlar Ali Erenus'la resim çektirmek için kulisin kapısında bekleşiyorlar. Israrla bizi misafir etmek isteyen insanlardan özür dileyerek aynı akşam Paris'e dönmek üzere Lyon'dan ayrılıyoruz.

Paris, başkaldırılarıyla birçok kez insanın 'büyük insanlık' olduğu bir güzel ve görkemli şehirdir. Strasbourg Saint-Denis Türkiyelilerin yoğun olarak bulunduğu bir iş ve alışveriş merkezidir. Republique meydanını Opera meydanına bağlayan geniş ve şık bir cadde üzerinde bir zamanlar, ölümlerinden önce, Thiery Laurent ve Coluche'un program yaptığı Theatre Gymnase-Merie Belle tarih olmuş yapısıyla caddeyi süslüyor.

Ali Erenus ses düzeni kontrol etmek üzere salona girdiğinde ilk tepkisi, "Harika", "Bütün yaşamını bu salonda geçirebilirim" oluyor.

Programın başlamasına yarım saat kadar daha var. Ancak biletler tükenmiş, salon dolmuş durumda. Salon sorumlusu beni arıyormuş. "Bina oldukça eskidir. Güvenlik nedeniyle daha fazla kimseyi içeriye alamayız. Lütfen anons edin" diyor. Yapacak birşey yok. Cadde üzerinde biriken kalabalık polisin dikkatini çekmekte gecikmiyor. Şenlik sorumlusunu arıyorlar. Buyrun, benim diyorum."Lütfen kalabalığı daha fazla dışarıda tutmayın, içeri alın" diyor. Birşey yapamayız, salon ;şimdiden dolu diye yanıtlıyorum. Polis şaşkınlığını dile getiriyor. "Deja?!.." Şimdiden mi? Evet bayım şimdiden!

Program tam saatinde başlıyor. Yer bulmakta güçlük çekenler koridorlarda telaşla kendilerine yer arıyorlar. Yeni gelenlere oturacak yer kalmadığı girişte söyleniyor. Ancak herkes ayakta izlemeye istekli görünüyor. Paris'te diğer yerlere oranla daha bir organizeli çalışma göze çarpıyor. Kırmızı kolluk takmış görevli arkadaşlar, koridorlarda kuliste ve girişte gelenlere yer gösteriyorlar.. Her şey programlandığı gibi yürüyor. "Hoca ne zaman konuşacak?" koridorlarda kulağa en çok gelen soru bu oluyor. Zaten coşkulu olan salon Yalçın Küçük'ün sahnede görünmesiyle birlikte coşkusunu ikiye katlıyor.

"Yeni insan Kürdistan dağlarındadır.
Selam onlara.
Selam.
Küba'da Amerikan emperyalizmine direnenlere, selam!
Selam,
Kapitalizmin batağında yaşamamak için çaresiz ölüm seçen, dünyada ilk defa sosyalizmi kuran ülkede kapitalizmin batağında yaşamamak için ihtihar edenlere selam!
Selam,
Moskova'da Lenin'in resmiyle yürüyen ihtiyar kadın selam!
Selam,
Sarılmış, kuşatılmış Türkiye proleteryasına selam!
Selam,
Bizi bekleyen devrime selam!
Hepinize selam!..

Kulisten bakıyorum.
Salon ayakta alkışlıyor.
Yalçın Hoca ayakta.

İzleyicilerin heyecanı tek kelime Türkçe bilmeyen salon görevlilerine de geçiyor. Onlar da alkışlıyorlar.

Bir tek, "Birşey olursa biz karşıdayız. Haber verin" demek için kulise kadar gelip beni bulan sivil polis şaşkın! Merak etmeyin, bu salonda herkes kardeştir. Hiçbirşey olmaz, diyerek gönderiyorum polisi. Program bittiğinde yanıma yaklaşan eski solcu bir dostum, "Kutlarım, son zamanlarda böylesini görmedim. Çok güzeldi", demekten kendini alamıyor. Anlaşılan salondaki coşku kalp rahatsızlığı çeken tanıdık eski solcuları da etkilemiş.

Teşekkürler, Yalçın Hoca.

Teşekkürler, ilyas Salman, Bilgesu - Ali Erenus.

Bizi turne boyunca yalnız bırakmayan ve şenliklerimize renk katan Nihat Behram'a, Kürt kardeşlerimize, Zozan'a, Xemgin'e, Cömert'e diğerlerine ve göçmen işçilerimize Avrupa'daki Toplumsal Kurtuluşçular adına yeniden yeniden teşekkürler.

Foto, Ali Şahin

DEVRİMCİ UMUTLUDUR DEVRİMCİ ROMANTİKTİR SELAM DÜNYANIN DEVRİMCİLERİNE

Kurtuluşun Avrupa toplantılarında Yalçın Küçük, İsviçre'nin Basel, Almanya'nın Stutgart, Fransa'nın Lyon ve Paris kentlerinde konuştu. Aşağıdaki özet Paris konuşmasına dayanıyor. Ancak yer yer Lyon konuşmasının teyp kaydından da yararlanılıyor.

Selam arkadaşlarım. Selam sizlere.

İnsan, devrimcidir. İnsan umutludur. Devrim bir kelebektir. Bir yerden diğerine gidiyor. Bir zamanlar Fransa'daydı, bir zamanlar Rusya'da oldu. Bir zamanlar Çin'deydi, bir zamanlar Küba'ya geçti. Şimdi devrimci... Kürdistan Dağlarındadır. Selam Kürdistan Dağlarına...

Selam, Küba'da Amerikan emperyalizmine direnenlere.

Selam, kapitalizmin batağında yaşamamak için, çaresiz ölümü seçen, dünyada ilk defa sosyalizmi kuran ülkede kapitalizmi yaşamamak için ihtihar edenlere selam... Selam, Moskova'da Lenin'in resmiyle yürüyen ihtiyar kadına selam..

Selam, sarılmış, kuşatılmış Türkiye proletaryasına selam..

Selam, sizi bekleyen devrime selam...

Hepinize selam.

Arkadaşlarım, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde öğretim üyesi iken, şimdi de Ankara'da bir üniversitede öğretim üyesiyim ve bu sıfatımla da sizinle konuşuyorum, öğretim üyelerinin bir konut kooperatifi vardı; üniversiteye bitişiktir. Halâ orada yaşıyorum. Küçük bahçesi var. Zaman zaman sebze yetiştiriyorum. Öğrenmek benim büyük sevincimdir; sanki dünyaya öğrenmek için geldim. Bahçecilikten de çok şeyler öğreniyorum. Fasulye yetiştiriyordum. Hep su veriyordum. Bir türlü fasulye alamıyordum. Sonra suyunu kesmemi söylediler. Kestim, meyvesini toplamaya başladım. Üzerinde düşündüm; köylülerin, bahçıvanların bir sözü olduğunu öğrendim; Su verirsen yeşile kaçar, suyunu kesersen meyva verir. Söz daha şiirsel, ben açıklamasını söylüyorum.

Bunun bir felsefesi olduğunu da öğrendim; köylüler, fasulyelerin suyu kesildiğinde, tam susuzluktan ölecekleri sırada meyva verdiklerine inanıyorlar. Bu felsefe beni çok etkiledi. Şimdi doğruluğunu görüyorum; Dünyada pek çok yerde, Rusya'da, Avrupa'da, devrim ağacı susuzluktan ölürken, hiç umulmadık bir yerde, Türkiye'de, Kürdistan'da meyvalarını hazırlıyor. Dünyanın pek çok yerinin kuruduğu bir sırada, Türkiye'de, Kürdistan'da bir özgün bakış, bir yeniden doğuş, bir canlanma görülüyor. Köylü felsefesi bu bölgede kendisini doğruluyor.

Kapitalizm, Tekeller ve Kelebekler.

Kitaplarıma bakanlar bilirler; pek çok yerlerde kelebekten söz ediyorum. Bana soruyorlar, kelebeği seviyor musun; çok seviyorum. Şimdi nedenini anlatmak istiyorum. İnsanlığın yükselişi kelebek türündendir. Bir yerden bir yere sıçrıyor. Bir yere konuyor ve daha sonra uçuyor, başka bir yere konuyor. Kapitalizm, önce insanlığın fışkırması ve daha sonra toplumun insansızlaştırılmasıdır: Buna "yabancılaşma" da deniyor. İnsan, kendi yarattıklarına yabancılaşıyor. Kapitalizmde, insan, kendi yarattıklarının altında eziliyor. Buradan tekellere geçiliyor ve tekeller, insanların tepesine doğru inen bir duvara benziyor. Sürekli olarak insanı eziyor ve posasını çıkarmaya çalışıyor.

İnsanın buna tepkisi, fışkırmadır. Fışkırma bir kelebek türünden bir yerden diğerine uçuyor. Bu yüz yılı alarak başlayabilirim; 1917 yılında insan, Moskova'da ve Rus olarak fışkırıyor. 1930 yıllarında İspanya'ya uçuyor ve orada, İspanya Dağları'nda insan yükseliyor. 1940 yıllarında burada, Fransız Rezistansı'ndadır insan ve hemen Çin'e gidiyor. 1950 yıllarının susuzluğuna insan, Küba'da doğuyor; Castro ve Che Guevara'nın öncülüğünde insanlık yürüyor. İnsanlığın yükselmesi ve fışkırması, 1960 yıllarında Vietnamlı'dır ve daha sonra zayıflıyor. Angola ve Nikaragua'daki yükseliş bir hatırlatmadır... 1980 yıllarının ortasında insanlığın yükselişi Kürdistan'dadır... Kürt mücadelesine bu açıdan bakıyorum ve bunu açıklıkla ifade ediyorum. Baskıya, zulme, kişiliksizleştirmeye karşı bir tepki olarak görüyorum. Buradaki yükselişin, bir yanıyla bütün insanlığın malı olduğuna inanıyorum. Bir kıvılcımdır. Sürüleşen insana, insanlığını hatırlatan bir önemli çıkıştır.

Bizim bölgemizdedir.

RED

Marx'ın Ütopyacılara eleştirisini biliyorsunuz; kapitalizmi eleştirdiklerini, ancak anlamadıklarını yazıyor. Bu eleştirinin, bugün için, geçerliliğinden kuşku duyuyorum. Anlamak için mutlaka eleştirmek gerekiyor ve dahası da var. Anlamak için reddetmek gerekiyor.

Arkadaşlarım, reddedin. Burada yaşıyorsunuz. Bu düzen iliklerinize kadar, iliklerimize kadar iltihapla doludur. Bu iltihaplardan arınmak için red zorunludur. Burada yaşıyorsunuz, içinizden reddedin.

Reddetmeyen yaşamaz. Reddetmeyen gelişmez. Reddetmeyen yeniden doğmaz.

Bakın, Paris'e, Fransa Komünist Partisi'nin haline bakın. Neden bu hale geldi? Ben cevap vereyim: Reddetmediği için bu hale geldi. En güçlü olduğu zaman,

düzeni tümüyle reddetmek ve kendi düzeninin kurmak yerine, Mitterand, iktidarını pekiştirinceye kadar komünistlere bir-iki sandalye verdi ve daha sonra Komünistleri reddetti.

Sosyalizm, kapitalizmden ayrıdır. Ayrı insandır. Sosyalizm ayrı insanı yaratmak demektir. 1920 yıllarında, 1930 yıllarında, daha sonra burjuvazinin karalamak istediği proletkült ve diğer denemeler bu yönde denemelerdir. Ancak bu denemeler sürdürülemedi; İkinci Dünya Savaşı sonrasında Sovyetler'de giderek artan ölçüde bir Batı ve Batı insanı hayranlığı başladı.

Yıkıldılar. Batı'nın, kapitalizmin, tekellerin değerlerine hayranlık ve övgü başlarsa, bunun sonu yıkılmaktır. Çünkü bunlar oradadır ve "en iyisi" oradadır. Batı demokrasisini, kapitalist demokrasiyi, Batı'dan ve kapitalizmden daha "iyi" gerçekleştirmek mümkün değildir.

Bu yol, sonu olmayan yoldur. Çıkmaz sokaktır. Sonu yıkılıştır.

Ben, sevgili arkadaşlarım, Sovyet sosyalizminin yıkılışını burada arıyor ve görüyorum. Kendisinin olan insanı yaratmak için yeteri ölçüde çaba ve inat gösteremeyişinde buluyorum.

1970 SOLCULUĞU VE PKK

1970 solculuğu ölmeye mahkumdur ve mahkumdu. Çünkü reddetmeyi bilmiyordu. "demokrasi" ve "barış" sözcüklerini bir iltihap haline getirdi ve bütün vücuduna saçtı.

"Demokrasi" ve "barış" sözcükleri iltihap oldular ve 1970 yılı insanlığını felce uğrattılar.

Reddetmeyen, gelişemez.

PKK, reddetti.

PKK, hem Kürt hareketlerinin çoğunu ve hem de Türkler ile ortaklığı reddetti.

Partiya Karkeran Kürdistan'ın bugün geldiği noktayı anlamak için bu red olgusunu görmek zorunludur.

Önce, red.. . Gelişme ve olgunlaşma, kimliğin ve yapının belirlenmesinden sonra birlik ve ortaklık aranabilir. Bu nedenle, önce red...

G. Düdükyan - Y. Küçük

Foto, Ali Şahin

Garbis Düdükyan. Bilgesu'yu dinlerken "bu kız akıllı kıza benziyor, mutlaka Ermenice şarkı biliyordur, bana söylesin" demiş. Bilgesu söyledi. Tanıştık. "Yedi yaşımda Erzurum'dan çıkmışım" dedi. Fransa'ya geçmiş. Sovyet Cephesi'nde Kızıl Ordu'yla birlikte savaşmış. Komünist olmuş. Fransız Komünist Partisi üyesi olmuş. "Benim partim dönmüştür" diyor. "Sovyet partisi de dönmüş."
Garbis Düdükyan halâ komünist. Dünya devrimcilerinin dostu. "Ermeni Rahip" kitabımı aldı. İkiyüz frank vermek istedi, "komite çalışmaları için gereklidir" diye ısrar etti.
Ermeni Garbis Düdükyan PKK rozeti takıyor.
Y.K

GİYSİLERE YENİDEN BAKMAK

Sevgili arkadaşlarım, bu noktaya gelince yeniden bakmak ihtiyacını duyuyorum. Ben, kemalizmin giysi reformundan büyük heyecan duymamakla, bunu çok önemli görmemekle birlikte, benimsiyordum. Şimdi, reddin, yeni insanın oluşumundaki, yeni yapılanmanın gelişimindeki rolüyle ilgili düşüncelerim belirginleşmeye başlayınca, yeniden değerlendirme yapmak ihtiyacını duyuyorum: Acaba doğru mudur?

"Bizler" Avrupalı gibi giyinmekle doğru mu yaptık? Bu soruyu soruyorum.

Neden Avrupalı'nın giysisi, daha "iyi" veya daha "güzel" ya da daha "gerekli" olsun? Bu soruyu kendime sormaya başladım. Şimdi vardığım sonuç şudur: Bizler türünden giysilerini değiştirmemiş olan Pakistanlıları, Hintlileri, Arapları, Afrikalıları artık yanlış bulmuyorum.

Burada yaşayan Türk ve Kürt kardeşlerime sesleniyorum: Giysilerinizi değiştirmeyin. Pujilerinizi, şalvarlarınızı çıkarmayın. Stilize edin. Güzelleştirin. Ancak öz biçimini korumaktan çekinmeyin.

Bu benim yeni görüşümdür.

GÜÇ VE MÜCADELE

Arkadaşlarım, insanın özellikleri üzerinde de çalışıyorum. Özellikler arasında ilişki kurmak, benim mesleğimin, çok zaman unutuluyor, ben profesyonel iktisatçıyım, temel alışkanlığıdır. Korkak ile cimri arasında yakın bağ kuruyorum. Özel mülkiyetin başlangıcında korkaklık görüyorum. Cimrilik, korkudan gelen bir mülkiyet tutkusudur. Ben de korkak olmayan bir tek cimri insan görmedim. Ben daha cesur insanlar arasında bir tek cimriye rastlamadım.

Yalancı, güven duymayan adamdır. Güvensizlik, doğru söylememenin temel motorudur.

Güçsüz ise haindir. Çevremdeki hainler üzerinde düşündüm; hepsinin güçsüz olduğunu gördüm. Güçlü, güçsüzleşince hain oluyor.

İşçi sınıfımız hain değildir. Ancak güçsüzleşiyor.

İşçi sınıfımız, kendine güvenini kazanamıyor. Bir ara kazanıyordu ve geri döndürüldü.

Bu nedenle arkadaşlarım, güçsüzleştiği için, kendisine güvenini kaybetmeye başladığı için, bugün yapılmakta olan, şu anda yapılmakta olan seçimlerde, işçi sınıfımızın en geri partilere oy vereceğini tahmin ediyorum.

Güvensizlik, en geri partilere oy verme sonucunu doğuracaktır.

GÜVEN: PRATİĞİN SEÇKİN MEYVESİ

Güvenin kaynağı pratiktir.

Güvenin kaynağında yenmek yatar.

Yenmeyen, başaramayan, ne kadar bilgili olursa olsun, kendine güven duyamaz.

Güçlü olmayan kendisine güven duymaz.

Tekeller bunu biliyorlar. Bu nedenle sürekli olarak güvensizlik yaratmak istiyorlar.

Hep korku yaratıyorlar.

Şu tekellerin korku jeneratörlerine bakın. Yirminci yüzyıl, tekellerin korku senaryosudur. Birbiri arkasından korku yaratıyorlar. Komünizm korkusu yarattılar. Bitti, atom bombası korkusu yarattılar. McCarthycilik büyük bir korku makinasıdır. Aptalca bir iş değil, Amerikan aydınını ve insanını, İkinci Savaş'tan kendisine güvenle çıkmış Amerikan yurttaşını korkutma mekanizmasıdır.

Hep korku yaratırlar. Atom bombasının patlamayacağı ya da iki sistemin bunu kullanamayacağı belli olunca, uzun yıllar, bir yanlışlık sonucu, radarda bir leyleğin sarhoş bir çavuş tarafından füze sanılmasının sonucunda patlayacağı anlatılır. Bu, biter. Ortada tehdit bile kalmaz. Ancak bu düzen, insanların kendisine güvenini ortadan kaldırabilmek için korkuluk bulmaktan vazgeçmiyor; atom tehlikesi biter bitmez, AIDS tehlikesi geliyor. AIDS tehlikesine insanlar alışır alışmaz, ozon tabakasının delindiği haberi veriliyor. Bu bitiyor, Saddam cani oluyor. Saddam yeniliyor... Şimdi PKK var. Şimdi Öcalan var...

Arkadaşlarım hep korku yaratılıyor.

Bu sonuca gelince 12 Mart ve 12 Eylül darbelerine de böyle bakıyorum. Korku. Korku... Her iki darbe insanımızda, aydınımızda, işçi sınıfımızda güvensizlik tohumları ekmiştir; buna önem vermiştir. Şimdi sorunumuz budur. İnsanımızı güvenli hale getirmeliyiz. Güvenli olmak güçlü olmaktır.

İŞÇİYİZ GÜÇLÜYÜZ

Bir zamanlar "işçiyiz güçlüyüz" sözleri çınlıyordu. Şimdi söylense bile kimse inanmaz. İşçi de inanmaz.

Güven pratiktir. İşçi sınıfımızın kendine güvenmesi için başarılı eylem yapması zorunludur.

İşçi sınıfımız kendisine 15-16 Haziran ile güvenmeyi öğrenmiştir. İstanbul, iki günlüğüne de olsa, sınıfın eline geçmiştir. Bunun hemen arkasından 12 Mart'ın gelişi bir raslantı sayılmamalıdır. Bu güveni alıp götürmek içindir. Pek çok eylemle, içlerine şike ihtimali olan eylemler de var. 1977 yılı katliamı ile, sınıfın kendisine güveni yenilmiştir.

Güvenin kaynağı eylemdir. Kürt, bugün eylemli olduğu için kendisine güven duymaya başlıyor.

Mayıs 1991 tarihinde Özgür-Der, İstanbul Açık Hava Tiyatrosu'nda açılış toplantısı yaptı. Yine Bilgesu sunuyordu ve ben konuşuyordum. Orada ilk kez söyledim ve hep tekrarlıyorum; Kürtler şimdi tarihlerinin en güçlü noktasındadırlar. Eylemleri sayesindedir.

Arkadaşlarım, bilim, genel uygulanırlılığa sahip olmalıdır. Bilimsel doğru, sınırlı bir coğrafya için geçerli olamaz; hep geçerli olmak zorundadır.

Güven de beni çok ilgilendiriyordu. Araştırdım; Yirminci yüzyılın başında, Ondokuzuncu yüzyılın tamamında bir Doğu insanının kendisine güveni olamayacağı ve olmadığı sonucunu çıkardım. Parantez açayım; Kemal Paşa ve arkadaşları, uzun süre kendilerine güveni olmayan komutandırlar.

Lenin ve Sovyet Marksizmi, 1905 Şubat Devrimi'nin Doğu'nun uyanışı olduğunu ileri sürdüler. Ne yazık, tümüyle doğru çıkmıyor. Doğu'nun kendisine güveninde, 1904-1905 Japon-Rus Savaşı bir dönem noktası oluyor. 1905 Devrimi bile bunun sonucu olarak ortaya çıkıyor. 1905 yılında bir Doğu ülkesi veya halkı, Japonya, hep yakınındaki beylikleri, hanlıkları, devletleri yutan bir Batı ülkesi Rusya'yı yenince, bu zafer, bütün Doğu'nun sayılıyor. Doğu'nun kendisine güveni başlıyor.

Vietnam bir başka güven kaynağıdır. Bakın arkadaşlarım, tarihe güven unsuru açısından baktığımızda, hem Amerika'nın Saddam'ın gücünü abartmasını, aylarca Saddam'ı yenilmez bir dev olarak göstermesini ve hem de barış çözümlerinin hepsini reddetmesini, daha iyi anlayabiliyoruz. Hiç olmazsa ben anlıyorum. Vietnam Halkı'nın zaferi, Amerika'nın güvensizliğinin mazlum Doğu insanlarının güveninin kaynağı olmuştur. Amerika, bir sözde zafer ile kendi güvensizliğini yenmek istemiştir. Vietnam yenilgisiyle alnına yapışan güvensizlik lekesini, Saddam'ı şişirerek, zalim bir biçimde yenerek, silmek istemiştir.

Güven gerekiyor. Sınıfın güvenini yükseltmesi gerekiyor. Bu olmadığı sürece çok büyük sürprizlere ve iki de bir "yürüyor" haykırışlarına tanıklık etmek kaçınılmaz olacaktır.

Güven ve güç geliyor.

Bunun kaynakları var.

BİTMİŞLİK-ÇÖZÜMSÜZLÜK

Politika, güç üzerine bir şiirdir.

Diyalektik, en çok politikada geçerlidir.

Kürtler hariç, yönetilenlerin, ezilenlerin, emekçilerin, işçilerin, kendilerine güvenlerini yitirdikleri bir zamanda yönetenler, zenginler, oligarklar, tarihlerinin hiç bilmedikleri bir güveni sergiliyorlar. Fütur-

suz, sınırsız bir biçimde kendilerini açıyorlar. Bütün hoyratlıklarını gösteriyorlar. Her işe karışıyorlar.

Eskiden korkarlardı.

Oligarklar eskiden uşaklarını meclise gönderlerdi. Şimdi korkmuyorlar. Kendileri giriyorlar. Eskiden memurlarıyla yönetirlerdi. Şimdi açıklıkla yönetiyorlar.

Utanmaz bir güvenlilik sergiliyorlar.

Ancak aldanıyorlar.

Türkiye bir bitmişliği yaşıyor.

Bir: Misak-ı Milli Türkiyesi bitmiştir. Artık genel kabul görüyor.

İki: Demokrasi bitmiştir. Yüzde yirmialtı ile hükümet kurma hesaplarının yapıldığı bir Türkiye'de, milletvekillerinin nerede ise tombala kurallarıyla belli olduğu bir ülkede, demokrasiden bahsedilemez.

Üç: CHP, bitmiştir. Bir acizler topluluğudur. Kimsenin ciddiye almadığı bir topluluktur. Bir kanadı, Ecevit kanadı, üst kanallardan aldığı istihbarat raporlarını dile getiren, Albay Türkeş'i aratmayan, tekellerin borazanı ve umudu olmuştur. "Umudumuz Ecevit" yerini oligarkların umudu Ecevit'e bırakıyor. Bitmiştir. SHP, kanalı da bitmiştir. 11 Eylül 1980 tarihli Adalet Partisi olarak kendisini tamamlamıştır.

Dört: Partiler bitmiştir. Her biri bir reklamcıya kendisini kaptırmıştır. Hiçbirisi kendisini umut olarak gösterememektedir. Lüks sabunun, palmoliv sabunundan farklı olduğu kadar birbirinden farklıdırlar. Hiçbirisi bir "kurtarıcı" proğramla ortaya çıkamıyor. Hiçbirisinin bir diğerinde ciddi bir itirazı görülmüyor.

Türkiye düzeni, temel dayanaklarının bitmişliğinin yanında, büyük bir çözümsüzlüğü yaşıyor. Hiç bir çözüm yok; içine girdiği güvenlilik havası, kendinden değil, karşısındakilerin yıkılmasından kaynaklanıyor. Sosyalizmin yıkılmasından, eylülist darbe sonucunda, Türkiye devrimciliğinin ezilmesinden güven çıkarıyor. Ancak hiç bir çözüm ve proğram üretemiyor.

Üretebildiği tek proğram, emperyalizmdir. İkinci sınıf bir emperyalist ülke olarak bölge halkları üzerinde hakimiyet kurmak istiyor. Bunun da ötesinde, Washington'un tahrikiyle, Orta Asya'daki Türkik kökenli halk ve devletlere yönelmek planları yapıyor.

Değerli arkadaşlarım, bütün bunlara karşın çözümsüzlüğü yaşıyor. Kürt sorununu çözemiyor ve giderek çözemeyeceği bilincine varıyor. Kürt cephesinde 1991 son derece dikkat çekici bir yıl oldu. İbre, Kürt devrimi yönüne döndü. Kürt devrimciliği, askeri cephede de önemli inisiyatifleri alır bir hale geldi.

IRAK SAVAŞI VE ÖCALAN

Güven eylemden çıkıyor; tekrarlıyorum.

Bizim teorik ve politik güvenimiz var; bunu belirtmekten çekinmiyorum. 1990 yılı Nisan Ayı'nda, Mersin'de, zamanın HEP Genel Sekreteri İbrahim Aksoy ile birlikte katıldığımız çok coşkulu geçen bir açık oturumu hatırlıyorum. Şunları söylediğimi de hatırlıyorum: "Nasıl olacağını bilmiyorum. Ancak bu kararname aşılacaktır. Henüz bilmiyorum. Ancak bu Kürtçe üzerine getirilen katmerli siyah örtüyü yırtacağımıza inanıyorum. Gerçekten de nasıl olacağını bilmiyordum; kısa bir süre sonra aşıldı ve Kürtçe üzerine eylülist rejimin koyduğu tüm örtüler kalktı.

1990 yılında yine , Ağustos Ayı'nda İskenderun Halkevi'nin düzenlediği bir açık oturumda oldum. Bana, sıcak ancak henüz alevlenmemiş Körfez Krizi'nde Öcalan'ın tutumunun ne olabileceğini sordular. Kendimde Öcalan adına konuşma yetkisi görmediğimi söyledim. Ancak tanıdığım, soğukkanlı ve ciddi çözümlemeler yapan birisi olarak bildiğimi söyledim. Yakın olacak savaşa, Halepçe Katliamı açısından, sadece bu açıdan bakmayacağını, Kürdistan Devrimi'ni gözönünde tutacağını sandığımı ekledim. Buradan yeni imkânlar çıkacağı tahmininde bulundum.

Bunların her ikisi de yayınlanmış bulunuyor. Zamanında yayınlandı. Gelişmeler tahminlerimi doğruladı. Irak Savaşı'ndan sonra PKK kuvvetleri Türkiye sınırına daha yakın bir yerde mevziler ve konumlar elde ettiler.

Şimdi buraların yönetimini kurmaya hazırlanıyorlar.

Türkiye'nin bu alanda ve yakın gelecekte bir askeri çözüm beklediğini gösteren bir işaret bulunmuyor.

NASIL BAKTIK NASIL GÖRDÜK

Turgut Özal'ın iktidarını kaybederken telaffuz ettiği federasyon sözcüğünün sadece Kürtler'i ilgilendirdiğini ve sadece Kürtler için dile getirildiğini sanmıyorum. Orta Asya'daki türkik kökenli eski sovyet cumhuriyetleri de hesaba katılıyor.

Fakat şu anda bunun da çözüm olabileceğini sanmıyorum. Çözüme daha zaman var.

Burada bir noktayı açıklamak istiyorum: Bizim bu soruna nasıl baktığımız sorusuna değinmek istiyorum. Cevabım şudur: Biz kalın baktık. Biz kaba baktık. Biz güçler dengesi açısından baktık. Biz tekeller düzenine karşı mücadele açısından baktık.

Biz Kürt Sorunu'na ince bakmadık. Kalın baktık.

İnce bakmayıp kalın baktığımız için savcı bakışının inceliklerine düşmedik.

Memnunuz.

ÇÖZÜMÜMÜZ VAR

Tekeller düzeninin çözümü emperyalist olmaktır. Bizim çözümümüz bölge cumhuriyetleri birliğidir.

Bizim çözümümüz kötümser değil iyimser olmaktır.

Bizim çözümümüz vıdı vıdıyı bırakmaktır.

Bizim çözümümüz, kendimizi abartmayı bırakmaktır.

Bizim çözümümüz, diğer halkların devrimini kendi devrimimiz saymaktır.

Bizim çözümümüz, geleceğe nişan almaktır.

Hepsi bu kadardır. Size selâmlar...

Mihri Belli, "Yeni Ülke"den Metin Sever'in yayınlamayı düşündüğü kitaba alınmak üzere kendisiyle yaptığı yazılı görüşmeyi bize de iletti. Yer yer kısaltarak yayınlıyoruz.

"TARİH ÖNÜMÜZE GÜÇLÜ BİR KÜRT SOLU ÇIKARDI BUNA SEVİNELİM"

Mihri Belli

Kürt sorunu nasıl bir sorun, boyutları ne? Siz Kürt sorunu dendiğinde neler düşünüyorsunuz?

Belli: Kürt sorunu her şeyden önce ulusal sorundur. Bir ulusun tarih sahnesine çıkıp "Ben varım" deyişi; kendisini ulus olarak yok sayan devletlerce dayatılmış olan sömürge durumuna isyan edişi, bunun zorunlu kıldığı çok yönlü mücadeleyi göze alışı.

T.C. genelinde demokratik mücadeleye, emekçilerin sömürüsüne, ekonomik kalkınmaya ilişkin bütün diğer sorunlar ikincildir. Kürt sorunu hakça, yani Kürt halkının ulusal demokratik özlemleri doğrultusunda çözüme bağlanmadıkça (ki bu Türkiye'nin demokratik güçlerinin özlemleriyle de çakışır), elde edilecek demokratik kazanımlar kalıcı olamaz. Bu en temel sorunda demokrasi düşmanı güçlere taviz verdin mi, o güçlerin, anı gelince, senin demokratik kazanımlarını tuz buz etmesi işten değildir.

Kürdistan'ın Türkiye'nin sömürgesi olduğunu savunanlar var. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Belli: Kuzey Kürdistan T.C.'nin sömürgesidir demek yetmez. Bunun özel tipte bir sömürge olduğunu belirtmek gerekir. Klasik sömürge tanımını, olduğu gibi buraya uygulamanın yanıltıcı olacağı görüşündeyim. Sömürgelerde sömürgeciler, genel olarak sömürge halkının etnik özelliğini inkar etmezler. Birinci sorun sömürüdür. Ulusal bilincin, ulusal kültürün gelişmesine türlü yollardan engel olurlar elbet; ama zorla asimilasyon yoktur. İngiliz sömürgeci Hintliyi İngilizleştirmeye, Fransız Magripli Arabı Fransızlaştırmaya kalkışmaz. T.C.'de durum değişiktir. Kendisi bütünüyle yeni sömürgecilik yöntemleriyle sömürülmekte olan Türkiye'nin Kürdistan'ı ekonomik bakımdan sömürmekte oluşu bence ikincil sorundur. Birinci sorun bir ulusun varlığının inkarıdır, zalimce uygulanan zorla asimilasyondur, ulusal zulümdür. Bir ulusa bundan büyük hakaret olamaz.

Geçmişte biz sömürge teriminin Kürdistan'daki durumu tam olarak tanımlamadığı görüşünü bu düşüncelerle savunduk. Bu tutumumuz, ayrıca, ilhamlarını Irak KDP'sinden alan ve Kürt hareketi ile 1960'lar sonlarında anti-emperyalist şahlanış halinde olan militan Türkiye solu arasına duvar çekme gayretinde olan bazı ilkel milliyetçi unsurlara karşı tepkiydi. Bunlar sömürge tezini ileri sürerek Türklerle Kürtlerin aynı örgüt çatısı altında birleşmelerini engellemeye çalışıyorlardı. Bu da Kürtleri ABD'yi hedef alan anti-emperyalist mücadelenin dışında tutma gayretkeşliği demekti.

Bugün durum değişiktir. Bugün Kürt ulusal demokratik direnişinin önderliği de sömürge tezini savunuyor. Oysa bu önderliğin anti-emperyalistliği, enternasyonalistliği tutum ve davranışlarıyla kanıtlanmıştır. Kürdistan gerçeğini herkesten iyi bilmesi gereken de her halde bu önderliktir. Bu durumda eski savda ısrar etmek anlamsız oluyor. Ancak Kürdistan gerçekliğinde "sömürge" derken ulusal zulmü ön plana almak ve enternasyonalist bir ruh içinde Türkler ile Kürtlerin, yeri geldiğinde, aynı örgüt çatısı altında birleşmelerine her halükârda dayanışma halinde hareket etmelerine karşı çıkmamak gerekir.

Dört ülkeyi, hatta Sovyetler Birliği de düşünüldüğünde beş ülkeyi ilgilendiren Kürt sorununun sizce çözüm yolu nedir?

Belli: Çözüm devrimin yolunu tutmaktır. Ülkenin her parçasının özgül koşullarını göz önünde tutan ulusal demokratik direniş yolu. Her parça içinde feodal, komprador güçleri etkisiz kılacak olan demokrasi mücadelesi, tüm ulusal demokratik güçlerin bu yolda seferber edilmesi. Bunu da ancak çağımızın devrimci düşüncesini eylem kılavuzu bilen bir devrimci önderlik başarabilir.

Batı ve ABD Kürt sorununda nasıl bir çözüm peşinde?

Belli: Batı eski emperyalist Batıdır. Hem eskisinden daha sömürücü. Daha kana susamış. Castro "Eski sömürgecilik döneminde sömürgecilerin Latin Amerika'dan üçyüz yılda alıp götürdüklerini bugün emperyalist tekeller ve bankalar faiz olarak bir yılda alıp götürüyor" diyor. ABD'nin de Kürt halkına karşı duyguları dün ne idiyse bugün de odur. Batı'nın birden bire Kürt dostu kesilmesini kuşkuyla karşılamak gerek. Uyanıklık bunu gerektirir. "Düğün değil, bayram değil, eniştem beni niye öptü?"

Koşullar denk gelirse ABD'nin Kuzey Irak'ta çıkarlarının bekçisi bir tampon devlet kurma niyetinde olduğunu belirttik. Şu anda görünüm bu. Yarın ne olur bilinmez. Önünde büyük engeller var. O engellerin üstesinden gelemeyeceğini anladığı anda tutumunu değiştirebilir. Amerika güçlüdür ama çağımızda halkların ulusal kurtuluş mücadelesinin nükleer bombadan da güçlü bir silah olduğu sözü (Vietnam Savaşı yıllarında bizzat bir Amerikalı siyaset adamı tarafından söylenmiş olan bu söz) bugün de doğrudur.

Kurulması tasarlanan bu tampon devletin işlevi tekeller hesabına petrol kuyularının bekçiliğini yapmak, dizgine gelmeyen Arap rejimleri için bir istikrarsızlık unsuru olmak, dolayısıyla Filistin Kurtuluş Hareketini zayıf düşürmek ve genel olarak Kürdistan'ın bütün parçalarında halkın uyanışını türlü yoldan engellemek direniş hareketinin başına bela olmaktır. Tampon devletçiliğin başına hiç kuşkusuz işbirlikçi feodallerden oluşan bir kadro getirilecek ve bunlar güçlerinin kaynağı olan feodal yapıyı korumak için toplumdaki her demokratik çıkışı ezmekten geri kalmıyacaklardır.

Ne oldu da Kürtlerin varlığını inkar eden 70 yıllık resmi politika nisbi de olsa sarsıldı. Bu değişimde iç ve dış dinamiklerin rolü nedir?

Belli: Burada belirleyici olan iç dinamiklerdir. Dış dinamiklerin gündeme gelmesi, örneğin Madame Mitterand'ın Kürdistan Jeanne Darc'lığına soyunması, bazı Kürt mültecilerine Avrupa'da enstütü kurdurmaları, Kürt konferansları düzenlemeleri hep PKK önderliğindeki Kürt ulusal demokratik direnişinin sonuçlarıdır. Artık yanan ateşi küllendiremiyeceklerini biliyorlar. Onun için Kürt davasını emperyalist çıkarlar doğrultusunda çözme gayretindedirler. Güneydeki işbirlikçi geleneksel önderlik ellerinde bir kozdur. Bir benzerini Türkiye Kürdistan'ında yaratmak istiyorlar. Ama bir Barzani bulamıyorlar. Bu rolün gönüllüleri yok değil, ama o kadarı yetmiyor. Bir halk desteği gerek. Emperyalistlerin Türkiye Kürdistan'ında umduklarını bulamamaları, ora halkının ulusal demokratik bilinç düzeyinin ne denli yüksek olduğunu kanıtlar. Bunu da direniş sağlamıştır. O direniş olmasaydı, 70 yıllık resmi politika olduğu gibi yerli yerinde kalırdı.

Irak Kürtleriyle Ankara arasında son dönem ortaya çıkan diyaloğa nasıl bakıyorsunuz?

Belli: Bu diyaloğa emperyalist planın bir parçası olarak bakmak gerek. Örneğin bir Talabani'nin niyeti başka olabilir. Ama iş niyetle bitmiyor. Emperyalizme kolunu kaptırdın mı gövden de gider. Karşı tarafla her türlü diyalog işbirlikçiliktir, yanlıştır demek istemiyorum. Kendine güvenen gerektiğinde hasmıyla da diyalog kurar ve o diyalogdan hem Türk halkının hem Kürt halkının yararına sonuçlar elde edebilir. Ama ben Ankara görüşmelerinden böyle olumlu bir sonuç çıkacağını sanmıyorum. Kürt ulusal demokratik direnişine karşı, direnişinin önderliğine karşı her iki tarafın tutumu belli.

Kürt hareketleri içerisinde "geleneksel önderlik" diye tanımlanan Barzani ve Talabani hareketleriyle Türkiye kanadında etkin olan PKK hareketi var. Kürt örgütleri hakkında neler düşünüyorsunuz? Türkiye'nin Kürt meselesini reforma yönelmesi PKK'yı nasıl etkiler?

Belli: Söz konusu örgütler hakkında görüşlerimi kısaca açıkladım. Özgürlük Yolu, onun devamı gibi görünen Tevger gibi örgütler de var. Bunların Kürdistan'da bir etkinlikleri kalmadığından mülteci örgütleri olarak nitelendirmek yerinde olur. Yakın geçmişte bu çevre TKP ve yandaşlarıyla Sol Birlik kurmuştu. O zaman Sovyet atına oynuyorlardı. Şimdi Batıcı kesildiler. Ancak olaylar hızla gelişmektedir. Bir millet uyanıyor. İnsan bundan etkilenmeden edemez gibi geliyor bana. İflah olmazlar hariç, bu çevreden birçok kimsenin tek yurtseverce tutum ve davranışın uyanan yığınların safında yer almak olduğunu gecikmeden kavrayabileceklerini umalım.

Türkiye Kürt sorununda reforma yönelecekse, bu, doğrudan doğruya Kürt halkının ulusal demokratik direnişinin eski politikayı kadük hale getirmesinin bir sonucu olacaktır, yoksa Ankara yöneticilerinin ve yabancı akıl hocalarının son anda imana gelmelerinden ötürü değil. Kürt halkı da Türk halkı da bunu böyle bilecektir. Bu durumda PKK zayıflamaz, tersine güçlenir.

Kürt sorununda Türk siyasal partilerinin tutumunu nasıl buluyorsunuz?

Belli: Bu saydıklarınız hep parlamentoda temsil edilen ya da parlamenter mücadeleyi esas alan partiler. Oysa Türkiye'de bu alan tıkanmıştır. Politika o alanın dışında üretiliyor. Burjuva partileri (Avrupa sosyal demokrasisini örnek alan partileri de bu kategoriye dahil ediyorum) politika üretmekten aciz du-

ruma düşmüşlerdir. Özellikle Kürt sorununda eski tekerlemeleri tekrarlayıp duruyorlar. Sağ sol birbirlerinden ayırt edilmez oldu. Örneğin Kürt sorununda sosyal demokrat Ecevit, Özal'dan bile sağ bir çizgidedir. "Her Türküm diyen Türktür" ne demektir? Sana "Türküm" diyenleri mi soruyorlar? Ya "Türküm" demiyenler ne olacak? Yüreciğin onlar için de çarpmamalı mıdır?

Refah Partisi'nin bazı özellikleri var. Bu parti öteki burjuva partilerinden farklı olarak Üçüncü Dünya ile, özellikle islam ülkeleriyle dayanışmadan yana, "Batı Kulübü" dedikleri emperyalist ülkelere karşı bir politika izleme çabasındadır. Bu politika hiç kuşkusuz part tabanının anti-emperyalist özlemlerini bir ölçüde yansıtıyor. Ancak bu parti sözcüleri çok kez bütün islam ülkelerini aynı sepete koyuyorlar. Bu, gerçeklere ters düşer. Bir Suudi Arabistan, bir Kuveyt en azından İsrail kadar Ortadoğu'da emperyalizmin kalesidir. Müslümanlık iddia etmeleri buna engel olmuyor. RP, bu gibi tutarsızlıklardan kendini kurtarmadığı sürece anti-emperyalistliği ciddiye alınamaz.

Halkın Emek Partisi'ni ötekilerden ayrı olarak değerlendirmek gerekir. Bu partiyi, devletin illegaliteyi seçtiği illegal yöntemlerle terör estirdiği bir ortamda çetin bir legalite mücadelesi, yani demokrasi savaşımı verenlerin safında görüyorum. HEP, bu yolda şehitler vermektedir. Kürt sorununda da bu parti "çağdaş uygarlık düzeyi" denen şeye oldukça yakın bir konumdadır. İki halkın gönüllü birliğini savunuyor.

Uzun süredir gündemde olan Kürt sorunu karşısında Türk aydınlarının tavrını nasıl değerlendiriyorsunuz? Türkiye'li aydınlar bu konuda üzerlerine düşeni yerine getirebildi mi?

Belli: "Türk aydınları" diye türdeş bir kategori yoktur. Aydın var açıkça, bazen de "sol", "anti-emperyalist" kisveye bürünerek üstü örtülü biçimde kurulu düzenin savunucusudur. Egemenlerin akıl hocalığını yapar. Aydın kişi vardır gücü yettiğince düzene karşı çıkar, şimşekleri üzerine çeker. Ömrü hapislerde, sürgünlerde geçer. Öldürülenleri de az değil.

Ben burada kısaca Türkiye marksist solu içinde yer alan aydınların bu konudaki tutumundan söz edeceğim. Genellikle ilkel milliyetçi, reformist çevrelerin Türk ve Kürt halkı arasında uçurumlar açma, şoven duyguları kışkırtarak sureti haktan gözükme çabaları olarak nitelendirilmesi gereken bazı haksız ve yanlış değerlendirmeleri yüzünden bu gerekiyor.

Başından başlıyalım: Şefik Hüsnü'nün kaleme aldığı ve 1925'te Türkiye Komünist Partisi Birinci Kongresinde kabul edilen Parti Programının 55. maddesinde Kürtler özellikle zikredilerek T.C. sınırları içinde yaşayan ulusal toplulukların "mukadderatlarını serbestçe tayin etme ve arzu ederlerse Devlet'ten ayrılma hakkı" açıkca savunuluyordu. Aynı program maddesinde "işçileri maddi ve hususi menfaatleri karşılığında emperyalistlere satan Kemalist kisvesine bürünmüş hakim sınıflardan" söz ediliyordu. Vurgulayarak belirteyim ki burada sözünü ettiğim TKP hakikisidir; 1960'lardan sonra Türkiye soluna dışardan dayatılan Bilen'lerin, Kutlu'ların sahte "TKP"si değil.

Daha o dönemde marksizm-leninizmi eylem kılavuzu olarak kabul eden bir devrimci partinin programında ulusların kendi yazgılarını belirleme ve ayrılma hakkının yer alması en doğal bir şeydi. Yoksa bu partinin marksistliği ciddiye alınamazdı. Üçüncü Enternasyonal'e kabul edilebilmesi de söz konusu olamazdı. Şefik Hüsnü bu ilkeleri yalnızca illegal olarak yayınlanan bu belgede yayınlamakla kalmamış 1946'da legal olarak kurulan Emekçi ve Köylü Partisi programında da aynı ilkeyi, hemen hemen aynı sözcüklerle savunmuştur.

Biz 1970'lerde Türkiye Emekçi Partisinin program ve tüzüğünü kaleme alırken aynı maddeyi programa alamadık. Ama gene de parti program ve tüzüklerinde "Kürt" sözcüğünün geçmesini yasaklayan Siyasi Partiler Kanununun bu yasağına uymayı temel bir ilkeden taviz saydık ve yasayı çiğnediğimizi bile bile, bir ulusal topluluk olarak, Kürtlerin dil ve ulusal kültürlerine sahip çıkma haklarını savunduk. DGM derhal harekete geçti ve bu yüzden türlü haller geldi başımıza. Sonunda da, Anayasa Mahkemesi bizi Kürtçülükten yargıladı ve partiyi kapattı. Burjuva baskı rejiminin dayattığı tabuya uyarak "Kürt" sözcüğünü ağzına almayan ve programlarında ulusların kaderlerini belirleme hakkını meskut geçen TİP gibi TSİP gibi partiler Şefik Hüsnülerin geleneğini reddeden oportünist kuruluşlardır.

Marksizmin temel ilkesini programına yazma yürekliliğini göstermek iyi. Ama bununla iş bitmiyor. Kemalist rejimin yer yer katliamlara toplu sürgünlere varan zorla asimilasyon politikasına karşı ezinen ulus saflarında mücadeleye atılmak vardı. Bu yapılmış değildir. Elbette ki bu mücadele Kürt isyanlarının önderliğini kayıtsız şartsız destekleme anlamını taşımaz.

1930'larda Diyarbakır hapishanesinde bir Türk komünisti ile eşkiyalıktan yatan bir Kürt delikanlısı arasında geçen konuşmayı buraya aktarmanın yeri var. Kürt mahpus isyanlara karışmıştır. Konuşmanın konusu isyanlardır. Türk, "Her seferinde şeyhlerin, derebeylerin peşine takıldınız, sonunuz hüsran oldu" diyor. Kürdün cevabı şu: "Ya siz neredeydiniz? Neden bizi onlara bıraktınız?"

Türkiye marksist solunu Kürt sorununa ilişkin olarak haklı haksız eleştirenler var. Bence haklı eleştiri Diyarbakır zindanındaki o eşkiyanın yaptığı eleştiridir.

1920'ler, 1930'lar Kürt isyanları dünya devrimci sürecinin bir parçasını oluşturamadı. Bu bakımdan bu isyanlarla Kürt halkının bugünkü ulusal demok-

ratik direnişi arasında özde bir fark var. Kapitalist kuşatma altında bulunan tek sosyalist ülke Sovyetler Birliği ile iyi komşuluk ilişkilerini sürdüren biricik ülke olan, yüzeyde de kalsa anti-feodal nitelikte bazı radikal reformları gerçekleştiren, ilk başarılı ulusal kurtuluş savaşından doğmuş olan kemalist Türkiye iktidarına karşı feodallerin önderliğinde bir ayaklanma olarak bakılıyordu bu isyanlara. İsyanlar emperyalistlerin sömürgesi durumunda olan, feodal ilişkilerin sürdüğü, petrol kaynakları bakımından zengin Ortadoğu'nun Arap ülkelerinin bitişiğinde olmaktaydı. Üçüncü Enternasyonal'in o dönem Kürt isyanları konusunda olumsuz tutum bu görünümden kaynaklanmaktaydı.

Geçmişte bu olumsuz tutumun o dönemde bazı Türk komünistlerinin, Enternasyonal'e sunduğu gerçek dışı raporlardan edinilen yanlış bilgilenmeden kaynaklandığını ileri sürenler çıktı. Bu iddiaların gerçeklerle bir ilişkisi yok. Çarlık döneminden beri Rusya dünya ölçüsünde isim yapmış kürdologlar yetiştirmiştir. Öte yandan, Batı hakkında gerekli gereksiz bir sürü bilgiyi kafasına doldurmuş olan Türk aydınlarının en az tanıdıkları ülkelerden biri Kürdistan'dır. Rusların bu konuda Türklerden öğrenecekleri birşey yoktur. O dönemde Sovyetlerin Kürt isyanları konusundaki değerlendirmeleri kemalistlerinkine çok daha yakındı. 1930'da TKP'nin resmi organı Ağrı isyanını değerlendirirken bu isyanın, feodal önderliğe karşın, bir yanıyla zülme karşı ayaklanan halkın savaşı olduğunu vurguluyordu.

1960'larda Türkiye marksistleri ilk kez legal basında yazı yazma olanağını elde ettiklerinde "kürt" sözcüğü tabu idi. Türk olsun, hemen hemen hepsi KDP tarafından yönlendirilen Kürt aydınları olsun bu tabuya uyuyorlardı. Onların dilinde "Kürt sorunu", "etnik sorun" idi; "Kürdistan" da "Doğu". Bu tabuya ilk meydan okuyan ve Kürt ulusal topluluğunu adıyla çağıran kırk yıllık marksist hareketin temsilcileri durumunda olan Türk aydınları oldu. Devrimci gençliğin anti-emperyalist şahlanışını yönlendirenler de onlardı. Kürt hareketinin ileri gelenleri olarak bilinenler, hiç kuşkusuz KDP'den aldıkları ilhamla Kürt hareketi ile Türkiye marksistleri arasına duvar örmekle meşgul idiler. Legalite olanaklarından yararlanmak için TİP'e girenlerin de Türkler ile Kürtlerin devrimci dayanışması diye bir düşünceleri yoktu. Çok kez aynı aileden, aynı aşiretten kimseler sağlı sollu parlamenter partilere dağılmışlardı. Öyle ki hangi parti seçimi kazanırsa kazansın aileden bir ya da birkaç kişi iktidar partisinde sözü geçer durumda olabiliyordu. Burjuva parlamentarizminin feodal alt yapıya uygulanışı birçok yerde bu şekli alıyordu. Biz o dönemde KDP hakkında bugün bildiklerimizi bilmiyorduk. Uyarıcı nitelikte bazı belirtiler vardı ama biz gene de hareketin tabanını oluşturan kitlelere saygı duyuyor, feodal yönetimi eleştirmiyor, TC'deki KDP'cilerin enternasyonalizme ters düşen şovence tutum ve davranışlarını bunların bilinç düzeyi ile açıklıyorduk. Sözünü ettiğim o Kürt aydınlarının çoğu bugün Kürt halkının ulusal demokratik direnişine karşıdırlar. Dün Sovyetlere umut bağlamışlardı, bugünde, herhalde arkalarında bir süper devlet olmadan yapamadıklarından Amerikancı, tamponcu kesilmişlerdir, Madam Mitterand takımını oluşturuyorlar. Evet bu konuda, Türk aydınlarının geçmişteki sicilinin pek parlak olduğu söylenemez; ama, ne çare ki, ötekiler için de daha iyi şeyler söyleyemiyoruz.

Kürt sorununa yaklaşımda kemalizm Türk aydınını nasıl etkiledi?

Belli: Özellikle solculuğun moda olduğu dönemlerde kervanına katılanlar arasında derin etkileri olduğunu kabul etmek gerek. "Kemalist burjuvazi"nin işkence odalarından geçmiş, zindanlarında yatmış olan eski kuşak Türk devrimcileri kemalizmin ne olduğunu daha iyi bilirler. Besbelli insan anasının karnından marksist olarak doğmaz. Yaşamında an gelir sömürü toplumunun gerçek yüzünü görmeye başlar, halk sevgisi, halk düşmanlarına karşı duyduğu kin onu bilinçlendirmeye, devrimci düşünceyi benimsemeye götürür. Onun için bir kemalist de, hatta daha tutucu bir dünya görüşünü benimsemiş bir kimse de sosyalist bilince varabilir. Evet, kemalistlik ile sosyalistlik arasında aşılmaz duvarlar yoktur. Birinden ötekine bir geçiş süreci olamıyacağını iddia edemeyiz. Ama bu başka şeydir. Kimilerinin o geçiş sürecinden geçemeden marksist geçinmesi başka şey. Türkiye'de bugün "sosyalistim, marksistim" diyen nicelerinin "marksist" cilalarını kazırsan altından kemalist çıkar. Bu, özellikle "devrim", "batılılaşma" gibi kavramlarda ortaya çıkıyor. Kürt sorununa yaklaşmada da öyle.

Telkinlere karşın Türkiye marksistleri kemalist rejimin burjuva, sömürücü ve baskıcı niteliğini, tutulan kalkınma politikasının önünde sonunda ulusal bağımsızlığın, Kurtuluş Savaşında elde edilen kazanımların yitirilmesine varacağını vurgulamaktan geri kalmadılar. 1930'larda Türkiye komünistlerinin baş sloganı "Kahrolsun Kemalist Burjuvazi!" idi. Bu slogan kemalist rejimin bir Türk milli burjuvazisi yaratarak kalkınma politikasını hedef almaktaydı.

Ancak anti-kemalizm onları, Kemalistlerin öncülüğünde verildi diye, Kurtuluş Savaşı'nın anti-emperyalist karakterini inkar etmeye kadar götürmedi.

Kürtler arasında savaştan sonra kemalist rejimin Kürtlere yaptıklarını ön plana alarak tutum belirleyenler var. "Keşke Türkler ile birlik olup savaşmasaydık" demeye getiriyorlar.

Pekâlâ savaşmıyacaktın da, öteki alternatif neydi? Emperyalistlerin oyalamalarına kanıp, Sevre Antlaşması uyarınca Kürt topraklarında bir Ermenistan kurulmasına seyirci mi kalacaktın? İntikamcı Er-

meni çeteleriyle birlikte güneyden saldıran Fransız ordusunu Urfa'ya, Antep'e, Adana'ya buyur mu edecektin? Kamiran Bedirhaniler, Abdülkadirler gibi İngiliz Muhipler Cemiyetine üye yazılacak emperyalistlerin hizmetine mi girecektin? Kürdü için de, Türkü içinde onurlu yol, yurtseverce yol, Karayılanların Şahin Beylerin yoluydu. Bugün Kürt halkının ulusal demokratik direnişi saflarında yerlerini alanlar Karayılanların ruhunun temsilcileridirler; nasıl ki Avrupalarda emperyalist devletlerin desteği ile enstitüler kuranlar, konferanslar düzenleyenler (ki bunlar hep Direniş'e kara çalmayı hedeflemektedir), Bushlara, Mitterandlara, Özallara sığınanlar Kâmiran Bedirhanilerin ruhunu temsil ediyorsa.

Türk solunun Kürt meselesine yaklaşımında dünü ve bugünü karşılaştırdığınızda neler söyliyebilirsiniz? Bugünden sonra Türk ve Kürt hareketlerinin ortak örgütlenmesi söz konusu olabilir mi?

Belli: Bugün Kuzey Kürdistan'da çağımızın devrimci düşüncesini eylem klavuzu bilen bir önderlik Kürt halkının ulusal demokratik mücadelesini yönetmektedir. Önderliğin bu niteliği ve genel olarak kadroların sınıfsal bileşimi eski toplumsal yapının sarsılmasında ve ülkede bir demokratikleşme sürecinin başlamasında belirleyici etken olmuştur. Bu önderlik her türlü şoven, ilkel milliyetçi saplantılardan uzak olduğunu, halkların özgürlük, eşitlik ve kardeşliği temeli üzerinde birliğinden yana olduğunu tutum ve davranışlarıyla göstermiştir. Türk devrimcilerinin de PKK kadrolarında yer almaları bunun bir kanıtıdır. Bu, yepyeni bir durumdur. Kürdistan tarihinde ilk kez oluyor. Onun için direnişin Türkiye genelinde yankıları da bambaşkadır. "Zonguldak-Botan Elele!" sloganı Türk solunun en bilinçli, en zinde kesiminin tutum ve davranışını ifade ediyor. Hem yalnız Türkiye'de değil, bütün Ortadoğu bölgesinde bu böyle.

Kürt direnişi Türk solunu silkelemiş, ak koyunla kara koyun daha kolay ayırt edilir olmuştur. Bu direniş bir çeşit turnusol işlevi yerine getirmektedir. Ona karşı tutum adamın kaç paralık devrimci, kaç paralık enternasyonalist, tutarlı yurtsever olduğunu göstermektedir.

Ortak örgütlenme konusuna gelince: Ben eskiden Türkün de Kürdün de çatısı altında birleştiği Türkiye genelinde bir tek proleter devrimci örgütten yana idim. Böyle bir örgüt saflarında devrimci mücadele ile Türkü de kurtulur, Kürdü de diyordum. 1960'larda ve sonraki birkaç yıl da en bilinçli en değerli Kürt devrimcileri Türkler ile aynı örgüt safında yerlerini almaktaydı. Kürt hareketini temsil etme durumunda görünen kimseler TİP içinde, giderek burjuva partileri saflarında davalarını gütme gayretindeydiler. Bunlar genellikle feodal kökenli, eşrafdan kimselerdi. Kürdistan'daki kurulu sosyal yapıdan güç almaktaydılar. Hemen hemen hepsinin, Irak Kürdistan'ında direnişi yönetmekte olan KDP önderliği ile manevi bağları vardı. Böylelerin öncülüğünde bir Kürt solcu örgütlenmenin Kürt davasının dayattığı çetin mücadeleyi veremeyeceği açıktı. Tek örgüt özleminin arkasında bu gerçekler yatar.

1970'lerden sonra PKK'nın sahnede yerini almasıyla durum değişmiştir. Bugün boynuzun kulağı geçtiğine tanık olmaktayız. Yalnızca eylemlilik bakımından değil. Kürt marksistleri, her türlü şablonculuktan uzak yaratıcı bir tutumla Kürdistan'ın özgül koşullarının doğru tahlilinden çıkış yaparak izleyecekleri çizgi konusunda doğru sentezlere varmayı bilmişlerdir. Yoksa bugünlere varamazlardı. "Serxwebun"da yayınlanan katkı değerinde yazıları okumak, bunca yıl sol lafazanlık tekerlemelerini dinlemekten bıkkınlık getirmiş bir okur için gerçekten ferahlık ve umut verici bir şey. Gerçek yüzleriyle ortaya çıkan halkın düşmanları, ya da bunların dost maskelileri Kürt halkının ulusal demokratik şahlanışını yenilgiye uğratmanın ancak hareketi başsız bırakmakla mümkün olduğunu iyi biliyorlar. Direnişin önderliği ile bu denli uğraşmaları bu yüzdendir. Evet, tarih önümüze güçlü bir Kürt solu çıkardı. Buna sevinelim.

Kürt direnişi önderliğinin şablonculuktan uzak, yaratıcı tutumu, ülkelerinin özgül koşullarının doğru tahlilinden çıkış yaparak devrimci çizgileri konusunda doğru sentezlere varmaları ve bunları gereken cesaret ve özveriyle uygulamaları örnek alınacak bir başarıdır. Ama, "Onlar yaptı bizler de aynını niye yapmıyalım" diyerek, Türkiye'nin birçok bakımdan değişik olan koşullarını hesaba katmadan aynı sentezleri olduğu gibi benimsemeye kalkışmak, diyalektiğin temel ilkelerinin inkarı olur.

Bugün ortak örgütlenmeye gelince: Batıda da, Doğuda da bu denli içiçe geçmiş olan iki halkın ortak örgütlenmesine karşı çıkmak elbette ki yanlış olur. Ancak politik olsun, mesleki olsun her ortak örgütlenme hem Türkiye'de, hem Kürdistan'da devrimci süreci devrimci dayanışmayı güçlendirmelidir. Son yıllarda Kürdistan'daki direnişin güçlenmesi ve ülke düzeyine yayılması üzerine; (ki birçokları buna şaşıp kalmışlardır) bu işin kolay olduğu sanısına kapılan bazı sol fraksiyonlar tez elden birer Kürt seksiyonu kurmaya kalkıştılar. Bu işe girişirken açıkça ya da üstü örtülü biçimde PKK'nın bütün ulusu kapsayan bir ulusal kurtuluş hareketi olduğunu, kendilerinin ise Kürt proletaryasının örgütü olarak ulusal kurtuluşu sosyalist devrim ile taçlandıracaklarını iddia ediyorlardı. Ne bu dedikleri, ne kurmaya kalkıştıkları "Kürt seksiyonu" hatta ne de ana örgütleri ciddiye alınamaz. Bu gibi girişimler kafaları karıştırmaktan, devrimci dayanışmayı baltalamaktan öte bir sonuç vermez. Biz, "yerine göre ortak örgütlenmelere gidilebilir" derken bunları kastetmediğimiz açık.

YALÇIN KÜÇÜK YENİ ÜLKE'DE

Yalçın Küçük, Yeni Ülke'nin Yayın Danışmanlığı'nı da üstlenerek haftalık yazılarına başladı Yeni Ülke'yi yeni okurlara ulaştırmak ve günlük yayınlara hazırlamak için yapılan çalışmalara da katkıda bulunacak olan Yalçın Küçük'e başarılar diliyor, ilk yazısını Toplumsal Kurtuluş okurlarına sunuyoruz.

DİKİNE

NE MUTLU KÜRDÜM DİYENE

Yalçın Küçük

YALÇIN KÜÇÜK, YENİ ÜLKE'DE

Kürt halkının gerçek dostu ve Türkiye sosyalist hareketinin savaşçılarından **Doç. Dr. Yalçın Küçük**, önümüzdeki haftalardan itibaren **Yeni Ülke** için yazacak.

12 Eylül'den sonra birçok kez yargılanan ve tutuklanan **Küçük**, bu dönemin birçok yazar ve düşünürünü **"Eylülist"** rejimin etkisinde kalmakla suçluyor.

Okurlarımızın zevkle izleyeceğinden kuşku duymadığımız **Yalçın Küçük**'e hoş geldin diyoruz.

Doç. Dr. Yalçın Küçük

İnsan söz konusu olunca kapitalizm, bir yabancılaşma düzenidir. Kapitalizmde insan yarattıklarına yabancılaşıyor; kapitalizmde insanın yarattıkları insanı eziyor. Meta, emeğin yarattıklarındandır; ancak insan, kapitalizmde, kendi yarattığı metalar sistemine esir düşüyor.

Esaret, belki de kölelikten iyi sayılıyor ve bu nedenle kapitalizm, Orta Çağ'a göre bir ilerleme kabul ediliyor. Kapitalizmi izleyen tekeller düzeninin bir ilerleme olduğundan pek çok kuşku duyuyorum. Tekeller düzenini, Orta Çağ'ın işkence sistemlerinden hareketli duvarlar mekanizması olarak algılıyorum, bu düzende bir duvar, yavaş yavaş, ancak sürekli olarak insanı tepeden aşağıya, sıkıştırıyor.

Eziliyor ve posası çıkarılıyor; insan, sürüye dönüşüyor.

Bu düzeni bir kapıdan insan alan ve diğer kapıdan sürü çıkaran bir fabrika olarak görüyorum.

Fakat yine de inasanın tükenmeyeceğine inanıyorum. İnasan tükenmez; evrenin en güçlü ve en çok canlı yaratığının insan olduğundan kuşku duymuyorum. İnsan hep kendisini yeniden yaratıyor ve insanoğlu hep kendisini yeniden sıçratıyor.

Bu serüvendir; tarih ve sınır tanımıyor. Tekeller

düzeni insanı her gün gıdım gıdım, **"mutterid"** ve **"mütecaviz"** darbelerle eziyor, küçültüyor ve sürüye çeviriyor. İnsan buna karşı, düzensiz, apansız ve hep sıçramalı kalkışmalarla cevap veriyor; düzen sürekli olarak eziyor ve küçültüyor, buna karşılık insanlık ise, birdenbire, beklenmedik bir yerde, zembereğini kırarcasına, cevap veriyor. Her cevapta insan biraz daha yükseliyor ve kaybettiklerini kazanmakla kalmıyor, daha da sıçrıyor.

İnsanın yükselişi sıçramalıdır.

İnsanlık, yükselişini, ancak zemberekleri parçalayarak gerçekleştiriyor.

İnsanlık bir bütündür, bir yedekli sıçrama, bir coğrafyadaki zemberek parçalama, hemen bütün insanlara mal oluyor.

Bu yüzyılda insanlık, önce 1917 yılında, Rus kimliğiyle, Petersburg'da ya da Moskova'da görünüyor; **Lenin** ve çocukları, Rusya'da insanlığın üzerine gerilen duvarları parçalıyorlar. İnsanlık sıçrıyor. 1920 yıllarında Anadolu'da bir teğet olup, 1930'lu yıllarda İspanya'da patlıyor. 1930 yıllarında insan, İspanya'da iç savaştadır ve dünyanın diğer yörelerinde yaşayanlar insanlıklarını hatırlayarak, İspanya dağlarına koşuyorlar. Kurtarmak istedikleri kendi insanlıklarıdır; insanın patlayışı, 1940 yıllarının başlarında, Fransa'da Fransız giysileriyle Fransız resistansındadır. Kırk yıllarının ikinci yarısında insan, Çin'lidir, bütün insanlık, önde **Başkan Mao** bir büyük yürüyüştedir. 1950 yıllarının sonlarına doğru insan, Küba Adasında zincirlerini dağıtma savaşı veriyor. **Başkan Castro** ve **Che Guevara**, sadece kendi onurları için değil, bütün insanlık için savaşıyorlar. **1960** yıllarında insanlığın sıçrayışı Vietnam renklidir. Yiğit Vietnam halkı insah olmanın ancak yiğit olmakla mümkün olduğunu bütün insanlığa gösteriyor. Eylemli olarak kanıtlıyor. İnsanlık, daha sonraki yıllarda Angola ve Nikaragua'da patlıyor; ne yazık güdük kalıyor.

Bu bölgede Osmanlı düzeninde, Ermeniler, uluslaşma sürecine çok geç giriyorlar. Uzun yıllar **"sadık millet"** olarak yaşıyorlar. Türkler, Ermenilerden de geç kalıyorlar ve kime sadık olacaklarını pek bilemeden daha çok Ermenilere tepkiyle urusçuluğu öğrenmeye başlıyorlar. Kürtler daha geç kalıyorlar ve belki de bu gecikmeleriyle, insanlık için bir şans yaratıyorlar.

Şimdi dünyanın umutsuzluğun kara bulutlarıyla bastırıldığı bu tarih döneminde insanlık Kürdistan'da patlıyor. İnsanın doğuşu Kürdistan dağlarındadır.

İnsan gıdım gıdım, milim milim değil, sıçramalarla yükselen yaratıktır. Ezilmiş Kürt, kimliği yasaklanmış Kürt, dili kesilmiş Kürt, ezikliği kişilik yapmaya zorlanmış Kürt, sürüleştirilmek istenen Kürt, şimdi zemberekleri kırmaya başlıyor. Bu patlama buradan geliyor. Bu çığlıklar, bu ağıtlar, bu bayramlar, bu hüzünler, bu heyecanlar her doğumda ve her yeniden doğumda, rönesans duyulan seslerdir; sesler insanın doğuşunu haber veriyor. Şimdi insanın doğumunu ve yükselişini mücadele eden Kürt'te görüyorum ve duyuyorum.

Bekaa Vadisi'ndeydim; hepsi gençti ve gençlerden birisi yaklaştı. Hukuk fakültesini bitirmiş ve öğrenciliğinde konferanslarıma, panellerime dinleyici olarak katılmış olduğunu söyledi. Gerilla üniformasıylaydı, ama yine de ne yaptığını sordum **"Ceza Mahkemesi Başkanıyım"** dedi. Çok büyük heyecan duydum. Bir şansla, belki de 20- 25 yıl sonra ve mutlaka Kürt kimliğini reddetmek koşuluyla baş ceza yargıcı olabilecekti. 23 Yaşındaki Ceza Mahkemesi Başkanına gıpta ettim.

İstanbul'da Gazeteciler Cemiyeti Lokali'ndeydim. **Cemal Süreyya**'nın ölümüne 2 ay kadar bir zaman kaldığını bilmiyordum. **Cemal**, aynı lokalde Pazartesi Toplantılarını yapıyordu. Yıllardır sık sık görüşmesek de bir yakınlığımız vardı. Çemal, masasından kalktı, yanıma geldi, sarıldı, öptü ve kulağıma **"Yalçın, ben de Kürdüm"** dedi. Yıllardır Cemal'i bilmeme karşın ben **Cemal**'in Kürt olduğunu bilmiyordum. Belki Cemal de bilmiyordu.

Cemal Süreya, Kürtlüğünü, kökünü duyarak öldü. Mücadele sayesindedir. **Cemal Süreya**, ölümüne yakın kimliğine kavuştu. Mücadele sayesindedir.

İnsanın yükselişi mücadeledEdir.

Mücadelede bir yükselişi, bir doğuşu buluyorum. Bunun tüm insanlık için olduğunu düşünüyorum.

İnsanlık bütündür ve nitelikseldir.

Ekim ayı ortalarında Avrupa'daydık. Basel'deki toplantılarımıza **Xemgin**'de katıldı. Güneydenmiş, çok güzel türküler söylüyordu ve kitleler, **Xemgin**'i alkışlıyordu. Mücadele sanatçı **Xemgin**'i yaratmış olmasaydı, **Xemgin** ezik kişiliğiyle kimliksiz bir çoban ya da işçi olarak kalacaktı. Stutgard'ta **Zozan** bize katıldı. Ünü şimdiden Avrupa'nın göçmenlerini tutmuş görünüyor. Ev kadınıymış; mücadele olmasa, kocasının çoraplarını yamamakla yetinecek ya da sadece çocuk bakıp bulaşık yıkayacaktı. Şimdi bir sanatçı doğuyor. Sanatçı, insanın en üst türlerinden birisidir, mücadele sayesindedir.

Lyon ve Paris'te **Ozan Comert** bizimle oldu. Paris'te Türkçe ve Kürtçe türkülerin arasında **"Conkbayırında Türkler ve Kürtler omuz omuza mücadele ettiler, haydi"** diye sesleniyordu. Salon alkışla doluyor, mücadele sayesindedir.

İnsan mücadele ile doğuyor ve yükseliyor.

Aristotales, insan politik hayvandır, diyor. Fransızlar buna insanın düşünen hayvan olduğunu ekliyorlar. Bu tanımların geride kaldığını düşünüyorum. İnsan, mücadele eden yaratıktır. Mücadele etmeyene sürü deniyor.

Bu topraklarda şimdi, Kürt mücadele ediyor; İnsan doğuyor.

Ne mutlu mücadele edene!

Ne mutlu Kürdüm diyene!

Ne mutlu yükselişin bayrağını tutana; Doğan insana

ZİNDANDAN KAVGAYA

Hüseyin Kızılırmak

Her devrimci hareketin kaçınılmaz bir gölgesi ve bununla beraber diğer bir cephesi de zindanlardadır. Bugün hangi devrimci harekete bakarsak bakalım, bu hareketin bir parçası da zindanlardır. Devlet zindan olgusunu caydırıcı olabilmek için, demoklesin kılıcı gibi, başımızın üstünden hiç eksik etmez. Kendisine karşı mücadele veren hareketten yakalayabildiğini yakalayıp, zindanlarına koyarak o insanları dışarıdaki mücadeleden alıkoyar ve özgürlüğünden yoksun bırakır. Kimse kimseye de mücadelesi sırasında tutsak düşüp düşmeyeceğini garanti edemez. Bununla beraber, Devletin uyguladığı baskılar sonucunda, zindanlarda büyük mücadelelerin verildiği alanlardandır. Bunun en büyük göstergesi ise zindanlarda yapılan ölüm oruçları sonucu ölen insanların sayısıdır. Belirtilenlerin dışında zindanlar, insanların tutsaklığının bitmesi durumunda, tekrardan mücadeleye devam edip etmeyeceğini de etkilemektedir. Bunun en önemli pratiğini de anti-terör yasasıyla dışarıya çıkanlar gösterdi.

Bu açılardan geçtiğimiz Ağustos ayı önemli bir olaya tanık oldu. 23-28 Ağustos tarihleri arasında "PKK Zindan Direniş Konferansı" yapıldı. İlk kez PKK tarafından yapılması özelliği olan bu konferansa PKK'li tutsakların bulunduğu her cezaevinden katılım sağlandı. 45 delegenin yoğun çalışmaları sonucu gerçekleştirilen konferansın amacının "zindan gerçekliğini kavramak, onu parti ve ulusal kurtuluş tarihindeki yerine oturtmak, zindan pratiğini bütün yönleriyle irdelemek, sorunlarını tespit etmek ve tüm bunlara bir çözüm sunabilmek" olduğu belirtildi. Bu amaçla "uzun zindan yıllarını, yaşanan zorlu süreçleri açığa çıkarmaya dönük tartışmalar" yapıldı. Konferansta "zindan pratiğinden çıkarılan dersler"le "partinin savaş pratiğinin" sonucu elde edilen derslerin birleşmesi sağlandı", denildi.

Önemli vurgulamalar yapılan konferansta konuşan bir delege, "Ülkede gerilla mücadelesi yükselmesine rağmen, bizler cezaevi mücadelesini gerilla savaşına kanalize edilecek şekilde eğitemedik." "Durum böyle olunca cezaevine özgü oluşan yaşam tarzı, disiplinsizlik, üslupsuzluk, bizi sıcak mücadeleden uzaklaştıran eğitim anlayışımız, cezaevine özgü bir kişiliğin şekillenmesine neden oldu. Bu kişilik, cezaevinde rahat bir ortamın yaratılması ve korunmasıyla politikayı sınırlandıran, bununla ufkunu daraltan, kazanımların korunması için her şeyi göze alan, tüm enerjisini bunun için harcayan" bir tip oldu diyor. Devamında "Parti Önderliğinin Akademi ortamında yarattığı insan tipi mücadeleye ve savaşa koşan bir tipti. Bizim cezaevlerinde yarattığımız insan tipi, niyetimiz ne olursa olsun ya savaştan ve mücadeleden vebadan kaçar gibi, kaçan ya da parti ortamında sorun olan bir tipti". "Peki bunun nedenleri neydi?" diye soruyor ve nedeninin içerde bunun bilincine varılamamasında yattığını tesbit ediyor.

PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan Zindan Direniş Konferansına politik içerikli bir rapor sundu.

Rapor, Öcalan'ın, devrimci insanın nasıl olması gerektiği, devrimin ne gibi insanlara ihtiyaç duyduğuna ilişkin görüşleriyle başlıyor: "kendini halledemeyen insan, devrimde asla bir şey yapamaz. Ve ne yazık ki, ezici bir çoğunluğun kendi içinde kendini çözümleyememesi ile çok yakından bağlantılıdır. Bugün, kendi kendisini tatmin etmemiş muazzam bir insan yapısıyla karşı karşıyayız; duyguda, düşüncede, davranışta oldukça körelmiş, bir yandan doyumsuz, diğer yandan biçimlenmemiş ifade gücü kazanmamış, potansiyel kalmış dengesiz aktifleşmeler vardır. Bütün bunların hiç kuşkusuz devrim gibi yüce bir olay karşısında arzuladığımız gelişmeyi ortaya çıkaramayacağı açıktır." "Devrim kendini çözmüş, doğrulaştırmış, güzelleştirmiş adamların işidir. Bu kadar çirkinlik yüklü, ölçüsüzlük yüklü kişilerin devrimden safdışı olmaktan öteye gidemeyeceklerini iyi bilmek gerekiyor."

Devrimin sadece yıkıcılık olmadığını aynı zamanda bir yapıcılık ve yeniden inşa süreci olduğunu söyleyen Öcalan "halbuki, gerçekten devrim, insanın kendi kendini yapma sanatıdır; aynı zamanda, duyguda, düşüncede, davranışta kendini yeniden inşa etme sanatıdır. Bakın aynaya görün kendinizi ne durumdasınız? Burası birazda ayna görevi görüyor. Aynaya bakın neye yeterlisiniz, neye güç getirebiliyorsunuz? Bu iş, sadece kinle öfkeyle, yıkıcılıkla olmaz ki. Devrim, en iyiyi, en doğruyu, en güzeli yap-

ma sanatıdır. Bu sanatın neresindeyiz? Bu insanlarımızı bıraksak bomboş bir araziye, acaba orayı inşa edebilirler mi? Hiç düşmanın olmadığı bir yere bırakalım, kendi kendilerine neye yol açabileceklerini düşünelim. İnsanımızın kendini yeniden yapmaya ihtiyacı vardır. Devrim veya devrimin öncü partisi, baştan itibaren kendini yeniden ve yeniden yapma harekatıdır" dedi.

"Devrim bu kadar problemli insanlarla yürüyecek bir sanat değildir. Devrim, kendini bu kadar enkaz gibi ortaya atanlarla yürüyecek bir olay, bir olgu değildir" diyen Öcalan, devrimcinin güçlü ve kudretli bir iradenin sahibi olması gerektiğini söylüyor.

İnsanlarda oluşan bütün bu problemler karşısında, sadece o kişileri değil onları böyle yapan ortamı da sorgulamak gerektiğini söyleyen Öcalan, bu olumsuzlukların giderilmesinde eğitimin gerekliliğini söylüyor. Ama karşı tarafında işin gerekliliğine uygun hareket etmesini istiyor.

Öcalan kendileri hakkında oluşan yanlış değerlendirmeler karşısında şunları söylüyor: "Biz, bildiğiniz gibi öyle kaba bir savaşçı veya olanak yaratıcısı değiliz. Bizdeki ruh inceliğini, duygu inceliğini ve yine düşünce inceliğini anlamak durumundasınız." "Kendinizi yeniden yapmayı bileceksiniz. Burası hastane değildir, burası enkaz olmuş insanları taşıma yeri de değildir. Burası, öncülerin kendine rol biçtiği yerdir. "Öyle anlaşılıyor ki, herkes bizi sadece başkaldırı odağı olarak değerlendiriyor; zincirden boşanmışların önüne ne çıkarsa, ağzına ne gelirse, kendini ifade edeceği bir odak olarak görüyor. Hayır, öyle değil, bunun bizimle uzaktan yakından alakası yoktur. Biz, en nizamlı, kendine en hakim odak durumundayız. Öyle olmazsa bu savaş yirmidört saat idare edilmez." Kendilerinin sadece şiddete değil iknaya da büyük yer veren bir hareket olduğunu ama "olumsuzluklarda, gelişmemekte ısrar edene veya oldukça gericileşmiş, yaşamı tehdit eden özelliklerde çok ısrar edene, politik düşüncenin yoğunlaşmış bir ifadesi olarak siddeti uygulamak kaçınılmaz oluyor" diyor. Öcalan bu konuda "geriyiz, anlamadık" gibi gerekçeleri kabul etmeyeceklerini söylüyor, çünkü kendilerinin o insanlara her türlü eğitim fırsatını verdiklerini belirtiyor.

Bu işe başlayan insanların kendilerini iyi tanımaları gerektiğini söyleyen Öcalan "neye gücümüz var, neye yeterli olabiliriz? Bu soruyu kendinize sorun ve cevap verin. Biz aşiret örgütü kurmak istemiyoruz. Biz iş yapabilen, iş yürütebilen, kendini hiç olmazsa ezdirtmeyecek, bu konuda bütün toplumsal-ulusal sorunlara çözüm gücü olabilecek insanlar" istediklerini söylüyor.

Hamallık yapmanın insanlara bir hak kazandırmadığını söyleyen Öcalan, "bazı kaba çabaların içinde olmak, devrimin hamalı olmak, kişiye öyle fazla yaşam hakkı vermiyor. Devrim, incelikler sanatıdır. Her zaman hamalvari çalışmalarla, devrimde hak iddia edemezsiniz. 'Vay, on yıldır devrim saflarındayım' Hayır sen on yıl ağayada hizmet edebilirsin, hem de seni hayvanca çalıştırabilir, ama bu senin çok çalıştığını göstermez... Kölelikte, emeğin niteliği, emeğin özgürlükle bağlantısı, emeğin verimliliği göz önüne getirilmeden, hak-hukuk iddia edilemeden çok çalışılır" diye belirtiyor.

Öcalan raporunda devrim, devrimci insan vb. nin üzerinde durduktan sonra "güncel gerçeklik içerisinde uluslararası durum" hakkında da görüşlerini söylüyor.

Öcalan PKK'nin uluslararası durum hakkında geçmişte söylemiş oldukları görüşlerin özde bu günü de içerdiğini ama bugünkü uluslararası değişmeler karşısında yine bir değerlendirme yapmanın gerekliliğini belirtiyor.

Geçmişteki değerlendirmelerin "özellikle Ekim Devrimi'ne dayalı değerlendirmeler" olduğunu, bugünse bu devrimin bizzat gerçekleştiği ülkede deformasyona uğradığını söyleyen Öcalan, Ekim devrimi hakkındaki görüşlerini şöyle belirtiyor: " 'Sosyalizmin bunalımı' deyip işin içinden çıkılmaya çalışılıyor, 'Ne kadar sosyalizmdi' diye tartışılmak isteniliyor. Öyle anlaşılıyor ki, devrimin sonuçlarını daha '20'lerde gerçekleştiği aşamada oldukça iddialı ve de abartmalı bir biçimde formüle etmek, devrimin sıcaklığı ortamının kaçınılmaz bir ifadesi veya hatası veya onun subjektif özelliği oluyor. Her öğreti, hatta dinlerde de böyledir. Kendini gerçekleştirdiği dönemin en son sözü olarak ifade eder. Maalesef Ekim Devrimi'nin de içine düştüğü bir durum oluyor bu.

Hz. Muhammed, 'islam son dindir' der. Fransız Devrimi, 'insanlığın söyleyebileceği en son sözüm' der. Ekim Devrimi de, aşağı yukarı buna benzer bir ifadeye sahiptir. Aslında bilimsel sosyalizmin adına bu tip abartmaya gitmemek daha yerinde olabilirdi."

Ekim Devrimi'nin de İslamiyet'te olduğu gibi, Fransız Devrimi'nde olduğu gibi bir ütopyası olduğunu söyleyen Öcalan, devamında, "daha '80'lere geldiğimizde komünist ütopyanın neredeyse gerçekleştiği bile söyleniyordu. Fakat, bunun bir abartma olduğu, pek de bilimselliği esas almadığı bu gün iyi biliniyor. Aslında bilimsel sosyalizm adına bu tip abartılı, fazla gerçekçi olmayan ütopyalara yönelmemek gerekirdi" diyor.

"Emperyalizm ve proleter devrimleri çağı, gittikçe gerileyen, can çekişen, çürüyen emperyalizm ile gittikçe ilerleyen egemen olan ve komünizm'e giden sosyalizm teorileri uzun süre hakikatin ne kadar ifadesi olduğu derinliğine kavranmadan, hayalle birbirine karıştırılarak sürdürüldü "diyen Öcalan "hele, mevcut uluslararası siyasi ve askeri düğümlenmeyi, kör düğümü de gördükten sonra bu teorik veya bu hayali yaklaşım tutarlılığını yitiriyordu. Şöyle bir düşünceye yol açmak istiyorduk: Ya çok keskin bir devrimle, bir dünya devrimine hızla gitmekle bu kördüğüm aşılabilir ki, bunun objektif olarak imkan dahilinde olmadığı kendini gösteriyordu ya da Troçki gibilerinin sürekli devrim teorilerine bel bağlanır -

ki bu teori halen söyleniyor ama, böyle bir devrimin pek gerçekleşir olmadığı da biliniyor. Diğer yandan mevcut reel sosyalizmin durumu vardı; komünizme ulaştığı iddiasındaydı, mevcut dünya gerçekliğinde bunun da tutarlı olmadığını insanlığın genel durumundan koptuğunu, hatta büyük bir sorumsuzluk içinde olduğunu" belirtiyor.

Varolan sosyalizmin, kendisinin, çelişkisiz ve sorunsuz olduğunu belirtmesine karşın, içlerinde büyük oranda milliyetçilik sorunlarının çıktığını belirtiyor Öcalan. Bu milliyetçilik hareketleri karşısında Bush'un bile tepki gösterdiğini söylüyor.

Öcalan, "doğru temellerde geliştirilmeyen bir sosyalizmin, beraberinde kapitalizmi geliştireceğini veya sosyalizmdeki bir saplantının hele bir ülkede ikidardaysa tehlikeli bir sapma olarak gelişeceğini, kollektif kapitalizmin, devlet kapilatilzminin klasik kapitalist ülkelerdeki faşist temelde örgütlenen yapılara çok çok benzeyeceğini söylüyorduk ve dikkati buna çeviriyorduk. Nitekim bunun emareleri az değildir. Ve o zaman dedik ki diğer bir çözüm veya üçüncü bir yol olabilir: Sistemlerin karıştırılması bu kördüğümün aşılması için, özellikle nükleer dehşet dengesi altındaki kördüğümün yırtılması için, mevcut sosyalist gelişmeleri kapitalizmle tekrar karıştırmak ve tıkanan sosyalizmi aşmak, çözüme götürmek için, kartları karıştırmak biçiminde bir yaklaşımın" söz konusu olduğunu söylüyor.

Öcalan, "dolayısıyla diyoruz ki, yıkılan sosyalist öğreti değildir. Sosyalist öğretiyi temelde toplumun bilimsel ifadesi olarak alıyoruz. Nasıl ki, fizik geçici maddi değişikliklerin bilimsel ifadesi ise, kimya sürekli değişimlerin ifadesi ise, sosyalizmde toplumların gelişmesinin bilimsel ifadesidir. Toplum oldukça onun bilimsel ifadesi de olacaktır ve dolayısıyla da sosyalizm giderek gelişen ve bilimsel niteliğe gittikçe yaklaşan bir öğreti olarak varlığını sürdürecektir. Sosyalizmin doğru tanımı budur" diyor.

Kapitalizmin bu kadar uzun yaşamasına şimdiye kadar ki sosyalizmin de katkıda bulunduğunu belirten Öcalan, "bize göre kapitalizmi biraz da uzun ömürlü kılan bu sosyalizmin ta kendisidir. Gerçekten şunu çok açık belirtebiliriz ki; eğer kapitalizm esenliğe biraz kavuşmuşsa, bunda reel sosyalizm en büyük katkıyı sağlamıştır. Neden? Bir defa insanlığın önemli bir kesminin bunalımını kapitalizmin üzerinden çekti. Gerek ulusal kurtuluş hareketleri çerçevesinde olsun, gerekse sosyal kurtuluş çerçevesinde olsun, kapitalizmin başına bela olup onu yıkıntıya götürecek bu güçler, reel sosyalizmin giderek tehlikeli hale gelen sapmaları nedeniyle kapitalizm için tehlikeli olmaktan çıktı. Reel sosyalizm, 'işte, sosyalist sistem olduk' veya 'apayrı bir dünya olduk, komünizme de gidiyoruz' biçiminde kendi kendini aldatması kapitalizme rahat bir nefes aldırttı" dedi.

Bu konuda Türkiye'deki KP örneğine bakan Öcalan "bırakalım dünyayı Türkiye örneğine bakalım: TKP'nin varlığı sanıyorum ki, Türk kapitalizmine yapılan en büyük destektir. TKP denilen olgu olmasaydı veya en azından daha sonraki sapmalı biçimi, o kokuşmuş mültecilik olmasaydı, yine Türkiye'nin temel sorunlarına kemalizmin sadık bir hizmetçisi temelinde katkıları olmasaydı, bugünkü cumhuriyet denilen olay karşımıza çıkmazdı. Bunu iyi görmek gerekiyor. Kaldı ki, yalnız o değil, tamamen dıştan Sovyet desteği, içten TKP'nin payandası olması, sanıldığından daha fazla Türk kapitalizminin vücut bulmasına yol açtı. Bu dünya çapında da biraz böyledir" diyor ve başını Sovyetler'in çektiği sosyalist sistemin "70 yıl gibi uzun bir süre kapitalizmin kendini toparlamasına yol" açtığını belirtiyor.

Kürdistan'ın, bu 70 yıllık sosyalizmin kurbanı olduğunu belirten Öcalan şöyle devam ediyor: " Kürdistan'ın bu duruma gelmesini, halk ve ülke olarak tasfiyenin eşiğinde olma durumunu biz reel sosyalizmin kurbanı olma şeklinde değerlendiriyoruz. Neden? Bugün 'tekrar Sevr ortamı hortlatılıyor' deniliyor, buna doğru yaklaşılmıyor. Eğer '70'lerde dayatılsaydı belki bir anlamı olurdu. Sevr aslında kemalist çözümden daha geri bir çözüm değildi. O, özellikle kemalist diktatörlüğün halkların azgın katili olma, birkaç halkı tasfiye etme, Kürdistan halkını da tamamen boğuntuya götürme durumu göz önüne getirildiğinde, böyle değerlendirilebilir. Ancak şunu da belirtelim ki, Sevr bizim için tercih edilir bir çözüm değildir. Yalnız, emperyalizm koşullarında kemalizmin katliamcılığı ile kıyaslandığında daha insani, hatta sosyal ve ulusal gelişkinliği ifade etmeye yatkın bir duruma yol açabileceğini de söyleyebiliriz."

Kemalist çözümün "katliamcı" bir çözüm olduğunu ve "sözüm ona kemalizmin sınırlı bir anti-emperyalizmi varmış 1925'lerden '40'lara kadar bu anti-emperyalizm uğruna Kürdistan halkı katledildi; bir sürü azınlık katledildi" değerlendirmesi yapılıyor.

Öcalan, "biz bu değerlendiremeleri yaparken, işte 'sevr'ci oluyorlar' demek -bu kemalizmin bir yaklaşımıdır- büyük bir katliamcı yaklaşımı gözardı etmek, örtbas etmektir; böyle diyenlerin konuşmaya bile haklarının olmadığı"nı söylüyor.

Kürdistan konusunda, Öcalan, "dediğim gibi Sevr olayı da bir emperyalist çözümdür. Ve şimdi T.C. diyor ki; Reel sosyalizm aşıldı ve tekrar Sevr gündeme geliyor. 'Hayır Sevr gündeme gelmiyor. Fakat yine de mevcut kapitalizmin yasalarına göre bir çözüm Türkiye'ye dayatılıyor. Bunu kısmen Irak'ta gördük" diyor.

Öcalan sonuçta ortaya çıkanın "Dünya çapındaki mevcut altüst oluşlar bizdeki ifadesini, sosyalizm yıkılıyor, umutlarımız yıkılıyor biçiminde değil, sosyalizm adına bir ütopyanın, hem de saptırılmış bir ütopyanın ve oldukça kapitalizme hizmet eden bir rejimin yıkılması olarak buluyor ve bir üçüncü yol olarak kendini ortaya çıkarıyor. Tekrar kapitalizmin çerçevesinde, ulusal ve toplumsal sorunların daha da ağırlaşması ama o denli de çözüm olanaklarının ortaya konması, çözüme ulaşma olanağının elde edilmesi olarak görüyoruz" değerlendirmesi yapılıyor

CUMHURİYET'TE NETLEŞME

Savaş Aydın

Geçtiğimiz ay'ın en önemli olayı Bab-ı Ali de Cumhuriyet Gazetesinde yaşandı. Bu olay 6 Kasım tarihli Milliyet Gazetesinde "Cumhuriyette Deprem" manşeti ile verilirken, haberin başlığı İkibine Doğru Dergisinde "Cumhuriyet Çöktü." ve Nokta dergisinde ise "Nadir Nadi Cumhuriyetinde Kasım Darbesi " şeklindeydi. İşte bu başlıklarla geçilen olayın ardından Altmışyedi yıllık geçmişiyle belirli bir saygınlığı ve iç tutarlılığı olan Cumhuriyet'in tirajı bir hafta içinde yarıya düşmüştü.

Basın'ın içinde bulunduğu durum, basın'ın basın olmaktan çıkmak üzere olduğu, çok büyük oranda işlevsizleştiği, bu sayfalarda defalarca yazıldı. Cumhuriyette yaşanan kriz şüphesiz basının içinde bulunduğu bu genel durumdan soyutlanamaz. Ama onun birazda sol tarihle ilişkisinden çıkan özel ideolojik boyutu vardı. Kaldı ki bu da Toplumsal Kurtuluş okurları için süpriz sayılmaz. Yönetim kurulu toplantısında yayın kurulunun işlevi ile ilgili anlaşmazlık tüm sorunları su yüzüne çıkartıyor.

5 Kasım salı günü yapılan Yönetim Kurulu toplantısında gündeme gelen gazetenin yayın politikasının yayın kurulu tarafındanmı yoksa genel yayın müdürü Hasan Cemal tarafından mı saptanacağı tartışmasının sonrasında zincirleme istifalar başlıyor. Toplantıda, kurulun yedi üyesinden Emine Uşaklıgil, Leyla Uşaklıgil, Hasan Cemal ve Şükrü Kaya yayın politikasının genel yayın müdürü Hasan Cemal tarafından saptanması gerektiği görüşünü savunurlarken, İlhan Selçuk, Berin Nadi ve yönetim kurulu başkanı Osman Nuri Torun ise yetkinin yayın kurulunda olduğundu ısrar ettiler. Sonuçta dört'e karşı üç oyla alınan karar "Yayın kurulu yönetim kurulu tarafından danışma niteliğinde oluşturulmuş bir kurumdur. Gazetenin yayın işlerinin yürütülmesinde yetki ve sorumluluk yönetim kurulunun delegasyonu çerçevesinde genel yayın müdürüne ve hukuken yazı işleri müdürüne aittir." (1) şeklindedir.Bu kararın alınmasını sağlayan Hasan Cemal daha sonraki günlerde ayrılan ekibin düşünce terörü saçtığını, artık despotizm döneminin kapanması gerektiği şeklindeki açıklamasını yapacaktır. Böyle bir yorum doğrusu ancak "bir garip" Hasan Cemal'e yakışır. Bir taraftan yayın politikasını yönetim kurulunun (bu Hasan Cemal demek) belirlemesi gerektiği görüşünü savunurken diğer taraftan ayrılanlara despotizm eleştirisini yöneltiyor. Despotluk karşı ve kitlesel bir iradeye rağmen bir kurumu tek başına yönetme isteği değilse, nedir?

Ve istifalar ardarda geliyor. Gazetenin uzun yıllardır elemanı , basında önemli yerleri olan İlhan Selçuk başta olmak üzere Uğur Mumcu, Berin Nadi, Osman nuri Torun, Oktay Akbal, Ali Sirmen, Cüneyt Arcayürek, Mustafa Ekmekçi, Şükran Ketenci, Hikmet Çetinkaya, Füsun Özbilgen, Ergun Balcı ve Ankara , İzmir ile birlikte birçok il bürolarından, değişik servislerden insanlar istifalarını veriyorlar. İstifaların hemen arından ilk açıklama İlhan Selçuk tarafından yapılıyordu. İlhan Selçuk "Tartışma gazetenin yayın politikasını kimin saptaması gerektiğinden çıktı. Genel yayın politikasını bir kişimi saptayacaktı, yoksa bir kurul mu? Biz bunu yayın kurulunun saptamasını savunduk. Azınlıkta kalıncada istifa ettik." (2)Birgün sonra istifa edenlere İstanbul bürosundan haber müdürü Yalçın Bayer, istihbarat şefi Celal Başlangıç ile birlikte çizerlerden Ali Ulvi, İsmail Gülgeç katılırken, aynı gün Melih Cevdet Anday, Hıfzı Veldet Velidedeoğlu yazılarını çekiyorlar.

Yukarıda da belirtildiği gibi yayın kurulu olayı sadece bir dışavurumdur. Olay'ın temel nedeni İlhan Selçuk'a göre Cumhuriyet'i bir başka gazete yapma eğilimidir. Bu eğilim, ayrılan yazarlar tarafından Hasan Cemal'e yöneltilen "Hasan Cemal gizli sağcıdır. Özal hayranıdır. Havuzbaşı kokteylerinin adamıdır."vb. eleştirilerde çok nettir. Bu arada Hasan Cemal garipliğini, bu eleştirilere maruz kalacak birşey yapmadığını belirterek, yapmadıklarını utangaç ve anlaşılmaz bir dille açıklarken, bir kez daha gösteriyor. " TUSİAD'ın Adamı" suçlamasına, neyim değişmiş, hayat tarzım mı değişmiş şeklinde cevap veriyor.Uğur Mumcu tartışmanın eskilere dayandığını söylüyor. Hasan Cemal seçim öncesinde, yeni yazar arayışlarının olduğu bir dönemde Haluk Şahin önerisini yayın kuruluna getirdi. Ancak yayın kurulunda buna karşı çıkıldı. Daha sonra yayın kurulunun Mümtaz Soysal'ı Cumhuriyette yazmaya davet etme kararına Hasan Cemal tarafından "Siz bu kararı alırsınız ama ben bu kararı uygulamam" sözleri ile karşılık veriyor. Gerekçe olarak Mümtaz soysal'ın Marksist olduğu vurgulanırken, ertesi gün Şahin Alpay Hasan Cemal'in direktifiyle Mümtaz Soysal'ı eleştiren "Yön Kafası" diye bir yazıyı kaleme alıyor. Yazıda Mümtaz Soysal'In Milliyette iken Sovyetlerdeki müdahale ile ilgili değerlendirmesi eleştirilmektedir. Uğur Mumcu'nun yaptığı açıklamada Mümtaz Soysal olayının son yayın kurulu toplantsında ele alınan iki gündem maddesinden birisi olduğu belirtiliyor. Yayın kurulunun son toplantısındaki ikinci gündem maddeside ekonomi sayfasının yönetimi ile ilgilidir.

CUMHURİYET TÜSİAD GAZETESİDİR

Bu sıralarda yaşanan diğer bir tartışma konusuda Osman Ulagay'ın, köşesinde seçimle ilgili olarak ANAP- DYP koalisyonunu benimseyen yazıyı yazmasıdır. Cumhuriyette gelişmelerin bu aşamasında yazarların hemen tümü bu yazıya tepki duyarken, Hasan Cemal durumu çok sesliliğin bir göstergesi

olarak açıklıyordu. Osman Ulagay'ın yazısından birgün sonra Ali Sirmen Osman Ulagay'ın DYP- ANAP koalisyonu konusundaki yazısını hedefleyen makalesini "TUSİAD'ın Bab-ı Ali'deki köşelerinden vermeye çalıştığı mesajın ardında yatan gerçek, çoğunluğun oylarını ve istemlerini azınlığa feda etme operasyonudur."(3) şeklinde tamamlıyor. Ali Sirmen'in TUSİAD ile Bab-ı Ali arasında kurduğu ilişki Cumhuriyet gazetesi hissedarlarından Ali Nun'un Nokta Dergisine yaptığı açıklamada daha net ifade ediliyor. Ali Nun : TUSİAD'ın emrindesiniz, Atatürk ilkelerinden ayrıldınız diyor yazarlar.Yazarların çok net olduğu bir konu Hasan Cemalli Cumhuriyetin tekellerle çok sıkı ilişkiler içinde olduğuydu. Uğur Mumcu onlar(Hasan Cemal ve Okay Gönensin) iş çevrelerine yakındırlar derken, Hasan Cemal'i zenginlerin adamı olmakla suçluyor. Aynı konuda Ali Sirmen ise "kendi(Hasan Cemal) başına odak olacak çapta birisi değildir. Arkasında başka güçler vardır." açıklamasını yapıyordu. İkibine Doğru Dergisinde göze çarpan önemli bir haber ise Cumhuriyetin İmar Bankasına 90 milyar borcu olduğu bir zamanda Emine Uşaklıgil'in 10 milyarlık kısa vadeli bir borç daha alması ve bunun sonucundada içine düşülen ödeme güçlüğünden nasıl kurtulunduğudur.

İstifaların ertesi günü Cumhuriyet hiçbir açıklama yapmıyor. İkinci günde gelişmeleri "Cumhuriyeti Ve Demokrasiyi Savunmak" başlığı altında manşetten yayınlıyor. Hemen altında Hasan Cemal'in köşesinde "Nadir Nadiye Mektuplar" yazısı var. Bu mektupların birincisinde Hasan Cemal geçen akşam çok sıkıntılı olduğunu ve kendisini rahatlatacağını umduğu bu mektubu kaleme aldığını söylemektedir. İkinci mektup ise kendisinin ve Osman Ulagay'ın haklılığını Nadir Nadiye anlatmak için yazılmış. Bunu üçüncü mektup izliyor. Üçüncü mektupta , bir garip Hasan Cemal nerede demokrasi düşüncesi, nerede bu zihniyet derken adeta bu anti demokratikliğe isyan ediyor. Ardından bu zihniyeti yerleştirmek amacıyla olsa gerek gazeteye birtakım dönek ve liberalleşmiş Mao'cu ve TKP'li yazarları yerleştiriyor. Şimdi tekellerin Yeni Cumhuriyetinde Mao'cu ve TKP'li yazarlar Hasan Cemal'in demokratlığını ispatlamasına yardımcı olacaklardır. Bu üç mektubun yayınlanması üzerine Berin Nadi, "rahat bırakın artık Nadir Nadi'yi, mektup yazmak gereksiz böyle sık sık mektup yazacak samimiyeti yoktu" sözleriyle tepkisini dile getiriyor.

8 Kasım tarihini taşıyan Cumhuriyet'te manşetten ve birinci sütündan Cumhuriyet'in kimliğinin değişmediğini belirten bir yazı "Kimlik" başlığıyla yayınlanırken, üçüncü sayfada krizin olay adamlarından ve Hasan Cemal'in gazeteye alabilmesi için istifaların olmasının gerektiği bir isim, Haluk Şahin'in "Tahrik... İnfilak... Galeyan" başlıklı yazısını görüyoruz. Haluk Şahin yazıda, HEP'li iki milletvekilinin TBMM'deki yemin töreni sırasında yaptıklarından fena halde kaygılandığını bu olayla birlikte, geçmişin karanlıklarında kalmasını dilediği o sözcüklerin, -"Tahrik", "İnfilak", "Galeyan"- tekrar karşımıza çıktığını -hem de çok daha tehlikeli bir bağlam içinde- dile getiriyor. Yazısından bu kaygısının gerçekleşmemesi için bu sütunda mücadelesini sürdüreceği sonucunu çıkarıyoruz. Yeni işinde Haluk Şahine...

Bütün bu süreçte gerek Nadir Nadi ile mektuplarında, gerek açıklamalarında, Hasan Cemal'in demokrasicilik oyunundan aşırı derecede hoşlandığı sonucunu çıkarıyoruz. 11 Kasım tarihli Cumhuriyet'te, manşette ve birinci sütünda "Kürt Sorunu" başlıklı "Cumhuriyet" imzalı yazıda, "bu konudaki devlet politikaları değişik çevrelerde artık tartışmaya açılmalı ve önyargılardan arındırılmış biçimde ele alınmalıdır..." satırlarını okuyunca şu sorunun sorulması gerekliliği doğuyor: Yalçın Küçük, koynunda Apo mülakatı ile polisten kaçarken bu mülakatı yayınlaması için Hasan Cemal'e haber gönderdiği sırada Hasan Cemal bu ülkede yaşamıyor muydu?

Türkiyenin tekelci döneme geçişini tamamlamak için gerçekleştirilen 12 Eylül darbesi bu anlamda büyük ölçüde başarılı olmuştur.Bu başarısını da daha önceki darbelerden, özellikle Şilide 1970'de gerçekleştirilenden, ders çıkartarak sağlamıştır. Şili'de olduğu gibi aydınları cezalandırma yoluna gitmeyip, onları düzen'e eklemlemeyi hedefledi. Bunu bir taraftan ilerici aydınları tekellerde ya da tekellerin uzantısı olan kurumlarda varetmekle, diğer taraftan da bu aydınların içinde bulundukları kurumları tekellerle bütünleştirerek büyük oranda gerçekleştirmiştir. Bugünkü basın'ın durumunun buna çok iyi bir örnek olduğu Toplumsal Kurtuluş'un eski sayılarında gösterilmiştir. Bugün basın ençok Kemalizm'i ve soyut bir demokrasiyi savunabilmektedir. Tekellerin ve onun temsilcisi Hasan Cemal'in doğrusu buna bile tahammülü kalmamıştır ki ... Ali Sirmen bu olay'ın ardından "Kemalizm öldü şimdi Cemalizm var" diyebilmektedir.

Hasan Cemal ve Uşaklıgillerin yönetimindeki Cumhuriyetin tiraj kaybı, Okay Gönensin Tarafından basın'ın genel olarak Tiraj kaybı içinde olmasıyla açıklanıyordu. Okay Gönensin, ocak 1991 den bu yana basın'ın toplam tiraj kaybını % 35 olarak belirtiyor ve bundan kaygılandığınıda gizlemiyor(.3) Bu haberin geçtiği sayfada , Toplumsal Kurtuluşun bir saptaması "Cumhuriyet Gazetesi gazeteciliğin ilkelerini yeniden belirledi" şeklindeydi. İşte bu yeni ilkeler, Amerikancı yöneticiler tarafından tekellerle, TUSİAD'la daha sıcak ilişkileri hedeflemektedir. Ayrılan yazarların, özellikle İlhan Selçuk, Uğur Mumcu, Ali Sirmen'in yaptıkları açıklamalardan çıkan sonuç: Krizin en önemli nedeni bu yazarların böylesine amerikancı kafalara karşı daha fazla tahammül edememesidir.

1-Cumhuriyet, 7 Kasım
2-Milliyet, 6 Kasım
3-Toplumsal Kurtuluş, sayı 44-45, sayfa:15

FANTAZİ GİBİ

İlhan Akalın

Bindokuzyüzkırkaltı yılı, çok partili parlamenter demokrasiye geçiş yılı olarak anılıyor. Bu yıl yapılan seçimlerde 'açık oy' ve 'gizli sayım' uygulandığı bilinmesine karşın, niteleme değişmez. Çok partili parlamenter demokrasiye geçişin sonuçlarından birisi, kırdan kente büyük göçlerin başlamasıdır. İlk gecekondu olgusunun bu tarihlere uzandığı biliniyor.

Bundokuzyüzellili yılları ise, kentlerin köyleşme sürecine giriş yılları olarak anmak mümkün. Cumhuriyetin ilk on yılında demir ağlarla örülen Anadolu, hızla karayolları ağı ile bezenmeye başladı. Bu olgu, kentlere göçü ışık hızına ulaştırdı.

Bindokuzyüzdoksanlı yıllarda artık, kent nüfusunun kır nüfusundan fazla olduğuyla övünebiliyoruz, istatistiklerde yer alıyor. Kır nüfusu köylülüğü, kent nüfusu sanayileşmeyi simgelediği için bu övünme. Her büyük kentin çevresinde kırsal kesimlerin mahallelerinin oluştuğu ise istatistiklerde yer almıyor.

Bindokuzyüzaltmışlı yılların başında gerçekleşmeye başlayan bir başka göç de, Anadolu'dan Avrupa'ya, özellikle de Almanya'ya oldu. Ülkemizde büyük kentlerin çevrelerinde oluşturulan kırsal kesimlerin mahalleleri, İsveç'te, Danimarka'da, Hollanda'da ve Almanya'da da var.

Bindokuzyüzellili yıllarda tarımda makina kullanımının hızla arttığı da biliniyor. Bu yılların ortalarında, kullanılabilir tarım alanlarını son sınırına kadar işlenildiği, yeni tarım alanları için ormanlık alanların hoyratça tahrip edildiği de kayıtlı. Tarımda iyi ürün almanın sadece tarım makinaları ile gerçekleşmeyeceğinin öğrenilmesi için on yıl geçmesi gerekiyor. Bunun üzerine sulu tarım ve gübreleme öğreniliyor. Bunun bir adım ilerisinde ise, tarla tarımının yanında bahçe tarımının önemi var. Ve seracılık var.

Bindokuzyüzaltmışlı yıllar, tarım ihtiyacını karşılayacak sanayi yatırımları yanında, yine iç tüketime yönelik, bugün genel olarak beyaz eşya diye adlandırılan, dayanıklı tüketim mallarının üretimi için sanayi atılımları ile ünleniyor. Bindokuzyüzyetmişli yıllara ise damgasını otomotiv sanayi basıyor. Şimdilerde ise elektronik sanayi.

İŞÇİLER NEREDE

Yükselen sanayi, nicelik olarak işçilerin yükselmesi anlamına geliyor. Nitelik yükselmesinden söz edibilmek için örgüt ve örgütlülük gerekiyor.

Bindokuzyüzelli öncesinde, işçi olarak sadece bugün topluca KİT diye bilinen sanayi kuruluşlarında çalışanlardan sözedilebiliyor. İşçi örgütü olarak ise, bindokuzyüzkırkyedide hükümet eliyle ve onların vali ve parti müfettişlerince kurulan ve günümüzün Türk-İş'ini doğuran yapılanma var. Ne yazık ki, bugünkü tablo da aynı yapılanmanın görüntüsünü taşıyor. DİE'nin 1990 Türkiye İstatistik Cep Yıllığı'ndan aktarıyorum:

-Kamu kuruluşunda çalışan işçi sayısı 963 bin, özel sektörde çalışan işçi sayısı 2 milyon 300 bin;

-Kamu kuruluşunda sendikalı işçi sayısı (1988 artı 1989) 880 bin, özel sektörde sendikalı işçi sayısı (1988 artı 1989) 580 bin.

Yani, kamu kuruluşunda çalışanların tamamı sendikalı, özel sektörde çalışanların ise sadece beşte biri. Bu tabloyu 12 Eylül uygulamasına bağlamak mümkün görünmüyor. Bu konuda bindokuzyüzseksen öncesi istatistik rakamlarının güvenilir olmadığını eklemek durumundayım. Sözkonusu dönem sendikal rekabet ve yasal düzenlemeler, sahte üye kaydına yol açmaktaydı. Bir fabrika açılırken, ya da bir şantiye kurulurken, işverenin çalışanlarının listesini, kurduğu bir sendikaya ya da meşrebine uygun bir sendikaya vererek sendikalı yaptığı çok yaygındı. DİSK'e en son katılan Abdullah Baştürk'ün sendikası Genel-İş, 100 bin üyesi olduğunu belirtmiş, bunun karşılığı aidatı DİSK'e yatırarak delege sayısını belirlemiş ve bu delege sayısına dayanarak Kemal Türkler'e karşı DİSK Genel Başkanlığı'nı kazanmıştı.

Yanılgıya düşmemek için işçi sayısı bazında bir açıklama daha yapmak durumundayım. Mevcut yasalara göre, işçilerin çalışmaya başlamasıyla birlikte sigortalı olmaları, dolayısıyla istatistiklere geçmeleri gerekiyorsa da, kazın ayağı öyle değil. Hemen hemen özel sektörün tüm işyerlerinde kaçak tabir edilen yani sigortalı yapılmadan çalıştırılan işçilerin varlığı biliniyor.

SIRÇA KÖŞK

Bana göre, bugünkü konum, dünü anlatmaya ya da tanımaya yetiyor. Bugün, hukuken ve fiilen DİSK'in Genel Başkanı olan Abdullah Baştürk, "Bugünlerde ülkemiz yeni bir hükümetin kurulmasına tanık olacaktır" diyerek Demirel'in kuracağı ve SHP'nin ortak olacağı bir iktidarın demokrasiyi ve şeffaf toplumu yaratacağına inanarak konuşmasını sürdürüyor: "Temel hak ve özgürlükler ile demokrasi

konusudaki mücadelemizi geçmişteki gibi sürdürmeye devam edeceğiz."

Geçmişteki gibi mücadele sürdürmenin koşulunun 'demokrasi'ye bağlanmış olduğu açıkca anlaşılıyor. Demokrasi'nin askıya alınması ile de mücadele bitiyor. Oysa, 12 Eylül öncesi, demokrasinin biteceği ve çalınan düdükle başkalarının sahaya ineceği gün gibi aşikardı. Bu durumda yapılması gerekenlerin yapıldığı söylenebilir mi?

Sabahattin Ali'nin 'Sırça Köşk' öyküsünü bilir misiniz? Dışarıdan şatafatlı ve güçlü görünümü vardır, ama bir fiskeyle yıkılır gider, gerçekte güçlü olmadığı için.

12 Eylül generallerini en çok düşündüren DİSK, yönetici ve temsilcisinden üyesine kadar olan bütünüdür. Generaller, herekatın ilk günlerinde, DİSK yöneticilerini korumaya aldıklarını açıklarlar, hatta bir süre sonra serbest bırakırlar. Tüm özgürlüklerin rafa kaldırıldığının çok açık belirlenmesine karşın DİSK üyelerinden çıt çıkmaması üzerine, generaller DİSK yöneticileri hakkında gerçek yüzlerini ortaya koyarlar. Hiçbir engel yok, gelsin işkenceler.

DİSK NEREDE ?

Bindokuzyüzaltmışlı yıllarda, İstanbul'dan İzmit'e kadarki bölgede, dayanıklı tüketim malları üreten fabrikalarla, yine bol kazançlı ilaç ve lastik sanayilerinde çalışan işçiler Kemal Türkler'in Maden-İş, Rıza Kuas'ın Lastik-İş ve Dinçer Doğu'nun Kimya-İş'inde örgütlüdürler. DİSK'in kuruluşunda motor gücü oluşturan bu sendikalarda, sınıf bilinci yüksek işçiler ve yöneticiler görülmeye ve çoğalmaya başladılar. İşyerlerinde örgütlülüğü ve hak almada direnci sağlayan bu yiğit öncüler ve çevresindeki halkalara ilk darbeyi, 15-16 Haziran sonrası sendikaları vurdu: DİSK ve sendikaları işten atılan bu öncü işçilere yeterince sahip çıkmadı. 12 Mart'tan çıkış dönemlerinde İstanbul bölgesinden çıkıp ülke çapında örgütlenmeyi sürdüren DİSK ve yeni katılan sendikalarda da bu öncü işçiler yer aldılar.

Bindokuzyüzseksen yılının 12 Eylül'üne gelinceye kadarki zamanda, DİSK yöneticileri, sendikaların her kademesindeki öncü işçileri sendikalardan ve mücadeleden koparıp attılar. Aynı işkolundaki sendikaları birleştiriyoruz diye yönetici düzeyindeki yetişmiş olanları, işyeri temsilcisi seçiliyor görüntüsünde işyerleri düzeyindeki yöneticileri kendileri, yönetici düzeyinde olmayan diri unsurları da işverenler eliyle bir bir temizlediler. 12 Eylül'e gelindiğinde böyle bir DİSK vardı, bugün hukuken ve fiilen DİSK yöneticilerinin yönetiminde.

GÖRÜNEN KÖY KILAVUZ İSTEMEZ

Sanayi, belirli yörelerde yoğunlaşmış durumda. Bu yöreler üç-beş büyük kentimiz. Köyleşmiş bu kentlerde nüfus da yoğunlaşmış, işsizler ordusu buralarda. Sanayinin arayıpta bulamadığı bir ortam: İşçi çıkar, sıradaki işsizleri işe al. Yüksek ücrete son, yaşasın asgari ücret. Bu hızlı sirkülasyon bankalarda da yaşanıyor, elektronik çağın yakaladığı reklam edilen bankalarda da. Bankalar için işçi çıkarmanın bir başka gerekçesi daha var, bilinmiyor ya da az biliniyor. Özetle şu: Her bankanın kendi sosyal güvenlik kuruluşu var, yani sigortası. Bu sigortaların korkunç düzeylere ulaşmış prim tahsilatları var. Bu birikim banka bünyelerinde kullanılıyor. Bu sigortalar, hastalık uygulamasında neredeyse, özel hastahane düzeyinde. Emekli maaşı uygulamasında SSK'dan %40 ilerde. Ama kaynakları her geçen gün çığ gibi büyüyor. Nedeni çok basit: Banka çalışanlarının büyük bir bölümü hak sahibi olamadan kapının önünde buluyor kendini. Bunların arasında emekliliğine birkaç yıl kalmış olanlarda var. Bu, ayrı bir yazı konusu olabilecek büyüklükte.

Yasalar uygun, çıkar işçiyi yedekte bekleyenlerden seç seç al. Sonra yine çıkar, yine seç seç al.

Bu düzende sendikaların rolü ne olabilir? Bir ünlü otelde bilmem kaç aydır grev uygulaması var, otel ise hizmetini hiç aksatmadan sürdürüyor.

NE YAPMALI?

Biliyorum, hiç iç açıcı olmayan 'kısa bir özet' oldu. Son ara başlığı atınca bitmeyecek bir yazıya dönüştü. Ama bitirmek zorundayım.

-Bir sanatçı, Timur Selçuk, 'bu seçim, utanç seçimidir' demiyor, 'seçim propagandalarında hiç bir parti, konser salonu' yapım sözü vermediği için bütün partileri kınıyorsa; bir diğer sanatçı, Seren Serengil'in 'Sanatçıya onurlu bir gelecek hazırlanması' isteğini yadırgamak;

-Bir sendika, T. Otomobil-İş, 'bu seçim halka karşı bir seçimdir' demiyor, 'büyük sermaye çevreleri ANAP-DYP koalisyonu istiyor, biz ise SHP-DYP koalisyonu istiyoruz' diyorsa, işsiz işçi Mehmet Çam'ın yeni iktidardan iş istemesini yadırgamak gerçekci olmuyor. Her kesim kendi dışındakilerden, iktidarlardan-hükümetlerden medet umuyor. Otomobil-İş daha da ileri giderek, verdiği ilanlarda, 'DYP-SHP koalisyon hükümetinin kurulmasının tüm çalışanların ve halkın çıkarlarına uygun düşeceği' inancını dile getiriyor? Bununla da yetinmiyor, diğer demokratik kişi ve kuruluşlarla tüm sendikaları böyle bir yaklaşım doğrultusunda kamuoyu oluşturmaya çağırıyor. Otomobil-İş örneğini çok önemli bulduğumu belirtmek durumundayım. Zira bir sendikanın bindokuzyüzseksenli yılların ikinci yarısından sonra görülen her ilerici harekette, her grevde, her 1 Mayıs kutlama hazırlıklarında imzası bulunuyor. Ve yazımı burada noktalıyorum.

BİR "MÜNFERİT OLAY"

Ufuk Yılmaz

7 Kasım tarihli gazetelerin ilk sayfasında ilginç bir haber vardı: "Polis polisle çatıştı, bir komiser şehit." Olay İstanbul'da, Fenerbahçe'de geçiyordu ve bir işadamından tehditle para sızdırmak isteyen polisler kendilerine tuzak kuran başka polislere ateş açarak, bir komiseri öldürüyorlardı. Olayda tüm gazetelerde ismi Sedat Beker olarak geçen bir çevik kuvvet polisi de öldürülmüştü. Bir gün sonra Sedat Beker adı, küçük bir evrim geçirerek Sedat Mete'ye dönüşüyordu. Daha sonraki günlerde de bu kişinin MLSPB itirafçısı Orhan Özay olduğu anlaşılacaktı(!) Zaten olayın tek ünlüsü de bu itirafçı değildi; yeraltı dünyası ünlülerinden tutun da, makam arabası olayda kullanılan İstanbul Emniyet Müdür muavini ve de İstanbul Üniversitesi 'yıldız'larından -eski Çevik kuvvet müdürü Necmettin Yıldırım'a (Namı diğer "Neco")- Semra Özal'ın falcısının kardeşi, uyuşturucu bağımlısı, milyarder Necati Yıldırım'a, yanıbaşında bir komiserin, içinde de bir itirafçının öldürüldüğü, Cumhurbaşkanı'nın küçük oğlu Efe Özal'ın "süper lüx" (kimine göre 500, kimine göre 700 milyon değerinde) BMW"sine kadar pek çok "ünlü" olayın içindeydi. Olayların gelişimini kısaca aktarıyorum:

Gazetelerin bildirdiğine göre bu olay emniyet teşkilatında "şok" etkisi yaratıyor, İstanbul Emniyet Müdürü Mehmet Ağar, "gözleri dolu dolu" anlatıyor olayı; "Teşkilattan böyle adi insanların çıkması, üzücüdür" diye ekliyor. Bu tür olayların üzerine gidileceğini, bu olayların "münferit olaylar" olduğunu vurguluyor. Ama ne yazık ki üç-beş gün sonra yeni bir "münferit olay" daha patlak veriyor ve yeni bir şok yaşanıyor. Tüm bu kargaşa içerisinde emniyet teşkilatı, üç müfettişini bu olayları incelemekle görevlendiriyor. Öte yandan İçişleri Bakanlığı görevlileri "polis, polisi ne kadar denetler, biz denetleyelim" diyorlar? Her geçen gün, halka halka Mehmet Ağar'ın, müfettişlerin ve de gazetecilerin yaratıcı yetenekleriyle, "olay"ın kurgusu ortaya çıkarılıyor.. İyi adamlar kötü adamlar belirleniyor; bazıları feda ediliyor, bazıları kızağa alınıyor. Yeni bir "münferit olay"a kadar konu da kapanmış oluyor.

Toplumsal Kurtuluş'ta daha önceleri Emniyet-mafya ilişkisi üzerine pek çok şey yazıldı. Bu olayın da, bu ilişkinin bir uzantısı, değişik bir versiyonu olduğu açık. Bunun yanında insanların kafasına takılan yanlar da olabilir. Efe'nin BMW'si, helikopter ihalesinin "komisyonu" mu? Necmettin Yıldırım aklanacak mı, feda mı edilecek? Tam hükümetin değiştiği sırada böyle bir olay bir temizlik operasyonu mu? Özal ailesine ve bizzat Cumhurbaşkanı Özal'a yönelik eleştirilerin, daha da yoğunlaştığı, Özal'ın hedef haline getirildiği şu günlerde Zeynep Özal'ın evinin 30 metre ilerisinde olayın meydana gelmesi ilginç değil mi? vb... Ama ben bunları çok önemsemiyorum. İncelenebilirler. Önemli olan bu olayın başka bir yanı. Şimdi şu soruyu soralım: Bu olaylar "münferit olaylar" mı?

Tekellerin varolduğu bir düzende egemenlik kimdedir? Güç kimdedir, ya da hangi yapıların elinde toplanmıştır? Cevabı vermek kolay. Kolay çünkü yolda yürürken, otobüste giderken, çalıştığımız yerde, ve her yerde gözümüzün içine giriyor bu cevap: düzen, ekonomik gücü elinde bulunduranlar için tüm kapıların açık olduğu, kuralların ve sınırların olmadığı bir düzendir. Çevremizde gördüğümüz, içinde yaşadığımız tüm bu ilişkileri, bireyleri, yapıları tekelli düzen doğuruyor. Öte yandan, bu ilişkiler ve yapıların bileşkesi de tekelli düzen oluyor. Bu açıdan bakıldığında devrimcileri "üreten" de aslında tekelli düzendir. Diğer bireylerden farkları değişmek ve değiştirmek istemeleridir. Tarih, değiştirebildiklerini göstermiştir.

Mutlak iyi-mutlak kötü kavramlarının olmadığını hepimiz biliriz. Bunlar soyut kavramlardır ve iki zıt ucu temsil ederler. Gerçek bireyler (ya da yapılanmalar) ise bu iki uç arasında bir konumdadırlar, durağan değildir bu konum, sürekli değişir. (Demokrasi ve faşizm durumlarını da iyi toplum-kötü toplum olarak düşünebiliriz.) Yalçın Küçük'ün bu iki uç arasında gidip gelen sarkaç modeli aklıma geliyor hemen. Orhan Özay'da bu sarkacın üzerinde gidip gelenlerden birisi. Bir zamanlar -az ya da çok- devrimci; böyle bir yanı var. MLSPB içinde çalışıyor, polisin eline düştüğünde ise itirafçılığı seçiyor. Düzenin neden olduğu, Orhan Özay'da somutlanan tepki, düzen tarafından törpüleniyor ve yönü değiştiriliyor. Orhan Özay artık düzenin bir koruyucusudur. Dostları polisler oluyor. Onlarla birlikte "süper lüx" arabalarda, belinde tabancayla geziyor. Tiraji-komik bir ölümle bitiyor hayatı. "Helâlinden bir kurşun hakettikleri" söylenen itirafçılardan biri olarak Orhan Özay, polislerin yanında, başka polislerin kurşunuyla ölüp gidiyor. Abartılmış, yoğunlaştırılmış ve sonrada atomize edilmiş bir baskı karşısında kendini kusan bir bireyin sonu, düzen polislerinin kurşunuyla ölmek oluyor.

Bu tür olaylar hiçte "münferit olaylar" değildir. Tekelli düzende ilişkiler böyle sürüp gider. Devletin içinde ya da dışında tüm kurumların, bireylerin ilişkilerine yayılmış bir kanserdir bu. 1980 sonrası tekelci düzenin oturtulmasıyla, iyice yoğunlaşmıştır, yayılmıştır bu çürüme. İşte bu noktada -bir ölümün olduğu yerde- bir çözüm de doğmaktadır:

Çözüm, 'yeni insan'dadır. Kimdir yeni insan? Yeni insan reddeden, değiştirmeye çalışan insandır. Coşkulu ve heyecanlıdır yeni insan. Soyut, net olmayan, bir demokrasi kavramının peşinde koşmak yerine, sosyalizme yürümektedir. Sosyalizm için çalışandır.

Değişim şiddetli ve şiddetle olacaktır. Bu, devrimdir. Yeni insan, devrimci olacaktır.

SÖYLEŞİ / YALÇIN KÜÇÜK

"Mustafa Kemal, İngiliz yanlısıydı"

- Mustafa Kemal'le Vahdettin arasında gerek veliahtlığı esnasında beraber yaptıkları Almanya yolculuğu, gerekse padişahlığı döneminde ne tür bir yakınlık vardı?

KÜÇÜK- Jön Türk döneminde sivil aydınlar İngiliz yanlısı ve subaylar ise çok büyük ölçüde Alman taraftarı olarak görünüyorlar. Kemal, çok küçük istisnadan birisidir ve ordu içinde İngiliz politikasını temsil ediyor. Bu o kadar öyle ki, Yakup Cemil, idamından önce eğer ikinci Babıali baskınını başarabilseydi harbiye nazırlığına Mustafa Kemal'i getireceklerini açıklıyor. Yakup Cemil'inki İngilizci bir darbe girişimidir.

İttihat ve Terakki karşısında hoşnutsuz, İngiliz yanlısı, mücadele yoluyla değil bürokratik manevralarla yükselmeyi düşünen bir Osmanlı paşası ile, artık hep yenilmiş bir hanedanın son temsilcisi, ülkenin kurtuluşunu İngiliz politikasına bağlanmakta gören bir Vahdettin'in buluşmaları kaçınılmazdır.

- Mütareke sırasında bu yakınlaşma nasıl bir seyir takip ediyor?

KÜÇÜK- Osmanlı ordusu yenilince pekçok general İngilizler tarafından aranıp tutuklanırken, Kemal ordusunu bırakarak İstanbul'a geliyor. Bir yandan İngilizci görünüyor ve diğer yandan da Vahdettin ile teması arıyor. En az üç kez, bazısının da "dizdize" olduğu yazılan, Vahdettin görüşmesi var.

Vahdettin'in Meclis'i feshetmeden önce de Kemal ile görüştüğü biliniyor. Halide Edip, Vahdettin'in Meclis'i feshederken Kemal'den destek aldığını yazıyor. Vahdettin'in bu dönemde Kemal'i birkaç kez bakan yapmak istediği, ancak sadrazamların, Kemal'i geçimsiz buldukları için kabul ettiremediği kesine yakındır. Kemal'i Anadolu'ya Vahdettin göndermiştir.

- Vahdettin yurtdışında Türkiye Cumhuriyeti ya da Mustafa Kemal aleyhinde herhangi bir faaliyete giriyor mu?

KÜÇÜK- Olsa bile bir değeri olmaz. Düşmüş ve kaybetmiş bir sultanın kıymet-i harbiyesi bulunmuyor. Ancak, Vahdettin'in Kemal Paşa ve arkadaşlarının idam hükmünü imzaladığı bir dönemde bile, Kemal Paşa'yı Garibaldi türünden bir kahraman saydığı İngiliz gizli belgelerinde yer alıyor.

Aktüel Dergisi'nden Sefa Kaplan'ın yaptığı ve 14-20 Kasım '91, 19. sayısında kısaltılarak yayınlanan röportajın tamamını yayınlıyoruz.

VAHDETTİN KEMAL AYNI KAYNAKLIDIR

Son Osmanlı paşası Sultan Vahdettin'le başyaveri Mustafa Kemal Paşa arasında, Mili Mücadele öncesinde nasıl bir ilişki vardı? Beraber yaptıkları Almanya yolculuğu bir dostluk ortamı oluşturmuş muydu?

Sorunuzla ilgili küçük bir düzeltme yapma zorundayım; Mustafa Kemal Vahdettin'in başyaveri ya da yaveri değildir. "Fahri", bugünkü dille "onursal" yaveridir; Osmanlı düzeninde bu tür yaverlerin sayısının çok olduğu biliniyor.

Bu seyahatte bir tanışma ve bir yakınlık olması mümkündür; ancak böyle bir seyahat olmasa bile Kemal ile Vahdettin'in birbirini bulabileceklerini düşünmek gerekiyor. Kemal, daha sonraki tarihçilerin yazdığının aksine bir mücadeleci değil, bürokratik manevralarla yükselmeyi seçen, sayısız Osmanlı subayından birisidir. Hırslı, ancak geçmişi daha sonra yazıldığı kadar parlak değildir. Hep şikayetçi, hep hırçın ve son derece kıskançtır; İttihat ve Terakki'ye bütün subaylar kadar bulaşmış, ancak aradıklarını bulamamıştır.

Jön Türk döneminde sivil aydınlar İngiliz yanlısı ve subaylar ise çok büyük ölçüde Alman taraftarı olarak görünüyorlar. Kemal, çok küçük istisnadan birisidir ve ordu içinde İngiliz politikasını temsil ediyor. Bu o kadar öyle ki, Yakup Cemil, idamından önce eğer ikinci Bab-ı Ali baskınını başarabilseydi Harbiye Nazırlığına Mustafa Kemal'i getireceklerini açıklıyor. Basılmakta olan Tür-

kiye Üzerine Tezler dizisinin beşinci kitabında bunları ayrıntılarıyla inceledim; Yakup Cemil'inki İngilizci bir darbe girişimidir.

İttihat ve Terakki karşısında hoşnutsuz, İngiliz yanlısı, mücadele yoluyla değil bürokratik manevralarla yükselmeyi düşünen bir Osmanlı Paşası ile, artık hep yenilmiş bir hanedanın son temsilcisi, ülkenin kurtuluşunu İngiliz politikasına bağlamakta gören bir Vahdettin'in buluşmaları kaçınılmazdır.

Milli Mücadele sırasında bu ilişki nasıl bir seyir takip etti, Mustafa Kemal'i Anadolu'ya Vahdettin'in gönderdiği tarzındaki görüşe katılıyor musunuz? Neden?

Siz kemalist tarihin etkisiyle buna "görüş" diyorsunuz. Bu kesindir. Kemal, Vahdettin'in buyruğuyla, daha sonra hain sayılan Başbakan Damat Ferit'in zamanında Anadolu'ya gönderilmiştir.

Osmanlı Ordusu yenilince pek çok general İngilizler tarafından aranıp tutuklanırken, bunlar arasında İttihatçıların bilinen liderlerinden başka Kemal'in sınıf arkadaşları Ali İhsan Sabis, Kütülamere Kahramanı Halil ve diğerleri de var, Kemal Ordusu'nu bırakarak İstanbul'a geliyor. Bir yandan İngilizci görünüyor ve diğer yandan da Vahdettin ile teması arıyor. En az üç kez, bazısının da "dizdize" olduğu yazılan, Vahdettin'le görüşmesi var.

Vahdettin'in meclisi feshetmeden önce de Kemal ile görüştüğü biliniyor; Halide Edip, Vahdettin'in meclisi feshederken Kemal'den destek aldığını yazıyor. Vahdettin'in bu dönemde Kemal'i bir kaç kez bakan yapmak istediği, ancak sadrazamların, Kemal'i geçimsiz buldukları için kabul ettiremedikleri kesine yakındır.

Kemal'i, bu görevine Vahdettin göndermiştir.

Vahdettin, Milli Mücadele'yi el altından ya da aleni olarak destekledi mi, yoksa engel olmak için elinden gelen her türlü çabayı gösterdi mi?

Bütün sorularınızda resmi tarihin ağır etkisi altında bulunuyorsunuz. Benim kitaplarımı daha dikkatli okumuş olsanız, daha güzel sorular sorabilirsiniz. Kurtulmanız gereken nokta şudur; Kemal, Samsun'a çıkıncaya kadar önemli bir kimse değildir. İlericilerin pek sevmedikleri bir isim oluyor. Kemalist tarihte de bölük pörçük yazılan Erzurum ve Sivas'ta Kemal'e karşı gösterilen muhalefet buradan kaynaklanıyor.

O zamanın MİT'i sayılabilecek olan Teşkilat-ı Mahsusa'nın son başkanı Hüsamettin Ertürk, Kemal'in, Samsun'a Vahdettin'den para alarak gittiğini kaydediyor.

Kemal'in Doğu görevlendirmesinde üç unsur bulunuyor. Birincisi, Doğu'da şura hükümetleri kurulduğu haberleri geliyor ve bastırması isteniyor. İkincisi, Enver ve diğer İttihatçılar'ın Doğu'dan ülkeye girmesinin önlenmesi isteniyor. Üçüncüsü; başta Kürtler olmak üzere Çerkesler'in Ermeni köylerine saldırdıkları haber veriliyor ve düzen altına alınması isteniyor. Vahdettin, bunların sağlanmasıyla, Osmanlı hükümetinin en azından Doğu'da duruma hakim olabileceğini Londra'ya kanıtlayabileceğine inanıyor. Dolayısıyla bunlar Vahdettin'in ve Damat Ferit'in politikasıdır. Aynı zamanda Londra'nın isteklerine uygundur. Çünkü Londra bu dönemde, bu bölgede, en büyük tehlike olarak birbiriyle iç içe saydığı bolşeviklikle ittihatçılığı görüyor. Kemal Paşa bunlara karşı bir misyonla ve gayet açık olarak Büyük Britanya işgal kuvvetlerinden vize alarak gidiyor.

Anadoluya çıkınca hazır bir mukavemet hareketi görüyor ve yavaş yavaş buna katılıyor. Fakat İstanbul'dan ve Vahdettin'den de birden bire kopmuyor.

Vahdettin'in İngilizlerle işbirliği yapıp ülkeyi terkettiği söyleniyor. Ancak, giderken yanına devlet hazinesinden ya da kişisel hazinesinden hemen hiçbir şey almadığı da biliniyor. Sanremo'da fakr-ü zaruret içinde ölmesi de bunun göstergesi zaten. Burada bir çelişki yok mu, bunu nasıl açıklıyorsunuz?

Vahdettin, ülkesinin en az ölçüde de olsa kurtuluşunu İngilizler'de gören bir sultandır. Hep yenilmiş, zayıf bir devletin başıdır; kuvvet yoluyla, halkın mücadelesiyle ülkesinin kurtulabileceğine inanamıyor. Burası kesindir. Ancak bu kesinlik açısından, o zamanın pek çok seçkini ile Vahdettin arasında bir ayrılık görülmüyor. Örnek olsun, İngilizler'in kendilerine karşı direnen Altıncı Ordu Kumandanı Ali İnsan Sabis'i görevden alarak yerine Mustafa Kemal'i atamak istedikleri belgelerle kesindir. Pek çok seçkin insanın mandacı oldukları da kesindir. Resmi tarihin yazdıklarının aksine Sivas Kongresinin oy birliğiyle; Mustafa Kemal'in de oyuyla, Amerikan mandasını isteme kararı aldığı da kesindir. Demek oluyor, bir başka ülkenin politikasını kurtarıcı saymak o dönemde pek yaygın görünüyor.

Giderken yanına devlet hazinesinden önemli miktarda değerli taş ya da maden alıp almamasının her hangi bir önemi olduğunu sanmıyorum. Bunun şu veya bu yönde kanıt değeri olduğunu düşünmüyorum.

Dolaylı sorunuza daha açık cevap vereyim; Vahdettin'in Londra'dan çıkar sağladığı ya da para aldığı konusunda hiç bir iddia veya kanıt görmedim.

Vahdettin, yurt dışında Türkiye Cumhuriyeti ya da Mustafa Kemal aleyhine herhangi bir faaliyete girdi mi?

Olsa bile bir değeri olmaz. Düşmüş ve kaybetmiş bir sultanın kıymet-harbiyesi bulunmuyor. Ancak Vahdettin'in Kemal Paşa'yı Garibaldi türünden bir kahraman saydığı İngiliz gizli belgelerinde yer alıyor.

Sizce Vahdettin, resmi tarihin ifade ettiği gibi vatan haini mi? Tarihin böylesine bilimsellikten uzaklaştırılması neyin ürünüdür?

Ben Osmanlı sultanlarının dar anlamda hain olduklarına hiç inanmadım. Tarihin en uzun hanedanlarından birisidir. Kendileriyle topraklarını özdeşleştirmişlerdir. Son dönemlerinde iki yüz yıl kadar hep yenilmişlerdir, hep ezilmişlerdir; ancak ülkelerine bağlı kalıyorlar.

Vahdettin, taht'a çıkacağını hiç düşünemiyor. Reşat ölünce de, yakınlarına, "eyvah ben bu işe hazır değildim" anlamına gelen yakınmalarda bulunuyor.

Vahdettin'in eninde-sonunda Kemal ile anlaşmayı umduğunu sanıyorum. Kazım Karabekir, son yayınlanan anılarında, Kemal'in, halife olarak Vahdettin'i önerdiğini kaydediyor.

Talihsiz, silik, ama ülkesine bağlı bir sultandır.

Hainlik iddiası, bir zamanlar Kemal'in Vahdettin'e yakınlığının üstünü örtmek ve Kemal'le Osmanlı yönetimi arasında ayrılık olduğu izlenimini vermek için, tarihte yaratılmış ve sürdürülen bir terördür.

Bu teröre karşı, dinciler, islamcılar, halifeciler dahil, tek karşı çalışma da benim kitaplarım oluyor. Özellikle yayınlanmakta olan Türkiye Üzerine Tezler'in beşinci kitabı sorularınızı daha ayrıntıyla ele alıyor. Belgeler veriyor.

BOŞLUK VE SORUMLULUK

SEÇİMLERİN sonu tam bir boşluktur. Toplumdaki rahatlığı, belki de, toplumun içine düştüğü boşluğu sezmesine bağlamak mümkündür.

KURUCU CHP, sosyal demokrat parti olarak kendisini sürdürmek isterken tam bir stepne kimliğini kazanmış ve buna razı olmuştur. SHP'nin düzen için yedek teker rolünü böylesine kolaylıkla kabul etmesi şaşırtıcıdır; ancak gerçek olarak ortada duruyor. SHP artık emekçilere yatkınlık görünümüne bile ihtiyaç duymuyor; rolünü boşaltıyor.

CUMHURİYET, patlamıştır. Cumhuriyet Gazetesi, bu düzene, iyileştirerek bağlı kalmak ve ancak tekeller ile Washington'un sultasına girmemekte direten büyük yazar ve gazeteci kadroları ile TÜSİAD ve Washington memurları arasında patlamıştır.

RADİKAL kemalistler olarak da nitelenen gazeteci ve yazarların boşluğunu, eski maocular ile eski tkp-tip-tsip takımının doldurmak için seferber olmaları gerçekten ibret vericidir. Bunu yalnızca bir ahlaki düşüklük, yalnızca ölçüsüz bir döneklik olarak ele almanın yetersizliği açıktır. Kapitalizmi övme ve tekelleri güçlü bulma eğilimleri ile uşaklık rolleri arasındaki mesafenin çok uzak olmadığı, hem Moskova'da ve hem de son olarak İstanbul'da yaşananlarla bir kez daha ortaya çıkmış olmaktadır.

EYLÜLİST darbenin, anayasa mahkemesi, danıştay ve genel olarak yargı kurumlarını budaması, iki temel sınıf arasındaki tamponları azaltma demek olmaktadır. SHP'nin kendisini, hiç bir tarafın ciddiye almadığı bir darülaceze haline getirmesi ve Cumhuriyet Gazetesi içindeki gelişmeler, bu anlamda, eylülizmin devamı niteliğindedir. İki karşıt sınıf arasında tamponlar daha da azalmıştır.

BOŞLUK, iki temel sınıf arasındadır.

SORUMLULUK, boş durmamak demektir.

ARTIK, kendisini önemseyen hiç bir solcu veya devrimcinin sorumluluktan kaçamayacağı bir durum ortaya çıkmıştır. Her türlü geveze edebiyatın bir yana atılacağı bir durum vardır. Herkesin gücünü öne atacağı bir sorumluluk dönemine girilmiştir.

DÜZEN, düzen partilerinin kendisini sürdüremeyeceği bir noktadadır. Ancak buna bakıp da sorumsuz bir iyimserliğe kapılmak mümkün görünmemektedir. Çünkü düzen, kendisini sürdürecek biçimlenmeyi bulabilecektir; tehlike buradadır. Sorumluluk, bu tehlikeyi görmeyi gerektirmektedir.

KÜRT Sorunu, düzen partilerini ve rejimi aşmıştır. Düzenli güçler, Kürt hareketliliğini bastıramamakta ve giderek bunun bilincine teslim olmaktadır. Bu, sanıldığından daha büyük bir tehlikeyi içermektedir.

DÜZENİ de çözecek bir çözüm, tehlikeyi olumluluğa çevirmenin tek yoludur.

KÜTLESEL hareketlilik, görünen tehlikeyi çözüm haline getirmenin görünebilen yoludur. Şimdi zaman boğayı boynuzundan yakalayıp sarsma zamanıdır. Şimdi zaman, Türkiye solcularının, devrimcilerinin, aydınlarının, yorum yapıp seyreden konumdan çıkmaları zamanıdır.

SOSYALİST Parti, eline geçen ve kullanabildiği büyük imkanlara karşın bir kütle hareketliliği sağlayamamıştır. Sosyalist Birlik Partisi ise böyle bir imkana sahip olamamış ve ayrıca sahip olsa bile kullanabileceği izlenimini verememiştir.

HEP, kaynayan kazanın buharında eline geçiremediği bir imkanı SHP ile sınırlı bir sözleşme yaparak yakalamaya çalışmış, fakat, bu sınırlılıkla, kazanın buharını avucuna alıp Batı'ya taşıyamamıştır.

HEP KÖKENLİ SHP milletvekilliği yeni bir tanım ve durumdur. Parlamento'nun içinde olmasa bile dışında kütlesel hareketlilikte önemli işlere aday görünüyorlar.

BOŞLUK vardır. Sorumluluk vardır.

SORUMLULUK, hızla, tüm emekçilerin, Türk ve Kürt bütün çalışanların kütlesel hareketliliğini yaratmadan geçmektedir. Tek başına bir çözüm değildir; tek başına çözüme ciddi bir adım olacaktır.

SINAV dönemidir: Denizde boğulanların hiç birisi yokolmayı ya da intiharı niyet etmiyorlar. Sorumluluğun dışında kalanların da pek yüksek, marksizm-leninizmin en ince kılcal damarlarına dayanan, gerekçe ve "teorilerinin" olacağı mutlaktır. Bu incelikler, bunların, sonu demektir.

KALIN mantık günleridir. İnce gerekçelerin yarattığı atalet, sorumluluğun en büyük düşmanıdır.